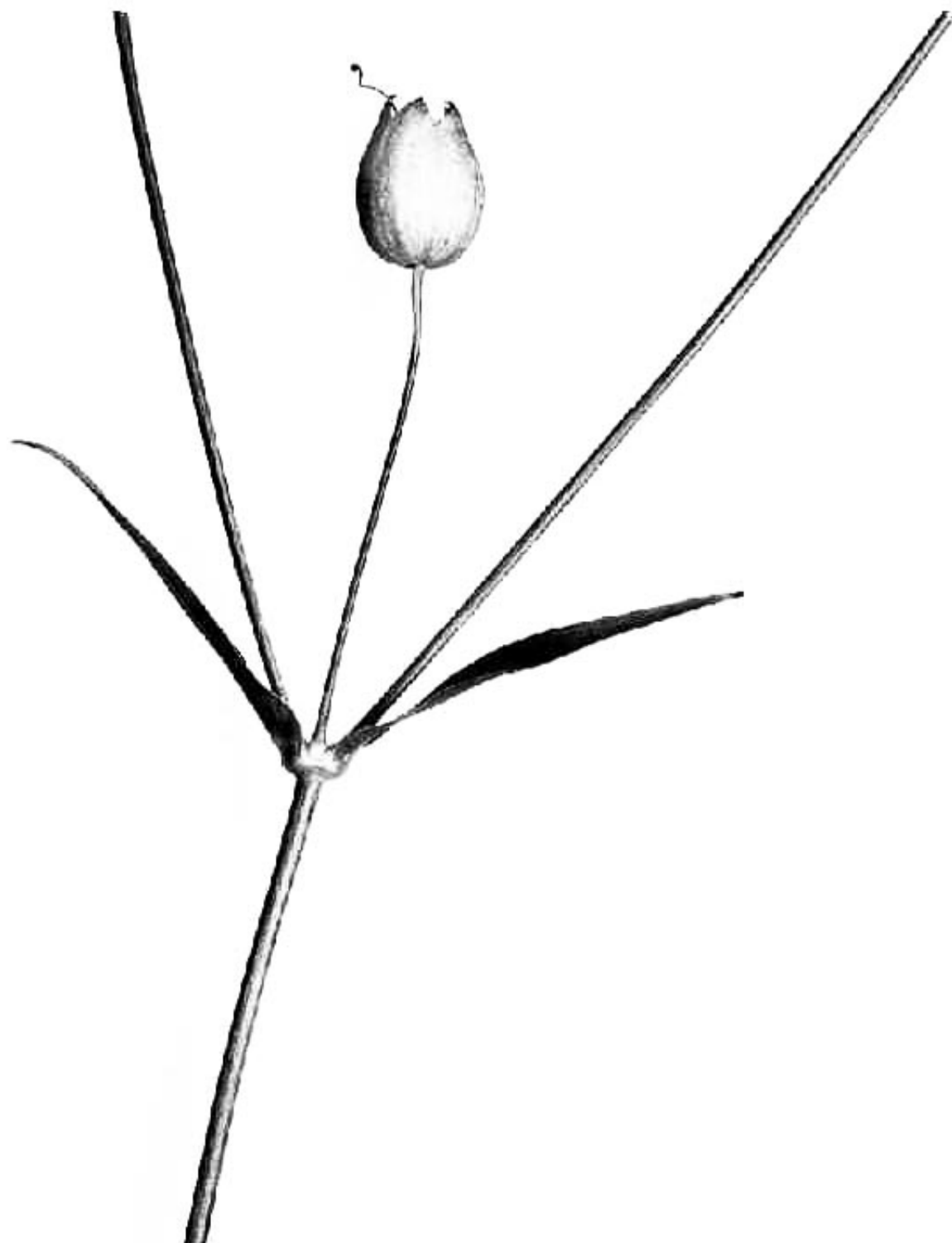

SPOLEČNOST PRO TRVALE UDRŽITELNÝ ŽIVOT
Z P R A V O D A J

1

2 0 0 2

Vážení přátelé, členové a příznivci STUŽ,

v první řadě bych Vám ráda sdělila, že jsme se šťastně přemístili z Domečku do Krátké. Jak by řekl Bohumil Hrabal, neuvěřitelné se stalo skutkem: přestěhovali jsme tam téměř všechny knihy a nábytek, po majiteli tam zbyla malá kuchyňská linka, do které jsme zabudovali lednici a stále je tam ještě spousta prostoru k pohybu.

Kancelář jsme slavnostně otevřeli pro návštěvy z řad členů a příznivců 23. dubna Dnem otevřených dveří, 25. června jsme poněkud se zpožděním tradičně oslavili slunovrat – Stuzovrat. „Krátká“ prožila zatěžkávací zkoušku – sešlo se nás více než 30!

Sice je mi Domečku nesmírně líto, ale musím se přiznat, že se mi poněkud ulevilo. Už to není tak ohromná finanční zátěž, kancelář nám velikostí dostačuje a také údržba je jednodušší. Topí se plynovými kamny, v koupelně je boiler na teplou vodu, v kuchyňce plynový sporák. Je zde telefon a přímé napojení na internet.

Členům STUŽ jsou tyto prostory k dispozici. Po dohodě je zde možno pracovat, studovat i pracovat s internetem.

*Mnozí z Vás platí členské příspěvky bankovním převodem. V bankovním výpise České spořitelny, kde máme založen účet, se u platby někdy (zřejmě pokud není účet na jméno) objeví údaj „plátce neuveden“ a my tím pádem nejsme schopni platbu identifikovat. Buďte tak laskaví a **uvádějte jako variabilní symbol své rodné číslo**. Kdo jste v posledním roce platil příspěvky převodem a nemáte bankovní účet na jméno, sdělte mi to, prosím, e-mailem, poštou nebo telefonem. Děkuji.*

Jak jste si zajisté povšimli, náš Zpravodaj již nevychází pravidelně 4x ročně, ale loni pouze 3x a letos vyjde zřejmě již jen 2x. Naše finanční situace nám bohužel nedovolí vydávat ročně více čísel. Poštovné se neustále zdražuje, tiskárna také. Situaci by nevyřešilo ani e-mailové zasílání – většina členů e-mailem nedisponuje a pokud bychom Zpravodaj tiskli ve sníženém nákladu jen pro ně, nic tím nevyřešíme - snížením počtu výtisků se zvyšuje jednotková cena za tisk. Předávat Zpravodaje na úterním semináři a tím ušetřit na poštovním také nic neřeší, neboť tiskneme několik set adresních štítků a vybírat z nich několik desítek podle toho, kdo je zrovna přítomen, by situaci jen komplikovalo. Distribuci Zpravodaje se mnou „manuálně realizuje“, tj. večer po práci lepí štítky, Karel Jech, který pak celou zásilku odnáší v ruksaku na poštu.

Máme před sebou dobu dovolených. Doufejme, že k nám bude počasí vlídné a dovolená nám neproprší. Všem Vám přeji pěkné léto, kdy alespoň na chvíli odložíte starosti a stres a budete se věnovat péči o svou tělesnou a duchovní stránku a také svým bližním, na které v průběhu roku třeba nemáte tolik času. Těším se na shledanou nejpozději na prvním poprázdňinovém semináři na téma odpadové hospodářství, jehož garantem je Miroslav Punčochář.

*Se srdečným pozdravením
Eva Vavroušková, tajemnice*

OBSAH

1. INFORMACE Z VALNÉHO SHROMÁŽDĚNÍ	4
1.1 Usnesení valného shromáždění ze dne 5. 3. 2002	4
1.2 Zpráva o činnosti za období únor 2001 – únor 2002	4
1.3 Zpráva o hospodaření za rok 2001	9
2. CO JE, CO BUDE, O ČEM BYCHOM MĚLI VĚDĚT	10
2.1 Nová kancelář	10
2.2 Změna telefonního čísla	10
2.3 Program pravidelných seminářů STUŽ na druhé pololetí roku 2002	11
2.4 Memoriál Josefa Vavrouška v Roháčích	11
3. CO BYLO	11
3.1 Vydaná stanoviska STUŽ	11
3.2 Výzvy a petice, ke kterým se STUŽ připojila	17
3.3 Návrh strategie udržitelného rozvoje České republiky – trnité počátky trnité cesty k udržitelnosti	21
3.4 Ocenění Nadace Charty 77 prof. Jeníkovi	43
3.5 Životní styl, udržitelnost a konzum	46
3.6 Soutěž o nejlepší esej na téma udržitelný způsob života	47
4. ZPRÁVY Z POBOČEK A PRACOVNÍCH SKUPIN	48
4.1 Zpráva o činnosti Jihočeské regionální pobočky za rok 2001	48
4.2 Zpráva o činnosti Východočeské regionální pobočky	50
4.3 Zpráva o činnosti Bělokarpatské regionální pobočky v letech 2000 – 2001	52
4.4 Dopravní skupina STUŽ v roce 2001	56
5. NÁZORY, POLEMIKY, KOMENTÁŘE, ÚVAHY Z PERA ČLENŮ A PŘÍZIVCŮ STUŽ	
5.1 Město a krajina, člověk a příroda, aneb „lze dosáhnout harmonie lidských sídel s přírodním prostředím?“	57
5.2 Proměny severočeské krajiny 1990 – 2002 a ochrana přírody (příspěvek k pracovní konferenci „Krajina Ústí 2002“)	60
5.3 Pohled sociologa: Urbanizace bude ovlivňovat nároky na mobilitu	63
5.4 Nové plošné nároky osídlení, dopravní a technické infrastruktury na úkor volné krajiny a přírodního prostředí	70
5.5 Pochybná investice na dolním Labi	72
5.6 Co je SAPARD	73
5.7 Zprávy z Ekologické sekce České křesťanské akademie	74
5.8 Trvale udržitelný rozvoj, aneb má lidstvo šanci na přežití?	77
6. RŮZNÉ	
6.1 Charta Země	79
6.2 Vorwärts kamaraden, wir müssen zurück, *)	81
6.3 Indiáni	81
6.4 Econnect – Portál občanského sektoru	82
7. AKTUÁLNÍ ADRESY A INFORMACE O STUŽ	83

1. INFORMACE Z VALNÉHO SHROMÁŽDĚNÍ

1.1 Usnesení valného shromáždění ze dne 5. 3. 2002

Valné shromáždění:

- Schvaluje:
  - zprávu o činnosti STUŽ za rok 2001,
  - zprávu o hospodaření STUŽ za rok 2001,
  - plán činnosti STUŽ na rok 2002,
  - plán hospodaření STUŽ na rok 2002 a
  - zprávu revizní komise za rok 2001.

- Pověřuje předsednictvo STUŽ, aby sledovalo možnosti k zamezení možných ztrát vlivem změn devizových kursů.
- Pověřuje předsednictvo, aby zajistilo provedení návrhů opatření, obsažených v revizní zprávě.
- Schvaluje čestné předsednictvo ve složení Blanka Bohdanová, doc. MUDr. Martin Bojar, MUDr. Jan Cimický, Csc., Táňa Fišerová, doc. Ing. Fedor Gál, DrSc., prof. RNDr. Emil Hadač, RNDr. Mikuláš Huba, CSc., Hazel Henderson, Jaroslav Hutka, doc. RNDr. Čestmír Jech, CSc., Jiřina Juláková, prom. chem., Jan Kačer, doc. prof. RNDr. Hana Librová, Prof. Dr. Erazim Kohák, doc. PhDr. Miluše Kubičková, prof. Milan Machovec, RNDr. Ing. Eliška Nováková, DrSc. (in memoriam), prof. RNDr. Milena Rychnovská, prof. Vladimír Srb, Ing. Jaroslav Stoklasa, CSc., Jana Štroblová, doc. Ing. Josef Vavroušek, Csc., (in memoriam), prof. RNDr. Zdeněk Veselovský, DrSc.
- Schvaluje změnu sídla organizace na adresu Krátká 26, Praha 10 a pověřuje předsednictvo zajištěním formalit spojených s přesídlením.
- Schvaluje výši odvodů členských příspěvků členů regionálních poboček dle čl. 7.1 stanov takto: 150 Kč pro výdělečně činné a 30 Kč pro ostatní.
- Bere na vědomí zánik regionální pobočky Olomouc a pověřuje předsednictvo vyřízením formalit spojených se zánikem pobočky.

Za návrhovou komisi: K. Čapek, J. Dlouhý, K. Jech.

1.2 Zpráva o činnosti za období únor 2001 – únor 2002

Na posledním valném shromáždění, které se konalo dne 6. 3. 2001, byla provedena volba nového předsednictva. Toto je zpráva z poločasu fungování předsednictva ve složení:

předseda: Pavel Šremer

místopředsedové: Ivan Rynda, Jan Piňos, Igor Michal

členové: I. Dejmal, J. Dlouhý, J. Kulich, K. Jech, M. Říha, O. Velek, M. Punčochář, K. Čapek, M. Bursík, F. Korbel, T. Hák, M. Martiš, J. Roth. V revizní komisi pracují Hana Horynová, Jan Zeman a Jaroslav Mejzr.

Tajemníci stále obětavě dělá Eva Vavroušková, *účetní služby* poskytuje Dana Kopanicová.

A. Pravidelné diskusní semináře na Novotného lávce

Semináře se konaly tradičně vždy první úterý měsíce na tato témata:

- 6. 2. 2001 Integrovaná ochrana životního prostředí - IPPC (*Šremer, Bursík, Velek, Petržilek, Špičák, zást. MŽP, Frantschach Pulp&Paper, a.s. Štětí*)
- 6. 3. 2001 Valné shromáždění členů STUŽ, v přestávce přednáška „Environmentální aspekty vstupu ČR do EU očima sociologa Ivana Gabala - výsledky projektu“
- 3. 4. 2001 Ochrana Českého krasu, zvláště z hlediska těžby vápence (*M. Štingl - Děti Země, prof. Chlupáč, doc. Kovanda - PřF UK, Ing. Korbel - ředitel velkolomu Čertovy schody, E. Tylová a RNDr. Bubeníková - MŽP, Mgr. Pondělíček - Správa CHKO, J. Kulich - moderátor*)
- 2. 5. 2001 Natura 2000 (*Ing. P. Pařízek, MŽP, RNDr. P. Roth, MŽP, RNDr. Fr. Pelc, Správa CHKO, Ing. Fr. Pojer, Agentura ochrany přírody a krajiny, RNDr. L. Ambrozek, poslanec Parlamentu ČR a předseda ČSOP, P. Šremer, STUŽ*)
- 5. 6. 2001 Trvale udržitelný rozvoj a průmysl (*Ing. František Dvořák – Svaz chemického průmyslu, Ing. Bohumil Svoboda – Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ing. Eva Tylová – MŽP, MUDr. Roman Vyhnánek – REC, CEMC, Ing. Ondřej Velek, STUŽ*)
- 4. 9. 2001 Návrhy zákonů o myslivosti (MVDr. Jaromír Bláha – Hnutí Duha, RNDr. Jan Hora – Česká ornitologická společnost, Ing. Petr Moucha - Správa CHKO ČR, Ing. Jiří Staněk – MŽP, PhDr. Ivan Rynda – STUŽ)
- 2.10. 2001 Problém zvaný Temelín (*J. Nečas – moderátor, D. Drábová, M. Bursík, J. Beránek, P. Čečil, ČEZ*)
- 6.11. 2001 Nové zákony - účast veřejnosti - rizika a šance pro ŽP (*J. Wunsch, P. Kužvart*)
- 4.12. 2001 Světový summit o udržitelném rozvoji - Rio plus 10 v Johannesburgu (*I. Rynda, T. Háek, M. Nekvasil, M. Andrt, Z. Drhová*)
- 8. 1. 2002 Udržitelné životní styly a neudržitelná spotřeba? (*PhDr. Vlastimil Hála, filosof, Mgr. Daniel Kroupa, filozof, senátor, Ing. Miroslav Ševčík, ředitel Liberálního institutu, Prof. Dr. Hana Librová, socioložka, autorka knihy "Pestří a zelení", Mgr. Ondřej Simon, "chalupník pro 21. století", předseda Hnutí DUHA, Doc. Dr. Miluše Kubičková, předsedkyně občanského sdružení "Zdravý životní styl", Ing. Ondřej Velek, technik-ekolog*)
- 5. 2. 2002 Ekonomické nástroje ochrany ŽP (*Ing. J. Zeman, PhDr. Ivan Rynda, Ing. Ivan Dejmal, Ing. Miroslav Šafařík, ČEU*)
- 5. 3. 2002 Valné shromáždění, v přestávce „Expedice do Himaláji“-vyprávění M.Bursíka nad diapozitivy

Návštěvnost se lišila podle atraktivity tématu. Největšímu zájmu publika se těšily semináře „Udržitelné životní styly“, „Problém zvaný Temelín“, „Světový summit o udržitelném rozvoji“.

B. Konference, semináře, výstavy

Výstava „Tvář naší země“ v tereziánském křídle Pražského hradu 25.1. - 11. 3. 2001 (*STUŽ s kanceláří prezidenta republiky a Českou komorou architektů, za STUŽ hlavně I. Dejmal a K. Čapek*)

Konference o krajině „Tvář naší země - krajina domova“, pořádaná Českou komorou architektů z podnětu a pod záštitou prezidenta V. Havla 21. 2.-23. 2. 2001 v Průhonících. (*ve spolupráci i se STUŽ, předseda org. výboru I. Dejmal, čestný předseda prof. Kohák, panelisté Igor Michal, Milan Macháček, mnoho dalších s referáty či diskutujícími*)

Fórum 2000 v Podhradí: „Sbližování a diverzita kultur-sdílené hodnoty - existují hodnoty, které musíme sdílet globálně?“ 15.10. 2001 ve Strahovském klášteře za účasti A. Friedlandera - rabína Westminsterské synagogy, Al Khoei z Islámského institutu v Londýně,

Kousena Nishyjamy - zenového mnicha z kláštera Daimandži v městě Sendai, Prakash Sharmy - hinduistického duchovního z Londýna, Anne Summers - předsedkyně správní rady Greenpeace International a dřívější poradkyně australského premiéra a prof. Takeaki Hori - sociálního ekologa, antropologa a spisovatele, poradce p. Sasakawy, prezidenta nadace Nippon (která financovala Fóra 2000 na pražském hradě). Diskuse spojená s čajovým obřadem díky spolupráci STUŽ s Česko-japonskou společností se odehrála za velkého zájmu i nečlenů STUŽe (polovina zájemců vydržela celou dobu stát vzhledem k nedostatku židlí).
Konference „Náboženství, životní prostředí a hodnoty slučitelné s představou trvale udržitelného způsobu života“, včetně vzpomínky na Dobříšskou konferenci“ 14. 9. 2001 v Liptovském Svatém Jánů-spolu se slovenskou STUŽ,
Účast mladého zástupce STUŽ na Konferenci v Borgholmu - přípravná konference mladých na Johannesburg.

Semináře pořádané ve spolupráci STUŽ a dalších organizací: Ve spolupráci s Informačním centrem nadací a neziskových organizací byla v červnu uspořádána konference na téma Problematika vstupu do EU (Černínský palác), ve spolupráci se Zeleným kruhem byly připraveny dva semináře v Mánese na téma Vstup do EU a ŽP z hlediska regionů (Mánes, březen a listopad), ve spolupráci s Centrem pro podporu demokracie a vzdělávání byly v rámci projektu Evropská jízda uspořádány besedy pro veřejnost v Roudnici n. Labem, Jeseníku a Uherském Hradišti.

C. Vydaná stanoviska:

Stanovisko předsednictva č. 91 k projednávání zákona o posuzování vlivů na životní prostředí v Senátu Parlamentu

Umístění sléváren hliníku Nemark v Plzni na Borech (mimo číslovaná stanoviska)

Stanovisko STUŽ č. 92 k vymezení soustavy chráněných území NATURA 2000

Stanovisko STUŽ č. 93 k dálnici D3 Praha – Tábor – České Budějovice a k napojení na Rakousko

Stanovisko předsednictva č. 94 k situaci v národní přírodní rezervaci Praděd

Stanovisko předsednictva STUŽ č. 95 k projednávání zákona o integrované prevenci a omezení znečištění a integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů

D. Připomínky a podněty STUŽ:

Podnět k projednávání již druhého konceptu územního plánu VÚC Pražského regionu (zaslané premiérovi, primátorovi hl. m. Prahy a příslušným ministrům)

Dopis k privatizaci části Pravčické brány-na správu NP, CHKO a OOP MŽP

Žádost o uveřejnění tiskové opravy k článku v Metru o tunelu Mrázovka

Připomínky ke kácení stromů v královské oboře Hvězda (*I. Michal*)

Podněty ke kodexu práva životního prostředí

Dopis na MŽP k rozšíření těžby štěrkopísků na soutoku Vltavy a Berounky (*J. Fencel*)

Připomínky za veřejnost a STUŽ k žádosti o integrované povolení dle IPPC pro papírnu Frantschach Pulp&Paper a.s. ve Štětí v rámci modelového simulačního projektu (*pracovní skupina pro IPPC*)

Návrhy členů Rady pro televizní vysílání za STUŽ a připojení se k návrhům dalších organizací (členem Rady se stal *prof. Kohák*)

Připojení se k dopisu nevládních organizací do Evropské banky pro rekonstrukci a rozvoj (EBRD), aby byly překládány materiály k hodnocení projektů do národních jazyků

Dopis poslancům k návrhu doplnění obalového zákona (o 80% recyklaci)

Dopis ministru Kužvartovi aby neblokoval vznik obecně prospěšné společnosti v NP Šumava a zprůhlednil hospodaření v NP (*spolu s ČSOP, DUHOU, Ekologickým právním servisem, Callou, Děti Země a Arnikou*)

Připojení se k prohlášení účastníků semináře v NP Šumava ve dnech 21. 6.-22. 6. 2001, aby Parlament ČR nedopustil degradaci a zmenšení NP Šumava (představitelé cca 15 NGOs i státních organizací)

E. Projekty STUŽe:

„Ozvěny Ekofilmu“ promítání filmů z Ekofilmu v Českém Krumlově školním dětem v kinu Ewald v Praze (E. Vavroušková, grant MŽP)

EU, ŽP a NGOs (J. Dlouhý, K. Jech), v rámci tohoto projektu byly vydány publikace Průvodce ochránce životního prostředí Evropskou unií, Jak vážně bere EU trvale udržitelný rozvoj? a Vodohospodářská politika EU podle Rámcové směrnice o vodě. Významným počinem byl překlad a publikování Bílé knihy EU o správě věcí veřejných a zpracování připomínek k návrhu 6. Akčního programu EU pro životní prostředí. Pokračovalo vydávání Evropského environmentálního občasníku.

„Semináře, besedy a tiskové materiály jako jedna z forem popularizace výsledků vědy a výzkumu v oblasti životního prostředí“ (E. Vavroušková, grant MŽP, Open Society Fund)

Simulační projekt udělení integrovaného povolení dle směrnice Rady EU pro papírnu a celulózku Frantschach Pulp&Paper, a.s. ve Štětí - spolupráce na projektu Twinning EU „Posílení institucionální/regulační kapacity českého environmentálního sektoru“ mezi ČIŽP a Švédskou agenturou životního prostředí, STUŽ zastupovala zájmy veřejnosti a NGOs (Nizozemsko-český projekt agentury SENTER „Posílení kapacity ČIŽP“-spolupráce S DHV na přípravě ČIŽP a sléváren na IPPC, zástupce STUŽ simuloval účast odborné veřejnosti (Ing. Rychetský z Brna)

Ve spolupráci s MŽP a Nadací partnerství byl vydán sborník přednášek Lidé a ekosystémy – výstup z prezentace publikace Průvodce ke světovým zdrojům a semináře Napjaté pletivo života.

Projekt UNDP OSN „Směrování k trvale udržitelnému rozvoji ČR“ (individuální spolupráce na částech projektu s Centrem pro otázky ŽP UK)

Strategie udržitelného rozvoje ČR-příprava strategie pro summit v Johannesburgu- (individuální spolupráce členů STUŽ s hlavním řešitelem, jímž je ČEÚ)

F. Nové pracovní skupiny:

Na začátku roku při práci na simulačním projektu vydávání integrovaného povolení vznikla pracovní skupina pro IPPC (J. Fencel, M. Punčochář, H. Horynová, J. Roth, Ing. Rychetský, Ing. Mullerová, Ing. Prchalová, P. Šremer)

Byla založena pracovní skupina nových mladých členů STUŽ „Skupina mladých pro trvale udržitelný život“. Jejím hlavním cílem je rozvíjet spolupráci mezi mladými lidmi v prosazování TUR do společenské praxe v rovině místní, regionální, národní i globální; prohlubovat mezinárodní spolupráci s organizacemi podobného zaměření z ostatních zemí.

G. Pobočky:

Nedošlo ke vzniku žádné nové pobočky. Předsednictvo zaznamenalo jen zájem z Plzně, zatím však nejsou vyřízeny všechny nutné kroky pro vznik pobočky.

H. Další aktivity:

STUŽOVRAT v Domečku, 19.6. a 18.12.

STUŽODENNOST též v Domečku, 25. 9.-s diskusí s prof. Kohákem o jeho práci v Radě české televize

Memoriál J. a P. Vavrouškových v Roháčích, 14. 9.-16. 9., spojený s konferencí v Liptovském Svatém Jánu

Přechod Bílých Karpat 29. 12.- 31. 12., setkání Čechů, Moravanů a Slováků na Javořině 31.12. a společný Silvestr ve Strání

Jednání se zástupci občanského sdružení Trilobit z Barrandova a RNDr. P. Punčochářem 10. 4. o problematice silničního okruhu Slivenec-Lochkov-Lahovice

I. Organizační záležitosti:

13. 2. se konala schůzka regionálních poboček

16.10. - výjezdní zasedání předsednictva spolu s vedením hradecké pobočky v Hradci Králové
Byla vypracována pravidla vnitřního styku mezi pracovními skupinami (odbornými sekcemi) a předsednictvem (*autor P. Kužvart*)

Byla zavedena elektronická konference členů předsednictva a zástupců poboček/skupin

J. Presentace STUŽ, Zpravodaj

Informace o STUŽ, o jejich akcích, pobočkách, pracovních skupinách atd. je pravidelně prezentována na webových stránkách STUŽ www.czp.cuni.cz/stuz. Stránky jsou pravidelně navštěvovány různými zájemci, průměrně ji navštíví 15 různých návštěvníků denně.

Zpravodaj STUŽ byl vydán v hodnoceném období 3 krát

Činnost STUŽe byla tento rok posílena několika novinkami: Nejprve to byla velmi reprezentativní výstava Tvář naší země na pražském hradě a velká konference s tímž názvem, nad níž převzal záštitu prezident Havel (zde musíme vyzdvihnout obětavost, hraničící se sebeobětováním Ivana Dejmal a Karla Čapka-oba to vypětí vážně odstonali, a taktéž příspěvi dalších našich členů - Igora Míchala, Milana Macháčka a dalších).

Dále to bylo přejití do elektronického věku - předsednictvo je nyní díky elektronické konferenci schopné velmi rychle se rozhodovat (což nám umožňují před rokem schválené stanovy).

Třetí potěšitelnou věcí je vznik skupiny mladých členů - přešla k nám Asociace mladých pro udržitelný rozvoj -ve zkratce AMUR(kéž by byla tím, co jmenovkyně). Jejich náplní je hlavně mezinárodní spolupráce, zvláště příprava na světový summit o udržitelném rozvoji v Johannesburgu.

Méně potěšitelné a bezesporu bolestné je stěhování z Domečku v Podolí. V posledních letech jsme bohužel nebyli schopni Domeček smysluplně využívat, aktivity se tam odehrávaly minimálně. Náklady na pronájem a provoz Domečku se blížily ke 200 tis. Kč, což bylo trvale neudržitelné již v minulých letech a v současné finanční situaci jsme již neměli na výběr.

Soustředěná aktivita při hledání nových prostor a domluvení výpovědi na městském úřadě pro Prahu 4 přinesly tento výsledek:

výpověď z Domečku máme podanou a potvrzenou ke konci března t.r., od 1. března bychom měli mít uvolněné prostory v Praze 10, Krátká ul. 26, kde také sídlí m.j. Nadace Partnerství a v průběhu března se tam budeme postupně přesouvat. Na předsednictvu bylo dohodnuto, že část knihovny bude převezena na Karlovu univerzitu (vyřídil Jiří Dlouhý, fyzicky zajistili Jiří Dlouhý a Karel Jech), zbytek bude k použití v Krátké.

V průběhu února probíhaly brigády na balení knih do krabic (velkou zásluhu na tom, že jsme měli do čeho knihy dávat, má Tomáš Fiala, který přivezl několik plných Trabantů banánovek), demontáž nábytku a odvoz sběru do kontejnerů.

Slavnostní zahájení provozu v novém sídle bude včas oznámeno.

1.3 Zpráva o hospodaření za rok 2001

Konečné zůstatky na bankovních účtech k 31. 12. 2001

Bankovní účet / hlavní účet / 3944349/0800	108.643,06 Kč
Bankovní účet / podúčet / 35-3944349/0800	65.934,90 Kč
Bankovní účet / podúčet / 182-3944349/0800	1.545,00 Kč
Bankovní účet / podúčet / 107-3944349/0800	1.000,00 Kč
Bankovní účet / termín.vklad/ 5231-3944349/0800	199.970,00 Kč
Devizový účet / 2022-0171542293 3.794,41 USD	137.581,51 Kč
/přepočten dle kurzu ČNB k 31. 12. 2001/	
Devizový účet / IPB / 129187259/5100 4.290,35 EUR	137.205,39 Kč
/přepočten dle kurzu ČNB k 31. 12. 2001/	

Konečný zůstatek na pokladně k 31. 12. 2001 8,60 Kč

Konečný stav neuhrazených závazků a pohledávek k 31. 12. 2001

Celkem neuhrazené závazky	238.601,00 Kč
Celkem neuhrazené pohledávky	0
Celkem nezúčtované provozní zálohy	18.417,00 Kč
Pohledávka za Jihočeskou pobočkou	10.000,00 Kč

Předpokládaný výnos EU v roce 2002 239.773,24 Kč

Prostředky přijaté v roce 2001: 1.038.127,56 Kč

Přijaté dotace:

Ministerstvo životního prostředí /71/2000/	316.000,00 Kč
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	418.000,00 Kč
Magistrát hlavního města Prahy	90.000,00 Kč
Milieukontakt OOST-Europa / doplatek	47.749,89 Kč
NROS/FÚ vrácení DPH	1.544,80 Kč
Celkem	873.294,69 Kč

Vydané faktury:

Ministerstvo životního prostředí	10.000,00 Kč
OS Pražské matky	37.000,00 Kč
Ministerstvo životního prostředí	12.000,00 Kč
Celkem	59.000,00 Kč

Příspěvky od členů 53.995,00 Kč

Přijaté dary:

Tomáš Hakr	10.000,00 Kč
Petr Třešňák	8.000,00 Kč
Senát Parlamentu ČR, Praha 1	15.000,00 Kč
Celkem	33.000,00 Kč

Bankovní úroky

Běžné bankovní účty	2.182,76 Kč
Termínovaný vklad	7.095,03 Kč
Devizový účet / bude dořešen, schází BV	2.771,87 Kč
Celkem	12.049,66 Kč

Kurzové zisky 6.788,21 Kč

<u>Prostředky vydané v roce 2001</u>	1.736.238,24 Kč
Kancelářské potřeby	2.250,30 Kč
Drobné provozní vydání a drobný majetek	3.499,90 Kč
Odborné publikace	9.067,00 Kč
Drobný majetek	10.004,00 Kč
Spotřeba el. Energie, vody a plynu	34.192,26 Kč
Náklady na občerstvení	2.464,80 Kč
Ostatní služby spojené s realizací projektu	1.025.275,70 Kč
Nájemné / Centrum J.V.	156.136,50 Kč
Nájemné / Novotného lávky	24.570,00 Kč
Nájemné / Ostatní	17.325,00 Kč
Kopírování	158.793,50 Kč
Telefonní poplatky	58.767,24 Kč
Poštovné	37.660,70 Kč
Cestovné	20.453,00 Kč
Mzdové náklady / DPP	129.000,00 Kč
Civilní služba	6.630,20 Kč
Bankovní poplatky	7.012,54 Kč
Kurzové ztráty	17.735,60 Kč
Poskytnuté příspěvky	15.400,00 Kč

2. CO JE, CO BUDE, O ČEM BYCHOM MĚLI VĚDĚT

2.1 Nová kancelář

Jak již bylo v úvodu řečeno, STUŽ se v průběhu března přesunula z Domečku do nových prostor. Díky Ondrovi Velkovi jsme získali do pronájmu byt I. kategorie v přízemí v Krátké ulici 931/26 v Praze 10 Strašnicích.

Byt má pokoj velikosti 23,5 m², předsíňku 2,7 m², koupelnu s WC 4,8 m² a komůrku 0,7 m².

Nad námi v 1. patře domu sídlí Nadace Partnerství s Car Busters, v suterénu pak Centrum pro dopravu a energetiku.

Je zde přímé napojení na internet, jen počítač je poněkud zastaralý, takže to moc neodsejpá.

(Prosba: pokud někdo ví o počítači, který např. některá firma vyřazuje a je lepší, než ten náš, dejte vědět!)

Spojení do Krátké je jednoduché:

metro: „A“, stanice Strašnická, *tramvaje:* 7, 11, 19, 26 stanice Vozovna Strašnice. Z metra se vydáte ulicí Starostrašnická směrem k Černokostelecké (cca 7 min), ze zastávky tramvaje opět Starostrašnickou kolem vozovny, 1. ulice doprava je Krátká.

Telefon do kanceláře je 02 - 74 82 25 01, zatím bez záznamníku.

Pro členy STUŽ je zde vytvořeno zázemí, které je možno využívat ke studiu, práci s internetem, případně k práci na projektu. Má-li někdo zájem o poskytnutí zázemí, spojte se se mnou prostřednictvím e-mailu, není-li to možno, pak telefonem, abychom dohodli podmínky.

Eva Vavroušková

2.2 Změna telefonního čísla

Do Krkonošské je nové telefonní číslo 02 – 22 72 69 09

2.3 Program pravidelných seminářů STUŽ na druhé pololetí roku 2002

3. září „Odpadové hospodářství“ – garant Miroslav Punčochář
1. října „Veřejná zájem na lesích“ – garant Pavel Kyzlík
5. listopadu „Rio + 10“ – garant bude určen z účastníků konference v Johannesburgu
3. prosince „Zabezpečování integrovaného povolování a kontrol“ garanti Ondřej Velek, Pavel Šremer, Karel Jech

2.4 Memoriál Josefa Vavrouška v Roháčích

ve dnech 13. - 15. září se bude opět - už po osmé - konat v Roháčích Memoriál Josefa a Petry Vavrouškových.

Režii akce má opět v péči Manko Huba a bude probíhat tradičně:

páteční diskuse, sobotní výlet do doliny Parichvost, případně na nějaký přilehlý hřeben, večer pak opět diskuse ve společenské místnosti.

Letos se části Memoriálu zúčastní filmaři České televize, kteří zde budou natáčet dokument o J.V. do cyklu Předcasná úmrtí.

Ubytování a stravování bude zajištěno tradičně v horském hotelu Mnich v Jalovcové dolině, posta Bobrovec.

Zájemci buďte tak laskaví a přihlaste se co nejdříve u mne, a to buď e-mailem nebo telefonem.. Sdělte, na kdy chcete zajistit noclehy a zda máte zájem o stravování a na kdy (snídaně, oběd, večeře).

Pro ty, kteří nebyli loni sděluji, že hotel má nového majitele, je nově přestavěný s perfektním ubytováním (na každém pokoji sprcha a WC) a stravou.

Cena ubytování 320,- Sk/noc, přistýlka 190,- Sk, polopenze 220,- Sk.

Více informací o hotelu naleznete na <http://hotelmnich.sk>.

Eva Vavroušková

3. CO BYLO

3.1 Vydaná stanoviska STUŽ

3.1.1 Stanovisko předsednictva Společnosti pro trvale udržitelný život č. 96 k navrženým zněním nového správního řádu

Předsednictvo Společnosti pro trvale udržitelný život (STUŽ) vydává nesouhlasné stanovisko s navrženým zněním nového správního řádu, který je projednáván v Poslanecké sněmovně pod č. tisku 1070.

Důvodem nesouhlasu je:

- ◆ protiústavní a diskriminující pojetí účastníků, kterým není zaručena rovnost práv,
- ◆ bezdůvodné omezování kvalitativních nároků na rozhodování orgánů veřejné správy, zejména omezení povinnosti úřadů rozhodovat podle spolehlivě zjištěného stavu věcí a povinnosti poskytovat účastníkům řízení potřebnou pomoc, aby pro neznalost právních předpisů neutrpěli v řízení újmu,
- ◆ bezdůvodné omezování možnosti nápravy nesprávných či nezákonných rozhodnutí úřadů,

- ◆ návrh nepřispívá právům občanů, ale snižuje dosavadní standardy úředního rozhodování, vytváří prostor pro korupci a široké ovlivňování úřadu, diskriminuje některé účastníky a omezuje možnosti využití opravných prostředků.

STUŽ naléhavě žádá všechny volené zástupce občanů, poslance i senátory, aby vnesli a prosadili pozměňovací návrhy nového správního řádu, které:

- ◆ zaručí rovnost účastníků správních řízení,
- ◆ zachovají dosavadní povinnost úřadu rozhodovat na základě spolehlivě zjištěného skutkového stavu věci,
- ◆ zachovají případně rozšíří dosavadní možnosti obrany proti nesprávným či nezákonným úředním rozhodnutím.

STUŽ podporuje pozměňovací návrhy vypracované odbornou skupinou právníků ze sdružení Ekologický právní servis a žádá jejich zapracování do návrhu správního řádu předloženého ministerstvem vnitra a projednáváního Parlamentem.

Jménem předsednictva pro trvale udržitelný život

Pavel Šremer, prom. biol.
předseda STUŽ

3.1.2 Stanovisko č. 97 předsednictva Společnosti pro trvale udržitelný život k části věcného záměru nového stavebního zákona věnované územnímu plánování

Toto stanovisko bylo zpracováno v návaznosti na iniciativy Domácí rady Klubu Za starou Prahu v dubnu 2002, tedy až poté, co byl Návrh věcného záměru stavebního zákona v červnu 2001 schválen vládou ČR. Na konferenci o územním plánování a stavebním řádu v Hradci Králové koncem roku 2001 byli vyzváni odborníci ke spolupráci, diskusi a oponentuře k paragrafovému znění nového stavebního zákona. Tento postup považujeme za prozíravý a moudrý vzhledem k velkému významu územního plánování a jeho přímé souvislosti s vývojem společnosti, včetně vývoje ekonomického. Za hlavní příčinu nedostatků návrhu nového stavebního zákona na úseku územního plánování považujeme, že bez ohledu na vývojové tendence světové a evropské pokračuje v pojetí územního plánování jako administrativního nástroje, nereflektujícího ekonomické kategorie, důležité v tržním hospodářství, a potřebu aktivní spolupráce kapitálu a veřejnosti při koncipování vývoje v území.

Návrh věcného záměru stavebního zákona (dále "návrh") předpokládá víceméně samovolný vývoj obcí s minimálními zásahy shora z úrovně krajů. Psané texty, tj. "politika územního rozvoje" na úrovni státu a "zásady územního rozvoje" na úrovni krajů, podložené nanejvýš nepovinnými územními studiemi, nemohou totiž než pasivně registrovat investiční záměry v území, aniž by mohly odpovědně prověřit jejich správnost, případně zjistit, zda jsou vůbec opodstatněné. Tvůrčí přístup k impulsům, přicházejícím se strany sousedních států a z Evropské unie, je tím velmi omezen.

Čím je zvláštní dobový rámeček, do něhož má být nový stavební zákon umístěn? V celosvětovém měřítku je to poznání, že přírodní zdroje života na naší planetě jsou omezené a bude-li lidská společnost pokračovat ve stávajících trendech jejich exploatace, budou brzy vyčerpány. Buď bude lidstvo pokračovat dosavadním obvyklým způsobem vývoje, a pak

dojde ke katastrofě, nebo své chování změni, aby se zachránilo. Úsilí ekologů, požadujících změnu, nachází stále větší podporu, a požadavek udržitelného vývoje byl všeobecně přijat. Z hlediska územního plánování je třeba si uvědomit, že jde o požadavek záměrného, plánovaného a tedy umělého zásahu do navyklého, tradičního, "přirozeného" způsobu vývoje a týká se i hospodaření s územím, s prostorem. To je základní problém současnosti. Jeho řešení je velmi obtížné, takže teprve pomalu se začíná přecházet od proklamací k realizacím. Nicméně je to směr vývoje a kdo dokáže pohotově reagovat, bude ve výhodě.

Jak se základní rozpor současnosti projevuje v našich podmínkách? V úvodu "návrhu" se konstatuje, že u nás "Určitou základní odlišností a reakcí na předcházející období centrálního plánování byla averse vůči plánování jako takovému, vztahovaná mylně i na územní plánování." Dále se pak zdůrazňuje, že potřeba koordinace zájmů na změnách ve využívání území "v žádném případě nemůže být zpochybňována". Přirozeným cílem podnikání je ovšem zisk, a to pokud možno rychlý a významný. Při tom riziku nepříznivých následků podnikání má zabránit veřejná správa. Potíž je v tom, že ve společnosti, posedlé představou růstu a zisku, se přikládá malá hodnota čemukoliv mimo bezprostřední profit. Plánování a prosazování budoucího udržitelného vývoje se jeví jako překážka a nežádoucí zdržování. Tato orientace v naší společnosti bohužel přetrvává, a to i u nejvyšších politiků.

Jaké jsou priority Evropské unie v oblasti územního plánování? Evropská konference ministrů, zodpovědných za oblast územního plánování při Radě Evropy, přijala v září r.2000 "*Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu*". Konstatuje se, že vyváženého územního rozvoje je možno dosáhnout pouze za předpokladu, že bude založen na dlouhodobém územním plánování. Zdůrazňuje se nutnost zlepšení stavu kulturního dědictví a jeho využití jako faktoru rozvoje. Doporučuje se polycentrický rozvoj evropské sídelní struktury při podpoře malých a středních měst. Vyžaduje se renovace těch území, která ztratila určení v procesu zastarávání průmyslových odvětví nebo při opouštění vojenských oblastí. Existuje také dokument nazvaný "*Evropská úmluva o krajině*".

Je zřejmé, že tyto náročné úkoly je možno řešit pouze v rámci velkých územních celků a v dlouhodobé perspektivě. Navíc bude často nutno složitější problémy zkoumat prostřednictvím územních prognóz, scénářů a analýz. Výzkumné ústavy se již zabývají přípravou moderních metod pro jejich vypracovávání a vyhodnocování závěrů z nich. V českém "návrhu věcného záměru stavebního zákona" je však vypuštěna nejen kategorie územní prognózy, ale v rozporu s potřebami ověřenými zkušeností v podstatě také územní plán velkého územního celku v jiném vymezení, než pro správní území celého kraje. Územní plány obcí, které by se nemohly opřít o širší a dlouhodobější pohled logicky vymezených plánů vyššího stupně, by se nutně omezily jen na návrh mechanického "samovývoje" v krátkém výhledu. Zásahy do území, které jsou nutné zejména pro zajištění trvalé udržitelnosti vývoje, vyžadují odpovědnou územně plánovací přípravu v širším územním kontextu společných vlastností nebo problémů území, nikoliv administrativních celků. Tu nemohou nahradit sebelépe zpracované "zásady územního rozvoje", jak předpokládá "návrh". Např. polycentrický rozvoj území, jako jeden z předpokladů udržitelnosti, může mít nejrůznější konkrétní formu v závislosti na podmínkách. Bez průřezu do území a prozkoumání možností a následků různých variant nemůže vzniknout použitelný podklad pro jednotlivé obce.

Nedostatky "návrhu" se zvláště zřetelně objevují v souvislosti s úkoly územního plánování Prahy a Středočeského kraje. "Návrh" a bohužel i dosavadní vadná praxe předpokládají, že Praha je běžné město, "kus jako kus". Praha je však město výjimečné. Její historické jádro je světoznámé a na žádost ČR bylo zařazeno na listinu světového kulturního dědictví UNESCO.

To znamená, že jeho zachování je nejen věcí města samého, ale také vlády ČR. Zájem na jeho zachování přesahuje hranice Evropy. A nejen to. Praha je také výjimečná svým územně plánovacím a urbanistickým problémem. Sotva existuje na světě jiné hlavní město, jehož rozsáhlá centrální oblast by byla památkovou rezervací nesmírné hodnoty, čímž je omezen, ne-li znemožněn potřebný ekonomický vývoj centra města. V centru Prahy se tak střetává tlak na zachování rezervace s tlakem na jeho nadměrné využití. Ukazuje se, že řešení tohoto kardinálního problému je nad síly a možnosti města samotného. Je třeba odpovědět na otázky typu: Jaká bude role Prahy v rámci České republiky? Jaká je a bude pozice Prahy v poměru k dalším městům střední Evropy? V čem je přitažlivost Prahy, která aspiruje na úlohu místa mezinárodních setkání, a jak tuto přitažlivost posilovat? Návrh územně plánovací koncepce musí tedy vycházet ze širokého rámce: rozvoje osídlení a urbanizace celé republiky s vazbou na záměry sousedů. Rozhodnutí o vývoji Prahy mělo předcházet zpracování a prověření různých variant územní prognózy Pražského regionu, případně s využitím mezinárodní ideové soutěže. Namísto toho bylo přistoupeno již na základě konceptu invariantní prognózy rovnou ke zpracování Územního plánu velkého územního celku Pražského regionu, jehož koncept znovu postrádá urbanistické varianty. Přitom by mělo jít zejména o návrh polycentrického pojetí rozvoje území, kde různá další centra mohou přebírat z přetíženého pražského prostoru různou míru jeho různých funkcí, což bez variant nelze odpovědně posoudit. Teprve po takové důkladné přípravě je možno vypracovat odpovědně vlastní územní plán Prahy, zatímco zde byl absurdně postup opačný. Nejdříve byl schválen územní plán Prahy jako „obce“ a ten převzat do plánu regionu s tím, že ani není součástí „řešeného území“! Ale nejen to. Všechny tyto práce byly v nezměněné podobě převzaty od MMR i novými kraji, takže je zřejmé, že v této neblahé praxi hodlají nové samosprávné orgány proti zájmu svých občanů dále pokračovat. ***Podle našeho názoru by měla proběhnout v nejbližší době a ve zkrácených termínech, pod dozorem vlády jako záležitost mimořádného celostátního významu, jednání o změně celé koncepce územní přípravy středočeského a pražského prostoru, a v započaté vadné práci nepokračovat.***

Platný územní plán Prahy z r.1999 totiž základní problém Prahy neřeší. Jestliže bude tento vývoj pokračovat dále, Praha promešká příležitost vybudovat silné moderní ekonomické centrum, a zároveň ztratí své zděděné bohatství. Je akutní nebezpečí, že investice, prováděné a připravované podle tohoto neproověřeného plánu, zablokují možnost udržitelného vývoje Prahy na příští staletí. Je dobré si všimnout, že základní nedostatky koncepce z r.1999 jsou především důsledkem toho, že byly vynechány stupně dokumentace, které zkoumají a navrhuje vztahy mezi městem a jeho nejširším zázemím. To je sice v rozporu s platným stavebním zákonem, ale odpovídá předloženému "návrhu". Chybný postup při pořizování nynějšího územního plánu Prahy byl by tak dodatečně schválen. Je třeba si přiznat, že současný územní plán beznadějně zaostává za ambicemi "Řídících principů trvalé udržitelnosti územního rozvoje evropského kontinentu" z r.2000. Místo zlepšení stavu kulturního dědictví Pražské památkové rezervace probíhá další jeho znehodnocování. Místo přechodu na polycentrický vývoj osídlení, který je pro Prahu obzvláště žádoucí, platný územní plán dále posiluje váhu Prahy v osídlení. Místo ochrany krajiny navrhuje suburbanizaci, rozptýlení města do okruhu 20km. Problém renovace opouštěného území Kladna nebo Milovic neřeší.

Trvalá udržitelnost Prahy má zásadní význam nejen pro naši národní prestiž, ale také pro ekonomický rozvoj České republiky. Současná situace ve vývoji Prahy je natolik kritická, že ji snad může napravit jedině vydání zvláštního zákona o územním plánování Prahy. Současně, nebo ve spojení s ním, ***by bylo žádoucí vydat zákon o ochraně Pražské památkové rezervace.***

Postupně vzniká představa celoevropského územního plánování. Zatím existuje neformální koncepce, vypracovaná v rámci enviromentální politiky EU pod názvem "Perspektiva evropského územního rozvoje", ESDP (European Spatial Development Perspective). Podmínkou pro její uplatnění je ochota národních států participovat v evropských sítích. Spolupráce sousedících zemí v oblasti územního plánování se předpokládá, při čemž se zjišťuje, že v právních úpravách zemí EU tomu odpovídají shodně používané a praxí ověřené základní nástroje územního plánování. Náš "návrh" však vynechává úroveň velkých územních celků, která je pro mezinárodní spolupráci nutná. V novém stavebním zákoně by právě naopak tato úroveň měla být rozšířena. V sousední Spolkové republice Německo existují „územní plány“ jednotlivých zemí, z nichž např. Bavorsko se rozlohou může jistě srovnávat s naší bývalou zemí Moravskoslezskou. Slovensko má územní plán celé republiky. Stojí za připomenutí, že také v ČR se do roku 1996 průběžně zpracovávala tzv. Koncepce urbanizace a dlouhodobého vývoje osídlení ČR, která podobnou úlohu plnila. Bohužel pro naprosté nepochopení jejího významu dovnitř státu i navenek MMR tyto práce zastavilo. Dobrá územně plánovací příprava velkých celků je v každém případě výhodou při zapojování státu do celoevropské koncepce. Jde o jakousi zpětnou vazbu. V Evropě bude docházet ke globalizaci územního plánování, tento globální obraz bude však ovlivněn nebo vznikne na základě politiky a cílů jednotlivých států. A naopak, územní plánování jednotlivých států bude ovlivněno celoevropskou koncepcí, ale státy si zachovají některé odlišnosti, to co má pro ně základní význam. Bez územních plánů velkých celků (ale také územních prognóz, studií, generelů) nebudeme znát dosti konkrétně naše priority a je nebezpečí, že budeme jen pasivně přijímat cizí impulsy.

Málo bývá zdůrazňován obrovský národohospodářský význam územního plánování a v rozporu s potřebami tržní ekonomiky téměř ignorována je jeho nezbytná ekonomická dimenze. Koordinace nejrůznějších záměrů v území je naprostou nezbytností. Ale jde o více. Dobrý územní plán má navrhnout optimální organizaci území ve vzdálené budoucnosti, takovou, která při nejnižších nákladech přinese maximální efekt pro společnost. Není sice možno odhadnout spolehlivě vzdálený vývoj, ale podobné plány jsou nutné pro stanovení první etapy vývoje tak, že není samoučelná, že je i ekonomicky účinná a reálná. V současné společnosti je však běžné, že výnosné podnikání se realizuje na úkor dlouhodobé prosperity. Staví se tak do protikladu zájem veřejný (dlouhodobá prosperita) a zájem podnikatelský (okamžitý zisk). Za normálních okolností jsou oba tyto zájmy propojeny, jsou na sobě navzájem závislé. Je jedním z úkolů územního plánování spojit tyto zájmy k obapolnému prospěchu. K tomu je důležité, aby územně plánovací dokumentace obsahovala spolehlivou a srozumitelnou, tzn. i ekonomickou informaci pro investory a aby chránila i jejich zájem na udržení hodnoty jejich investic a majetků v území. Doporučuje se zvláštní ekonomická příloha územních plánů a síť poradenských služeb (buduje se v NSR). Tato progresivní forma může omezit napětí a často konfliktní situace mezi veřejnou správou a podnikateli. Stojí za to ji začlenit do nového stavebního zákona.

Závěrem tedy shrnujeme:

Základní nedostatky návrhu nového stavebního zákona v jeho úseku územního plánování je možno shrnout do tří bodů:

a) Návrh je nepříznivý pro vývoj České republiky jak v oblasti celostátních, tak krajských plánů a projektů ignorováním ekonomických souvislostí územního plánování a absencí věčné koncepce rozvoje území, vyjadřující veřejný zájem na její trvalé udržitelnosti,

b) návrh staví Českou republiku do nevýhodné pozice při formování celoevropského územního plánování, neboť neobsahuje obdobný soubor nástrojů potřebný pro srozumitelnou komunikaci,

c) návrh nebere zřetel na mimořádný význam Prahy a jejího historického jádra a středočeského prostoru, nevyjadřuje celostátní zájem na jeho dobrém vývoji a zablokoval by možnost úspěšného řešení jejich naléhavých územně plánovacích problémů.

Z těchto důvodů považujeme za velmi žádoucí:

- ◆ Návrh nového stavebního zákona doplnit o plnohodnotnou kategorii územních plánů velkých územních celků včetně plánu celostátního, navazujícího na práce na Koncepci urbanizace a dlouhodobého vývoje osídlení ČR a zdůrazňujícího aspekt udržitelnosti vývoje. Tyto práce je třeba považovat za nezbytný podklad pro "politiku" a "zásady" územního rozvoje, které jinak hrozí být jen verbální deklarací. Tento druh plánů je také nezbytný pro mezinárodní spolupráci v rámci EU.
- ◆ Návrh nového stavebního zákona doplnit o kategorii územní prognózy a územní (urbanistické) studie a vylučovány by z instrumentáře územního plánování neměly být ani územní generely. Současný požadavek udržitelného rozvoje území vyžaduje nalézat a uplatňovat nové způsoby rozvoje namísto obvyklých neudržitelných. K tomu je nezbytné, aby územním plánům předcházely neoficiální formy průzkumu různých vývojových možností celků i subsystémů, koncepcí ve variantách, které je možno navzájem srovnávat a hodnotit.
- ◆ Návrh nového stavebního zákona doplnit zvláštní částí, v níž se zdůrazní výjimečné postavení Prahy. Je nutno navrhnout urychlené přezkoumání stávající územně plánovací dokumentace Prahy a rozpracovaného územního plánu Pražského regionu z hlediska udržitelnosti Pražské památkové rezervace a dalších kulturních i přírodních hodnot tohoto území. Jde zejména o zpracování územní prognózy Pražského regionu ve variantách, případně s pomocí mezinárodní ideové soutěže.
- ◆ Návrh doplnit o požadavek, aby pro územní rozvoj Pražské aglomerace byl vydán zvláštní zákon, do něhož by byla případně zařazena i zákonná ochrana Pražské památkové rezervace. Zvážit ustavení trvalého koordinačního orgánu pro rozvoj středočeského prostoru, složeného ze zástupců Středočeského kraje, Hlavního města Prahy a vybraných ústředních orgánů státní správy.
- ◆ Návrh doplnit o požadavek zvláštní přílohy k územním plánům, která by obsahovala spolehlivou a srozumitelnou ekonomickou informaci pro investory a tím orientovala podnikatele na konkrétní projekty, důležité pro dlouhodobou prosperitu, sledovanou územním plánem.

Jménem Společnosti pro trvale udržitelný život

Pavel Šremer, prom. biol.
předseda

V Praze, červen 2002

LITERATURA

- Návrh věcného záměru stavebního zákona. Urbanismus a územní rozvoj č. 3/2001
- Karel Maier: Plánování v post-plánované společnosti: kdo potřebuje urbanisty? Urbanismus a územní rozvoj č. 1/2001
- Alois Anderle: Územní výzkum v Německu v perspektivě 2000-2010. Urbanismus a územní rozvoj č. 2/2001
- Alois Nový: Podnikatelské aktivity a územní plánování- německá zkušenost. Urbanismus a územní rozvoj č. 6/2001

- *Karina M. Pallagst*: Politika a koncepce územního plánování na evropské úrovni. Urbanismus a územní rozvoj č. 1/2001
- *Martin Tunka*: Úvodní referát konference o územním plánování a stavebním řádu, Hradec Králové 26.-27.11.2001. Urbanismus a územní rozvoj č. 6/2001
- *Martin Říha*: Desetiletí ztracené příležitosti? Na téma budoucnost Prahy. Architekt č. 10/1999
- *Jan Skokánek*: Ohrožená Praha. K novému územnímu plánu Prahy. Architekt č. 11/1999
- Stanovisko předsednictva Společnosti pro trvale udržitelný život č. 86 k postupu přípravy strategických dokumentů pro rozvoj Prahy a Středočeského kraje a k posouzení jejich vlivů na životní prostředí dle § 14 zákona č. 244/1992 Sb. Zpravodaj Společnosti pro trvale udržitelný život č. 1/2000
- STUŽ: Stanovisko k projednávání již druhého konceptu územního plánu velkého územního celku Pražského regionu. (Zasláno předsedovi vlády, příslušným ministrům a primátorovi hl.m. Prahy) Zpravodaj Společnosti pro trvale udržitelný život č. 3/2001
- *Jan Skokánek*: Je Praha trvale udržitelná? O úloze územního plánování pro zachování "duše" Prahy. Věstník Klubu Za starou Prahu č. 3/2001
- Přežije historické jádro? Podle urbanistů ochrání rezervaci pouze satelitní města. Mladá fronta DNES 05.03.2002
- World Watch Institute: State of the World, ročníky 1990-2002.(knihovna Ministerstva životního prostředí Praha)
- *Christian Norberg-Schulz*: Genius loci. Odeon Praha 1994

3.2 Výzvy a petice, ke kterým se STUŽ připojila

3.2.1 Výzva předsedovi vlády a ministru životního prostředí k uvolnění financí a zintenzivnění prací na projektu NATURA 2000

Otevřený dopis ekologických nevládních organizací Actaea, ARNIKA, Česká společnost ornitologická, Hnutí DUHA, Ochrana fauny ČR, Společnost pro trvale udržitelný život, Veronica a Zelený kruh

RNDr. Miloš Kužvart
ministr životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha

Ing.Miloš Zeman, předseda vlády ČR
Nábřeží Edvarda Beneše 4
11801 Praha 1

Vážený pane premiére, vážený pane ministře ,

v rámci projektu NATURA 2000 se vytváří soustava chráněných území evropského významu, která zahrnuje nejcenější přírodní stanoviště a chrání také nejvíce ohrožené druhy rostlin a živočichů. Povinnost vytvořit soustavu NATURA 2000 vyplývá z kandidatury České republiky na vstup do Evropské unie a musí být splněna do dne vstupu. Proto byl tento úkol počátkem roku 2001 schválen Ministerstvem životního prostředí jako jeden z prioritních (viz odkaz v příloze). Přesto se celému projektu nedostává finančních prostředků a náležité podpory.

Soustava NATURA 2000 má zásadní význam pro udržení ekologické stability krajiny. Budou do ní na základě vědeckých poznatků zahrnuta i území, která jsou doposud na pokraji zájmu, nejsou chráněna a hrozí jim zánik. Výběr lokalit soustavy NATURA 2000 má co nejpřesněji odpovídat požadavkům Směrnice č. 92/43/EHS o ochraně volně žijících živočichů, planě rostoucích rostlin a přírodních stanovišť a Směrnice o ptácích č. 79/409/EEC. Zároveň je nutné, aby již v počátečních fázích byli dobře informováni jednotliví vlastníci a uživatelé

dotčených pozemků. Samotnému výběru a vyhlášení těchto ploch předchází podrobné terénní mapování krajiny, na základě kterého budou do soustavy zařazena opravdu nejhodnotnější území. U nás zatím odborníci provádějí mapování krajiny. Složitě projednávání NATURY s dotčenými vlastníky, obcemi a veřejností, které je stejně významné jako správné vymezení území, ale ještě časově náročnější, přitom dosud prakticky nezačalo.

Za financování NATURY 2000 odpovídá Ministerstvo životního prostředí, zajištěním mapování byla pověřena jeho odborná organizace Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK). V současné době však chybějí finanční prostředky pro pokračování projektu a existuje reálné nebezpečí, že se celý proces zastaví. Přitom úspěch celého projektu NATURA 2000 je pro jeho odbornou náročnost i krátký termín ke splnění závislý na spolupráci vysokého počtu externích spolupracovníků. Pokračování v současné praxi, kdy desítky odborníků pracujících na úkolu v ČR nejsou za svou práci ani pravidelně placeni, hrozí odchodem těchto externistů, snížením kvality mapování, nesplněním termínu na splnění úkolu či předčasným ukončením mapování. Tato situace by mohla ohrozit samotné vymezení soustavy NATURA 2000.

Současně je nezbytné ihned zahájit proces projednávání s vlastníky, uživateli a obcemi a poskytnout mu dostatečné finanční a personální zajištění. Zásadní usnesení MŽP (viz příloha) uvádí, že: „...toto projednání vyžaduje velké množství kvalifikovaných vyjednávačů... a značné množství času. Příklady některých členských zemí EU ukazují, že opomenutí projednání území s vlastníky a uživateli má za následek zpochybnění celé soustavy NATURA 2000; dodatečné projednávání a přesvědčování je řádově dražší a vyžaduje daleko větší úsilí.“

Vážený pane premiére, vážený pane ministře,

níže podepsaná občanská sdružení požadují, aby Ministerstvo životního prostředí i vláda ČR věnovaly projektu NATURA 2000 podstatně větší politickou a finanční podporu než doposud. Nekvalitní odborné vymezení soustavy NATURA 2000 či její nedostatečné veřejné projednání a obhájení by značně poškodilo nejen ochranu přírody, ale i politickou pozici ČR před vstupem do EU. Mohlo by mít také nepříjemné ekonomické důsledky, neboť mohou být uloženy pokuty z prodlení, které dosahují řádově až stovek milionů korun. Navíc by se České republice uzavřela možnost čerpat značné finanční prostředky ze strukturálních fondů EU.

Současně Vás žádáme o uvolnění potřebných finančních prostředků na pokrytí nutných výdajů na dokončení mapování a zahájení projednávání NATURY 2000, a to v nejkratším možném termínu.

Actaea, ARNIKA, Česká společnost ornitologická, Hnutí DUHA, Ochrana fauny ČR, Společnost pro trvale udržitelný život, Veronica, Zelený kruh.

Na vědomí:

WWF, Friends of the Earth, IUCN, další...?

3.2.1.1 Odpověď ministra ŽP Miloše Kužvarta

Vážení zástupci nevládních organizací,

dne 25. června jsem obdržel Váš otevřený dopis zabývající se situací přípravy a financování soustavy NATURA 2000. Za Váš názor děkuji a kvituji s uspokojením, že nevládní organizace se již začínají aktivně do přípravy soustavy NATURA 2000 zapojovat.

Příkladem může být zapojení České společnosti ornitologické, která se významnou měrou podílí na dodávání podkladů v duchu směrnice o ptácích. V letošním roce již bude zahájeno jednání k naplňování vyhlášení ptačích území.

Ministerstvo životního prostředí na rok 2002 uvolňuje v konečném součtu vyšší částku, než se kterou počítal Vámi citovaný materiál z 16.1.2001. Financováno je mapování i formou využívání externích spolupracovníků (v současnosti více než 400 osob) a posílení profesionálními pracovníky at' již na pracovištích v CHKO nebo Agentury ochrany přírody. Právě prostřednictvím Agentury ochrany přírody, která je pověřena zajištěním mapování a vymezením soustavy NATURA 2000, jsou zajištěny potřebné práce na soustavě a to nejen v terénu.

Vaši iniciativu vítám a po dohodě s AOPK se můžete zúčastňovat setkání koordinátorů z celé republiky nebo i dalších schůzek svolaných k této problematice.

S pozdravem

v.z. Dana Římanová

Na vědomí Miloš Zeman, předseda vlády
Dále obdrží: RNDr. Jaroslav Hromas, AOPKI ČR

3.2.2 „Pro Evropu bez jedů“ – petice iniciovaná Arnikou

FOR TOXICS FREE EUROPE PRO EVROPU BEZ JEDŮ

- Declaration dedicated to European Governing Bodies (Governments and Parliaments)**
- výzva evropským vládám a parlamentům**

Výsledky vědeckých výzkumů z posledních let ukazují, že Evropa je stále kontinentem se životním prostředím zatíženým tak nebezpečnými chemickými látkami jako jsou chlororganické látky - například dioxiny, hexachlorbenzen a dalšími. Přítomnost těchto látek v životním prostředí způsobuje poškození imunity, hormonálního systému a řada z nich je rakovinotvorných. Kritická je rovněž situace v informování veřejnosti v řadě zemí o toxickém znečištění životního prostředí a ohrožení zdraví lidí a stability přírodních ekosystémů v jeho důsledku.

It has been shown by scientific research during the last years that Europe still has an environment heavily polluted by toxics, for example by organochlorine pollutants like dioxins, hexachlorobenzene and others. These pollutants in the environment cause effects like immunologic damages, endocrine disruption, and many of them are carcinogenic as well. We have recognized that obtaining access to information on toxic pollution and its health and environmental effects is also critical in many European countries.

We ask therefore the political representatives of Europe and European states (especially of Central and Eastern European countries) to take the needed steps (actions) to improve our environment and making information easily accessible about its pollution. The most urgent actions needed are, according to us:

Žádáme proto vrcholné politické představitele evropských států a zvláště pak zemí střední a východní Evropy, aby učinili kroky potřebné ke zlepšení stavu životního prostředí a informování o jeho stavu či znečišťování:

- ratification of the Aarhus convention as a guarantee to enable the public to get actively involved in improving the state of the environment and as tool, which can fullfil access to information on environmental issues
- *ratifikovali Aarhuskou úmluvu jako záruku možnosti občanů aktivně se podílet na zlepšování stavu životního prostředí a práva na pravdivé informace o životním prostředí*
- introduction of Pollutant Release and Transfer Registers as a tool for making data on toxic pollution accessible for the public according to OECD guidelines
- *zavedli systémy integrovaných registrů nebezpečných chemických látek vypouštěných do životního prostředí v souladu s požadavky OECD*
- ratification of the Stockholm convention on Persistent Organic Pollutants as a tool for reduction of toxic pollution with serious impact on the life quality on the Earth even when POPs are released in low amounts and as they travel for long distances from sources of pollution.
- *ratifikovali Stockholmskou úmluvu o perzistentních organických látkách jako nástroj k redukci škodlivin poškozujících kvalitu života na Zemi v již velice nízkých koncentracích a putujících na velké vzdálenosti od zdrojů jejich emisí.*

Deklarace vznikla na pražských schůzkách mezinárodních sítí AVA a Health Care Without Harm 1. prosince 2001.

Signatáři deklarace „Pro Evropu bez jedů“

Podepsáno cca 200 nevládních organizací z celé Evropy

3.2.3 Dopis ministroví životního prostředí Miloši Kužvartovi:

Vážený pane ministře,

jistě sdílíte naši radost nad konečným schválením zákona o integrované prevenci znečištění. Stalo se tak určitě i díky široké podpoře petiční akce Budoucnost bez jedů, kterou podpořila řada členů krajských, městských a obecních zastupitelstev. Ti se k této petiční akci i nadále připojují.

Obracím se dnes na Vás právě jménem petičního výboru zmíněné petice a zároveň také jménem širší koalice občanských sdružení a celoevropské aktivity "Pro Evropu bez jedů". Všechny jmenované iniciativy usilují o to, aby byl co nejdříve zaveden integrovaný registr znečišťování. Přestože to zaručuje zákon o integrované prevenci znečištění, skutečné uvedení registru do života zajistí až příslušný prováděcí předpis - v daném případě nařízení vlády. Jeho přípravu závisí na Vašem ministerstvu.

Pane ministře, doufám tedy, že nezklamete podporu vyjádřenou zavedení integrovaného registru znečišťování řadou zastupitelů a více jak 8 tisíc další signatářů petice Budoucnost bez jedů, a připravíte nařízení vlády o integrovaném registru k projednání ještě touto vládou.

Žádám Vás tedy o dárek Zemi ke Dni Země 2002, kterým by mohla být příprava usnesení vlády, jež zaručí nezvratnost procesu příprav integrovaného registru znečišťování a pevný harmonogram přípravy nařízení tak, aby jej schválila ještě tato vláda.

Za sdružení ARNIKA, petiční výbor petice "Budoucnost bez jedů" a iniciativu "Pro Evropu bez jedů"

RNDr. Jindřich Petrlík
Praha, duben 2002

3.3 Návrh strategie udržitelného rozvoje České republiky – trnité počátky trnité cesty k udržitelnosti

TRNITÉ POČÁTKY TRNITÉ CESTY K UDRŽITELNOSTI

V lednu až březnu letošního roku zpracovala skupina odborníků, ustavená při Českém ekologickém ústavu, materiál „Návrh strategie udržitelného rozvoje České republiky“. Na přímou žádost ministra životního prostředí Miloše Kužvarta nebyl při jeho vypracování brán zřetel na „průchodnost“ materiálu ostatními ministerstvy a na jeho „přijatelnost“ pro představitele a ideology neudržitelných způsobů hospodaření a života společnosti. Bezprostředním důvodem pro urychlené a časově limitované zpracování materiálu byl jistý stav nouze před světovou konferencí OSN o udržitelném rozvoji (WSSD) v Johannesburgu na přelomu srpna a září letošního roku. Tento stav ministerstvu životního prostředí vznikl odmítnutím zprávy „Národní strategie udržitelného rozvoje v České republice“, která byla shrnutím čtyřleté práce početného týmu pod vedením Bedřicha Moldana. Odmítnutí této práce časově předcházel spor Miloše Kužvarta a Bedřicha Moldana v jiné věci a velká část ekologické veřejnosti proto nevěnovala důvodům odmítnutí Moldanovy zprávy valnou pozornost. Celá záležitost koncepce či strategie směřování České republiky k udržitelnosti se tak dostala do mimověcné roviny osobních vztahů – sympatií a nesympatií, přátelství a starých i nových animozit. Z tohoto rámce bohužel nevybočilo ani posouzení následně zpracovaného „Návrhu strategie udržitelného rozvoje České republiky“. Oproti předpokladu, že proti němu s nenávisťou kritikou vystartují pouze „kazisvěti“, přišel nejzavilejší odsudek z ekologických řad, a to z pera Ústavu pro ekopolitiku. Ústavem rozšiřovaný materiál nepředstavuje jen adresně směřovanou zlovolnost, ale škodí myšlence udržitelnosti samé i ekologickému hnutí, které je v současnosti jejím jediným nositelem.

Uznal jsem proto potřebu reagovat na „Připomínky k Návrhu strategie udržitelného rozvoje České republiky“ hned a nečekat až na vydání konečného textu Návrhu strategie, který bude od srpna veřejně dostupný na internetových stránkách Českého ekologického ústavu, kdy si bude moci každý učinit svůj úsudek nezprostředkovaně sám.

(Níže předložený komentář „Připomínek k Návrhu strategie udržitelného rozvoje České republiky“ uchovává jejich originální a plný text. Vložený komentář, který na ně reaguje, je v kurzívě a v rozšířených odstavcích; v elektronické podobě modře. Text „Připomínek“ citovaný v komentáři je v uvozovkách a v normálním písmu, v elektronické podobě červeně. Citace z textu Návrhu strategie udržitelného rozvoje České republiky jsou v uvozovkách v tučné a o dva body zmenšené kurzívě, v elektronické podobě modře.)

Připomínky k „Návrhu strategie udržitelného rozvoje České republiky“

Zpracoval: Ústav pro ekopolitiku, o.p.s., Praha

Vážení čtenáři,

jmenuji se Ivan Dejmal a budu Vás provázet svým komentářem po materiálu Ústavu pro ekopolitiku, který se vám nejspíš dostal do ruky o něco dříve v mnou nekomentované podobě. Ústav pro ekopolitiku (dále jen POSUZOVATEL) hned ve druhém odstavci svých připomínek nechtě přiznává, že mu v jím rozšiřovaném materiálu jde především o vypořádání se s autory a zadavatelem hodnocené Strategie, ministrem Milošem Kužvartem, který předtím odmítl strategii zpracovávanou po čtyři roky za peníze UNDP, na které se POSUZOVATEL podílel. „Objektivita“ připomínek to víc než potvrzuje a jeho jazyk je pak činí urážlivým hanopisem.

Po dlouho trvajícím znechucení „Připomínkami“ jsem se nakonec rozhodl nenechat věc být a podrobně se vyjádřit ke všem obecným obviněním a tvrzením i „konkrétním připomínkám“ k vybraným částem Strategie. To jednak proto, že jsem jedním z jejích spoluautorů a mnoho nepravd, uvedených v „Připomínkách“, se mne přímo dotýká a osobně mě uráží, jednak proto, že v případě Strategie jde o první domácí materiál, skutečně hledající cestu vpřed bez oportunního mlčení, aby si někoho nerozházel, a také proto, že Miloš Kužvart, ač bývá za různá svá rozhodnutí různě hodnocen, odmítl strategii UNDP zcela po právu jako vnitřně nepravdivý materiál, který k udržitelnému rozvoji láká tvrzením, že „náplní jeho ekonomického rozměru je udržitelný hospodářský rozvoj spojený s rostoucími příjmy obyvatel“, a který je tak konsensuální, že s ním vřele souhlasí i Grégr a jeho Hanzlíček.

Obecně:

Strategie udržitelného rozvoje ČR (dále jen „strategie“) není strategie, ale ideologický pamflet: vychází z principu, že společnost je potřeba znásilnit a „optimalizovat“ státní mocí, která ví nejlépe, jak se mají lidé chovat. Naplnění „strategie“ by vedlo k prosazení cílů, které sleduje jen velmi úzká skupina lidí (autorů „strategie“), a které jsou naprosto cizí většině společnosti. To je v přímém rozporu s podstatou udržitelného rozvoje, která je demokratická a participativní: vůle po změně musí vzejít především zdola, jinak nemá šanci na úspěch.

V situaci, kdy se skrze žádnou z existujících a známých forem sebeorganizace společnosti ani skrze existující a známé směry či tendence hospodářského chování společnosti sama nenabízí ani neukazuje cesta ven ze stavu neudržitelnosti, musí každá strategie, která se chce takového úkolu ujmout, nutně hledět k ideálnímu stavu a zpětně hledat cesty, jak jej dosáhnout. Musí zřít k idejím. Musí v sobě nést ideologii udržitelnosti. Musí být v tomto směru ideologickou. To ovšem vůbec neznamena, že by proto měla být pamfletem. Pro tento žánr jsou charakteristické pomluvy a snižování a ty se opravdu v napadené Strategii nenajdou. Z logiky věci je také samozřejmé, že v situaci všeobecně neudržitelného chování lidstva „ideologii udržitelnosti“ vyznává a „sleduje jen velmi úzká skupina lidí“. To je nevyhnutelné a nikoli „v přímém rozporu s podstatou udržitelného rozvoje“, jak zcela nepřipadně tvrdí POSUZOVATEL. Jinou otázkou je, že trvale udržitelný rozvoj či život musí být ze své podstaty skutečně participativní samosprávou. Vůle po změně však proto ještě nemusí nezbytně vyjít zdola, i když nakonec musí být většinou pochopena. Z těchto východisek však nelze dovodit, že Strategie „vychází z principu, že společnost je potřeba znásilnit a „optimalizovat“ státní mocí, která ví nejlépe, jak se mají lidé chovat“. V dalším ukáži, jak je toto tvrzení nespravedlivé a účelové a jak krkolomně je pro něj POSUZOVATELEM hledána opora v textu napadeného materiálu.

V tiskové zprávě MŽP k „strategii“ je UNDP strategii vyčítána absence „strategického charakteru“, což je vrchol absurdity – předkládaný text nemá základní atributy strategického dokumentu. „Strategie“:

- je nelogicky a nepřehledně strukturovaná, není z ní jasné, co je strategie, k čemu chce přispět, jaké si staví cíle;

Strategie začíná u globálních podmínek udržitelnosti, kde vychází z analýzy podmínek a příčin neudržitelnosti a z dosavadních kroků k udržitelnosti ve světě. Pokračuje analýzou výchozích podmínek v České republice a formuluje obecné vize udržitelnosti i jejich obraz pro naši zem. Následně vytipovává problémové oblasti a priority k řešení, stanovuje strategické cíle, formuluje podmínky a nástroje k jejich řešení a popisuje následné kroky k střednědobému rozpracování strategie včetně předpokládaných obtíží. Jistě si lze představit i jinou strukturu. Rozhodně však zvolený postup Strategie není nepřehledný ani nelogický. Pokud bych na základě konfrontace tvrzení POSUZOVATELE se skutečností vůbec mohl připustit, že nejde o zlovolné snižování, ale skutečný obsah jeho kolektivní myslí, pak by POSUZOVATELEM spatřovaná nejasnost „co je strategie, k čemu chce přispět, jaké si staví cíle“ byla jeho problém, nikoli problém Strategie.

- těká z jednoho tématu k druhému bez vnitřní soudržnosti a vzájemného vztahu předkládaných „témat“ (např. str. 20 – 22 od integrace ekologické politiky, přes problémy s definicí veřejného zájmu až k hodnotové reorientaci společnosti);

Jde o zcela účelové tvrzení. Citované stránky Strategie popisují kladné a záporné stránky naší situace z hlediska výchozích podmínek cesty k udržitelnosti. Jde tedy o výčet daností a jevů, jejichž vztahovost není v prvním plánu dána mezi nimi navzájem, ale k možnostem konverze života naší země směrem k udržitelnosti. Právě přes tuto charakteristiku se však popisované danosti a jevy vztahují i k sobě navzájem. Na cestě od integrace ekologické politiky přes veřejný zájem až k hodnotové reorientaci společnosti však ani bez toho nevidím nic téžavého.

- neustále směšuje (často v jednu odstavci) nahodile navršené „poznatky“, subjektivní ideologické (neskrývavě marxisticky laděné) výkřiky kritizující „současný moderní kapitalismus“, upomínající na politickou ekonomii konce 19. století, kapitoly z historie udržitelného rozvoje a jakési volné úvahy o tom, *jak by udržitelný rozvoj měl vypadat*, zejména z hlediska lepší distribuce „kapitálu“; text působí dojmem osobní, angažované výpovědi, nikoli objektivního strategického dokumentu;

Těžko se vypořádat s nekonkrétním tvrzením. Není mi známo, že by existoval nějaký posvátný kánon k řazení, či „vršení“ poznatků o globální krizi životního prostředí. Nerozumí-li POSUZOVATEL jejich logice, neznamená to, že jde o nahodilost. Možná je to tím, že je pro něj „současný moderní kapitalismus“ natolik posvátnou krávou, že v jeho kritice vidí jen „marxisticky laděné výkřiky“. Nedovedu si také představit Strategii TUR, která by neobsahovala „úvahu o tom, jak by udržitelný rozvoj měl vypadat“. (Pro poučení POSUZOVATELE, snažícího se snížit význam textu míněním, že „působí dojmem osobní, angažované výpovědi“, dodávám, že měřítkem objektivní sdělení není jeho forma, ale shoda jeho obsahu se skutečností.)

- není psána jazykem strategického materiálu, ale jazykem spíše fejetonu, volné úvahy nebo seminární práce, pracuje nesoustředěně s termíny i citacemi, je nepřesný a nekonzistentní, je z něho patrné mnoho různých autorů, jejichž příspěvky nikdo neujednotil do výsledného tvaru;

Na stylistice dokumentu by se jistě dalo mnohé zlepšit. Nicméně odmítám, že by o strategičnosti dokumentu rozhodoval styl či jazykový plán. Ostatně Nový zákon byl napsán velmi nespisovnou řečtinou, o stylistice ani nemluvě, aniž by to jakkoli ubralo na jeho strategickém poselství. Bez konkrétní citace mi zůstává utajeno, co POSUZOVATEL míní „nesoustředěnou práci s termíny i citacemi“ i jakou hodnotu připisuje jejímu opaku. Námitku nepřesnosti a nekonzistentnosti Strategie jako celku však musím odmítnout jako účelově pomlouvačné tvrzení, a není to jenom můj pohled jako spoluautora. Z reakce řady čtenářů – a to i z řad „kazisvětů“ a zbedněné pravice – se ukazuje, že jej pochopili velmi přesně a konzistentně.

- byl evidentně „poskládána“ z různých podkladů uvedených v závěru. Jde však spíše o text, který by se s notnou dávkou nadsázky dal považovat za politologicko-, environmentálně-, ekonomickou studii o udržitelném rozvoji na planetě Zemi, nikoli za návrh strategie pro Českou republiku. V řadě případů jde spíše o filosoficko-politologické traktáty, které se nehodí do pragmatické strategie udržitelného rozvoje státu, ale do týdeníku typu Respekt (např. str. 14-16 Analýza příčin neudržitelnosti);

To, že své, svrchu uvedené snižující výroky opírá POSUZOVATEL o uvedenou kapitolu Strategie, svědčí o jeho ignorantství či hrubé nekorektnosti. Každý žáček ví, že za každým chováním je motivace (a pro POSUZOVATELE podotýkám, že do této kategorie patří i nevědomí), a tudíž každá otázka po neudržitelnosti je v posledku otázkou po tom, co motivaci k neudržitelnosti zakládá a co ji udržuje. A to je opravdu otázka svou povahou filosofická a právě strategie, chce-li být strategií, na ni musí hledat odpověď. Také nevím, co by mělo být na strategii pragmatického, pokud POSUZOVATEL tomuto pojmu nedává jiný, než běžně užívaný význam.

- obsahuje jen málo částí, které by se týkaly pouze ČR. Některé kapitoly nebo subkapitoly působí dojmem textu zcela převzatého z publikací jako je State of the World apod. (např. str. 11-13);

*Nelze hovořit o udržitelnosti v České republice bez jejího zasazení do světového kontextu. POSUZOVATEL tu ve své zlovolnosti opomněl říci, že cituje kapitolu „Mezinárodní (globální) východiska udržitelného rozvoje“. Přímou za **kríplovství** však považuji narážku „subkapitoly působí dojmem textu zcela převzatého z publikací ...“. V příslušné kapitole jsou velmi poctivě uváděny prameny údajů, se kterými je pracováno ve zcela původním textu, o jehož obsahu POSUZOVATEL na jiném místě praví, že jde o „subjektivní ideologické neskrývavě marxisticky laděné výkřiky“. Obviněním z opisování se tu POSUZOVATEL snaží kontrovat konstatování prof. Kellera, že „Strategie UNDP“ bez uvedení citace doslovně opisovala z jeho materiálu. **Zloděj křičí chyt'te zloděje.***

- není podložena důkladnou analýzou existujícího stavu, což je základním předpokladem zpracování kvalitní strategie. Vyhází z nahodile seskupené, vzájemně nesouvisející změní obecně známých faktů, cituje denní tisk (viz. např. strana 11), bibli (viz str. 14) či „celebrity“ (Franišek Nepil o „vyvlastnění většiny národa v důsledky protiústavních privatizačních a restitučních zákonů“,) namísto primárních zdrojů, vědecky prokázané zkušenosti volně směšuje se zbožnými přáními autorů, která jsou z vědeckého hlediska směšné (str. 17: (1) „Základem celosvětové strategie dosažení udržitelného rozvoje lidské komunity je přizpůsobení rychlosti a směru ekonomických a demografických procesů evolučním procesům Země“;

Ponechávám stranou otázku co je a co není pro POSUZOVATELE „důkladná analýza existujícího stavu“, nicméně tvrzení, že, strategie. „vyhází z nahodile seskupené, vzájemně nesouvisející změní

obecně známých faktů“ je toliko zlovlně pomlouvačné. Strategie necituje denní tisk ani celebrity, jen slušně odkazuje na dříve publikované myšlenky, bez ohledu na to, zda se k nim autoři strategie dobrali nezávisle sami. (Slušnost se však zřejmě v Ústavu pro ekopolitiku nenosí, a proto z ní nikoho jiného ani nepodezírá). Zcela mi uniká, co je na posledně citované větě „Základem celosvětové strategie dosažení udržitelného rozvoje lidské komunity je přizpůsobení rychlosti a směru ekonomických a demografických procesů evolučním procesům Země“ nevědeckého, ba dokonce „z vědeckého hlediska směšného“.

- neobsahuje konkrétní měřitelné cíle, cesty k jejich naplnění, ukazatele pro jejich měření a další atributy skutečně strategického materiálu;

POSUZOVATEL se zde sám usvědčuje z elementární neznalosti, co je Strategie. Strategie říká, co má být, stanovuje k tomu prioritní oblasti a strategické cíle. Není však pojednáním o kvantifikaci cílů, cestách k jejich naplnění a ukazatelích pro jejich měření. To je obsahem odřadných politik a programů.

- v mnoha případech staví na vývoji a tendencích, které jsou již částečně uskutečňované (např. reforma státní správy). Takovýto strategický materiál by se měl zabývat skutečně zásadními směry dalšího vývoje společnosti, tzn. že by se měl soustředit na základní změny hodnotového systému společnosti a z nich vycházet při stanovení cílů a prostředků či cest jejich uskutečnění. Se systémem hodnot, resp. potřebou jejich změny se nakládá dosti obecně a pracuje se s nimi jen omezeně;

Pokud si POSUZOVATEL skutečně myslí, že uskutečňovaná reforma státní správy směřuje k trvale udržitelnému rozvoji, jen dokazuje, že nic neví o této reformě nebo udržitelném rozvoji. Mezi zásady eristické dialektiky (aneb umění jak podržeti názor) patří zvláště zdařilá figura, jejíž podstatou je zdrtit protivníka tím, že vyhmátnu podstatu jeho názoru a bez uzardění prohlásím, že jeho myšlenka právě tento obsah postrádá či dokonce popírá. Právě o to se pokouší POSUZOVATEL, když mudruje, že by se strategický materiál měl „soustředit na základní změny hodnotového systému společnosti“. (Výstraha pro POSUZOVATELE: Pod čarou na stránce citovaného satirického spisku stojí – Pozor na prchlivého diskutéra. Mohl by rozbít hubu.)

- uspokojivě neřeší, co tato strategie bude znamenat z hlediska dopadů na ekonomickou, sociální a environmentální oblast, jak se tyto aspekty vzájemně ovlivní a jaká opatření si UR v tomto směru vyžádá. Úvahy v tomto směru zůstávají na velmi obecné až deklaratorní úrovni, s vyslovenými tezemi nelze nesouhlasit nevypovídají však dostatečně o charakteru nutných opatření či krocích a jejich úskalích. Navíc mohou vést k různým výkladům. Občas cíle splývají s prostředky k jejich dosažení;

Otázka po environmentálních dopadech Strategie je poněkud kuriózní. Strategie hovoří právě o tom, jakým environmentálním hrozbám se musíme vyhnout a čeho k tomu musíme dosáhnout. Pro poučení POSUZOVATELE pak znovu opakují: Strategie říká čeho a proč je třeba dosáhnout. Co to bude stát a jaká konkrétní opatření bude proto třeba udělat, je věcí odřadných politik a programů, které strategie může pouze naznačit (viz příloha 5), nikoli propracovat. Tvrzení POSUZOVATELE, že „cíle splývají s prostředky k jejich dosažení“, je nepravdivé, nedoložené a nedoložitelné a patří do kategorie zlovlných pomluv.

Z dokumentu je zřejmá přetrvávající socialistická ideologie (hodnocení privatizace, vize o funkci státu a lidu při řízení hospodářského rozvoje – str. 22, 23, 24). Nelze se zbavit dojmu, že ve vyslovených tezích se skrytě (a občas ani ne příliš skrytě) prosazuje vláda lidu než

skutečný přenos rozhodování na nižší články veřejné správy. Zásada občanské společnosti je zaměňována za jakousi všelidovou vládu, uplatnění individuální – užší společenské skupiny, neformalizované do podoby politické či jiné podobné instituce, vnímání jednotlivce jako individua schopného rozhodovat a nést odpovědnost za vlastní rozhodnutí je tu opomíjeno a nelze je směřovat se spolurozhodováním na výrobě.

Ve Strategii „přetrvávající socialistickou ideologii“ POSUZOVATEL spatřuje v „hodnocení privatizace“ a ve „vizi o funkci státu a lidu při řízení hospodářského rozvoje“. Privatizace, stejně jako celý průběh ekonomické transformace, vycházela pouze z liberální ideologie a nebrala vůbec ohled na budoucí uspokojování potřeb většiny společnosti a na možnost ustavení rozumného hospodářství, natož pak přímo na trvale udržitelný rozvoj. To je fakt, na kterém se kaceřováním socialismem nic nezmění. Důkaz o socialistickém smýšlení o „státu a lidu“ je dokladován poukazem ke stranám 22 – 24 posuzovaného materiálu. Zde se však o státu a lidu praví pouze toto: „Pokud má být věrohodná, nemůže výchova v rovině teoretické vychovávat k něčemu, co orgány státu a samosprávy leckdy svou politikou fakticky popírají“, „na úrovni státní správy a samosprávy jsou ekologické vědomosti požadovány pouze od pracovníků příslušných referátů, jejichž pozice nebývá vzhledem k jiným referátům právě nejsilnější“, „na úrovni politických stran a jejich programů mají ekologické body často jen čistě deklarativní charakter a vzniká dojem, že jsou v programech brány jen jako volební trik“, „výchova k žádoucí hodnotové reorientaci zůstane pouze platonická, pokud nebudou existovat regulativy, které znevýhodní ekologicky nešetrné jednání“, „využití nezbytné další transformace právního řádu České republiky k důslednému nastavení legislativních, administrativních a ekonomických nástrojů veřejné správy k prosazení důsledného podřízení celé společnosti principům udržitelného vývoje“, „zrychlené narovnání deformací vlastnických vztahů k půdě, lesům, výrobním prostředkům, bytům a dalším fondům k odstranění stavu bezprávi a nezodpovědnosti, nevymahatelnosti práva při prohřešcích v hospodaření či nakládání s nimi“. Jistěže tyto myšlenky mohou být hodnoceny jako socialistické, podle toho, jak široce budeme definovat pojem socialismus. Rozhodně však nejsou ideologické v politickém významu toho slova, protože vypovídají o zkušenostech a reálných jevech či se od nich odvíjejí. Rozhodně však jen s velkou dávkou zlé vůle nebo ignorance o nich lze tvrdit, že „nelze se zbavit dojmu, že ve vyslovených tezích se skrytě (a občas ani ne příliš skrytě) prosazuje vláda lidu než skutečný přenos rozhodování na nižší články veřejné správy“. Ze Strategie také nelze dovodit, že „vnímání jednotlivce jako individua schopného rozhodovat a nést odpovědnost za vlastní rozhodnutí je tu opomíjeno“. Zde se opět jedná o podrazáckou figuru eriastické dialektiky. Vize společnosti trvale udržitelného rozvoje, tedy žádoucího stavu, je ve Strategii spatřována v „posílení lokální, regionální a celostátní hospodářské „autarkie“, spočívající v dosažení „zacyklení“ co největšího počtu hmotných a energetických cyklů na co nejmenších, lidským měřítkům a schopnostem vnímání blízkých územních obvodech, negenerujících „zbytnou“ dopravu“, v „politicko-správní soběstačnosti, založené na principu subsidiarity při správě věcí veřejných, umožňující zajistit maximální průhlednost a participaci občanů, při užívání administrativních i ekonomických nástrojů prosazování veřejných zájmů, při koordinaci a ochraně oprávněných skupinových a soukromých zájmů“, v „udržování příznivého společenského klimatu sociální soudržnosti, při níž rozhodující roli při zachování sociálního smíru hraje celoživotní výchova, vzdělávání a osvěta zajišťující obnovu úcty ke vzdělání jako hlubokému chápání vztahů a vazeb mezi člověkem a společností, člověkem a prostředím, k morálce, k posilování pochopení odpovědnosti za stav světa, k uvědomělé skromnosti (neplýtvání) při hmotné a energetické spotřebě, ke kooperativnímu, nikoliv jen kompetitivnímu či konkurenčnímu chování“ a v „účelném, srozumitelném, přirozenému chápání práva blízkém a vynutitelném právním řádu; v dostatečně silných, pohotových a účinných institucích ke správě veřejných záležitostí a k vymáhání nápravy; v transparentních a předvídatelných postupech rozhodování“.

Připomínky k některým vybraným částem návrhu strategie:

Odborné nesmysly (v lepším případě) a nebezpečné ideologické manipulace (v horším případě) lze nalézt takřka v každém odstavci.

Možná by měl POSUZOVATEL uvést, alespoň u „několika citací za všechno“ co na nich spatřuje za „odborný nesmysl“ a proč je považuje za „nebezpečné ideologické manipulace“. Já osobně, ač jsem napadené výroky z valné části ani nevymyslel, ani neformuloval, na pravdivosti obsahu jejich sdělení trvám. Plně koresponduje s mojí zkušeností se světem.

Několik citací za všechno			
„Poznatky“ o „globální krizi životního prostředí“	Kritika „současného moderního kapitalismu“	Kapitoly z historie udržitelného rozvoje	Jak by udržitelný rozvoj měl vypadat
<p>Str. 2 (2) Tento katastrofický scénář by mohl spočívat buď ve válkách o surovinové a energetické zdroje, pitnou vodu, potraviny a prostor (území), nebo ve zhroucení globálního ekosystému, případně v kombinaci obojího.</p> <p>Str. 11 (4) Z experimentu [Biosféra 2] lze odvodit, že ekosystémy světa jsou nenahraditelné a jejich ekonomická hodnota je výrazně větší než 150 milionů miliard USD neboli 150 x 10¹⁵ USD (25 milionů USD krát 6 mld. lidí).</p>	<p>str. 12, (8) [...] kapitalismus, který je „finančně výnosným, avšak neudržitelným vybočením ve vývoji lidstva“</p> <p>str. 14, (3) Neoklasická ekonomie [...] eliminovala politickou a etickou dimenzi člověka a ekonomickou sféru ponechala zcela odtrženou.</p> <p>str. 15, Volné trhy kombinované s oligopolními a monopolními tržními strukturami selhávají při uspokojování základních lidských potřeb, ...</p> <p>str. 32 (2) Moderní kapitalistické tržní ekonomiky jsou ale charakteristické extrémním podněcováním nárůstu podílu samoúčelných, umělých, zbytných materiálních potřeb. Mechanismy podněcování zbytných potřeb prostřednictvím masivní komerční reklamy ve spojení s neukojitelnými lidskými tužbami po bohatství a moci v sobě skrývají zdroje příčin neudržitelného vývoje.</p>	<p>Viz. str. 2, 5, 18, 30</p>	<p>Str. 25 [je dosahováno] většinově sdíleného konsensu v politickém životě společnosti; jednostranné skupinové zájmy neslučitelné s udržitelností a politické strany je reprezentující nemají místo v politickém životě společnosti.</p> <p>Str. 29 Lidé chtějí štěstí, pohodu, pocit smyslu a seberealizace, ne pouze více věcí.</p> <p>Str. 30 (6) [...] společensky přijatelná je jen objektivně ospravedlnitelná míra přerozdělování nákladů a výnosů z lidských aktivit.</p> <p>Str. 34 (poznámka) Zřejmě nejčistší formou [Udržitelné ekonomického systému] je družstvo demokratického pracovníka a zaměstnance, které je řízeno demokraticky (každý člověk má jeden hlas) a také je vlastněno těmi, kteří v něm pracují.</p> <p>Str. 34 (2) zajistit podíl veřejnosti na rozhodování ve výrobní sféře, to jest zavést (dle typu podniku) podnikové rady či samosprávy.</p>

2.1 Účel

Str. 3 (5)

Vycházet z důvěry je naivní, zakládat strategii na dobrovolném omezování lze úspěšně zpochybnit (viz jednoduché až prosté příklady, jako je osobní doprava, kouření, dvacet druhů toaletního papíru apod.). Předpoklad, že „... jakmile bude mít většina lidí uspokojeny své základní potřeby, dokáže nejen včas rozpoznat nepříznivé dopady svého každodenního jednání a předjímat jeho vzdálenější důsledky, ale bude také vlastní jednání dobrovolně korigovat“ a „Veřejnost, která se s principy udržitelného rozvoje ztotožní, se o jejich prosazování v samosprávné společnosti postará sama.“ jsou nereálné a neopodstatněné. V celé historii druhu homo sapiens sapiens se naplňovaly pouze v několika výjimečných případech přírodních národů/kmenů, které se vyskytovaly ve speciálních podmínkách izolovaných ekosystémů s omezeným množstvím přírodních zdrojů. Nejsou potvrzeny ani jediným příkladem ekonomicky vyspělých států. Vždy se jedná jen o případnou vyšší úroveň ochrany životního prostředí, nikoliv o respektování principů udržitelného rozvoje, resp. o viditelné směřování k udržitelnému rozvoji společnosti.

Autoři strategie nejsou naivkové. Citovaný výrok je třeba zasadit do kontextu, ze kterého je vytržen. Ale i tak se POSUZOVATEL sám usvědčuje z nekalé kritiky, když na jiném místě svých výtek činěných Strategii právě tuto sázku na odpovědné chování jedince postrádá. Váha ve Strategii obsaženého sdělení je v pokračování citovaného odstavce: „Pokud by byl tento základní optimistický předpoklad o potenciální schopnosti kulturního sebeomezení ekonomicky vyvinutých společností v zájmu budoucích generací chybný, nelze dnešní neudržitelné směřování odvrátit.“

Str. 3 (6)

Klišé o „ostrůvcích pozitivní deviace“ je velmi omšelé a samo o sobě negativně deviantní. Odstavec je nutné přeformulovat. Samotná iniciativa zdola (skupin osvědčených a uvědomělých občanů) na přechod celé společnosti k udržitelnému rozvoji nemůže stačit. Regulativní zásahy státu musí tyto aktivity vhodným způsobem doplňovat.

Tato „připomínka“ nad jiné jasně ukazuje metodu POSUZOVATELOVY kritiky: co se dočtu, vydám za svůj názor a jeho nedostatečnost vytknu autorům kritizovaného textu. Citovaný odstavec totiž zní: „Rozhodující změny chování společnosti začínají osamocenými „ostrůvky pozitivní deviace“, jejichž dobrovolné rozhodování nemůže být nahrazeno žádnými direktivami z centra. Je však existenčním zájmem společnosti, aby šíření těchto „pozitivních deviací“ v prostředí převažující neudržitelnosti bylo všemožně podporováno politickým rozhodováním na všech úrovních řízení společnosti (blíže viz vizi udržitelnosti v oddíle 4.3.)“. Navíc pak POSUZOVATEL zmínky o potřebě „regulativních zásahů státu“ v jiných částech své kritiky Strategie považuje za důkaz socialistického smýšlení autorů o „státu a lidu“.

2.3 Udržitelný rozvoj

Str. 5 (4)

Termíny „mimolidská příroda“ a „V rovině operacionalizace“ jsou nesmyslné – je nutné je nahradit adekvátními a relevantními spojeními slov. Celý odstavec nevhodně spojuje idealistickou rovinu (soulad člověka s přírodou) s pragmatickými a nevyhnutelnými úkoly ochrany životního prostředí (ochrana ovzduší, ozonové vrstvy a půdy) a s indikátory sloužícími k identifikaci stavu a vývoje.

Vytržení pojmů z kontextu a jejich prohlášení za nesmyslné je obecně nedůstojné a vypovídá toliko o duševních vlastnostech a schopnostech POSUZOVATELE. Řeči o nevhodném spojení „idealistické roviny“ „s pragmatickými a nevyhnutelnými úkoly“ dobře znám: slychal jsem je od padesátých let. Jen jsem se opravdu nenadál, že sentenci „Jde o hledání rovnováhy mezi ideály humanismu a ochranou

mimolidské přírody, o upřednostňování dlouhodobých ohledů oproti momentálnímu zisku, o pokoru a úctu vůči tomu, co vzniklo bez naší zásluhy“ budu muset bránit proti Ústavu pro ekopolitiku.

Str. 5 (6)

„Naděje na řešení lze hledat pomocí dosud jediného celosvětově společného podniku lidstva, kterým je věda.“ Věda především nejspíš není podnik. Kromě toho postavena takto bez dalšího je tato věta v rozporu s tvrzeními na str. 14(1), zejména body 3 a 5.

Upozorňovat POSUZOVATELE na to, že slova mají i více významů a jejich širší či užší význam je dán především kontextem asi nemá smyslu. Nicméně pro soudného čtenáře dokládám, že POSUZOVATELEM uváděné odkazy na body 3 a 5 kapitoly „Analýza příčin neudržitelnosti“, – „pojetí a organizace novověké vědy jako manipulativního nástroje k přetváření Bohem nedokonale stvořeného světa pomocí technologie a techniky (Bacon)“ a „vznik klasické tržní ekonomiky, která nepřisuzuje hodnotu věcem o sobě (včetně přírodních zdrojů), ale pouze věcem pro nás, věcem, které pro nás mohou mít nějaký spotřebitelský význam a v důsledku toho se mohou stát komoditou a je k nim možné exploataci či zpracováním přidat hodnotu“ – nikterak nepotvrzují jeho závěry o vnitřním rozporu Strategie ve výrociích o vědě, neboť se vzájemně nevylučují.

Str. 6 (7)

Přes předchozí snahy pojednat „zájmy obyvatelstva“ není jasné, jaké ony zájmy skutečně jsou. Není jisté, zda to, co se v tomto odst. tvrdí, je pravda. O tom ostatně svědčí i předposlední věta předchozího odstavce na str. 5.

Úporná snaha kritika, neponechat na posuzované Strategii suchou nit, jej přivedla i k logickému zkoumání výroků. Čtenář nechť laskavě posoudí, zda skutečně pravdivost výroku A: „Jestliže by národní strategie udržitelného rozvoje toho kterého státu sledovala jiné priority, než je dlouhodobé zajištění obyvatelnosti země a kvality života v ní, dostal by se realizovaný program dříve nebo později do zásadního konfliktu se zájmy obyvatelstva. Na druhé straně musí důraz na ekologický aspekt nastíněné strategie v čase respektovat danosti a limity určené aktuálním sociálně-ekonomickým stavem společnosti národní, ale i celosvětové. Pokud by tak nečinil, sám by se diskvalifikoval jako nerealizovatelný, utopický.“ je falzifikována výrokem B: „Překážkou je skutečnost, že obavy o osud planety jsou sdíleny jen malou částí světového obyvatelstva. Je proto nezbytné, aby zásady udržitelného rozvoje přijaly za své politické i ekonomické struktury současného světa.“

2.4 Vymezení dalších pojmů

Str. 6 (2)

Definice ekologické stopy je úplně nesmyslná a není jasné, jak na podobnou „definici“ autoři přišli. Pokud mají potřebu definovat pojmy, měli by nahlédnout do původní (M. Wackernagel a W. Rees: Our Ecological Footprint: Reducing Human Impact on the Earth, Gabriola Island Press, 1996) či sekundární (Rábelová, E. – Třebický V.: Unese Země civilizaci? Planeta 2000, ročník VIII, číslo 1/2000, MŽP, ÚEP, Praha 2000) literatury.

Žádnou „dostupnou ekologickou stopu“ a „skutečnou ekologickou stopu“ nikdo nikdy nerozlišoval. Pouze ekologickou stopu a dostupnou biologickou kapacitu, což je podstatný rozdíl. Již slovo „stopa“ z znamená něco, co existuje, co někdo (či něco) zanechal a nikoliv cosi teoretického. Nesmyslné je také tvrzení, že ekologická stopa „nezahrnuje to nejdůležitější – životodárnou funkci ekosystémů“. Analýza ekologické stopy je této funkci založená a je jejím měřítkem.

Snaha o pojmový purismus je v daném kontextu trapná. Nemluví pojem ani jazyk, jako systém formálních znaků, ale řeč. Navíc má každý pojem svůj vlastní život; nepodařilo se ohlídat ani nejsvětější tetragram, přestože je to smyslem jednoho z přikázání desatera. Důležitější než formální přesnost textu je jeho srozumitelnost a ta opravdu není pojmovou nepřesností v napadeném textu dotčena. Tím není řečeno, že bychom se o přesnost neměli snažit nebo doporučení v tomto směru

odmítat, zvláště když vlastním posláním připomínkového řízení by neměla být snaha dělat z autorů hlupáky, ale právě nepřesnosti textu vychytat. Nicméně tvrzení, že ekologická stopa coby indikátor „nezahrnuje to nejdůležitější – životodárnou funkci ekosystémů“, není nesmyslné, ale pravdivé. Ekologická stopa se jimi nezabývá výhradně, a tam, kde ano, jen jejich vzdáleně zprostředkovanými užitky v rovině položek, jako jsou potraviny, bydlení, doprava, spotřební zboží či služby. Životodárnou funkcí přírodních ekosystémů jako takovou, tj. mimo odběr jejich produkce pro člověka či její spotřeby na antropogenní propady, se nezabývá vůbec. Takové hodnoty, jako je rozmanitost života či čas a prostor pro naplnění poslání každé entity a každého záměru stvoření, které vůbec zakládají životodárnou funkci planetárního ekosystému, stojí samozřejmě mimo možnost uchopení parametry spotřebou člověka utvářené ekologické stopy.

Str. 6 (3)

Definice **environmentálního prostoru** je realitě trochu bližší než v případě ekologické stopy, ale použitý jazyk je také hodně zmatený. Např. pojem „udržitelný environmentální prostor“ - environmentální prostor je z definice měřítkem udržitelnosti využívání zdrojů, apod. Nehledě na tom, že není jasné, kdo má „povolit“ úroveň využívání a čerpání přírodních zdrojů.

POSUZOVATEL zde pokračuje ve své roli povýšeného examinátora, který musí za každou cenu dokázat žákovi, kdo je tady pánem. Zároveň však dokladuje, jak nepovolán je k této roli. K definici pojmu se ve Strategii praví: „Srovnání skutečného a disponibilního využívání (přírodních zdrojů) poskytuje informaci o potřebných redukcích užití zdrojů v národních ekonomikách k tomu, aby bylo dosaženo obrátu směrem k udržitelnosti.“. Otázka „kdo má „povolit“ úroveň využívání a čerpání přírodních zdrojů“ jedná do definice předmětného pojmu nepatří a jedná se věcně vztahuje pouze k jednomu institutu řízení a sebeřízení společnosti, a to k institutu povolování, který v různých fázích cesty k nalezení trvale udržitelného života společnosti zcela jistě budou v různé míře využívat a zabezpečovat různé organizační útvary společnosti. Institut povolení, stejně jako institut zákazů jsou sice nutným, avšak pro sám TUR jen krajním využitím informace o tom, jak na tom jsme s přírodními zdroji v určitém společensko prostorovém útvaru.

2.5 Principy a kritéria uplatňování UR

Str. 7 (2)

První smysluplný neesejistický text. Zbývá doplnit konkrétní údaje o kolik % chceme snížit energetickou náročnost primárního, sekundárního a terciárního sektoru, na jakou úroveň chceme snížit produkci emisí, odpadů a odpadních vod, kolik procent zastavěných, zalesněných, zemědělských a vodohospodářských ploch odpovídá limitní kapacitě únosnosti krajiny apod. a Strategie udržitelného rozvoje ČR je hotova.

Musím znovu poučit POSUZOVATELE: Strategie není o kvantifikaci cílů, cestách k jejich naplnění a ukazatelích pro jejich měření. To je obsahem odřadných politik a programů. Ale ani ty nemohou být vytvářeny podle výše doporučeného návodu. Strategickým cílem nemůže být nějaké všeobecné % snížení či zvýšení prostorového rozsahu, objemu nebo intenzity projevu nějaké entity nebo jevu, ale permanentní hledání jejich optimální časoprostorové relace, která není univerzální a v každém konkrétním prostoru a čase se bude různit. Proto ani politiky a programy nemohou pracovat s prostorově a časově univerzálními čísly, ale musí sledovat takové kategorie, jako je dostatečnost, práh škodlivosti, meze pufrční schopnosti území apod. Co se pak týče hospodaření s prostorem s ohledem na jeho konečnost v rozměru planety, platí pro jednotlivé způsoby jeho využití člověkem pouze dvě kategorie: Pro antropogenní přeměnu „nezbytnost“ k zajištění životních funkcí společnosti a „dostatečnost“ pro uchování funkcí ekosystémů.

3.1 Analýza výchozích globálních podmínek ve světě

Str. 11 (5)

„Tyto nejcennější části přírody - přírodní ekosystémy - tudíž mají vzhledem ke své nenahraditelnosti nekonečně vysokou ekonomickou hodnotu a proto musí mít téměř absolutní ochranu.“ V jedné větě jsou hned 3 nesmysly: 1) *Přírodní ekosystémy* – jiné než přírodní ekosystémy neexistují z definice (i sídliště je ekosystém), 2) *Nejcennější části přírody* – naprosto absurdní tvrzení – ekosystémy jsou tedy cennější než např. geny nebo biotopy? Kdo to posoudí: velký demiurg? 3) *Zaslужují téměř absolutní ochranu* – jak toho chtějí autoři dosáhnout? Od schválení strategie ani jeden vykácený strom, ale kg vypuštěného CO₂?

*V teoretické i praktické starosti o uchování podmínek života na naší zemi je jedním z nejrozšířenějších způsobů kategorizace bioty její rozlišení na ekosystémy podle míry ovlivnění či podmínění jejich existence lidskou kulturou. Z tohoto pohledu se ekosystémy dělí na: **Přírodní** – svým vznikem a existencí na člověku zcela nezávislé, **Přírodě blízké** – tedy takové, které se v přírodě neovlivněné člověkem sice vyskytují, ale jejichž existence v daném prostoru a čase je plně závislá na činnosti člověka (například rybníční společenstva nebo blokovaná sukcesní stádia jako je například přirozená louka nebo pastvina v klimaxovém pásmu lesa), **Přírodě vzdálené** – které sice mají v člověkem neovlivněné přírodě svoji obdobu či jsou alespoň tvořeny druhy klimaxových společenstev, ale bez činnosti člověka by v dané klimatické nebo geografické oblasti nebo druhové skladbě nevznikly a se neudržely (například kulturní hospodářské lesy, kulturní louky) a **Přírodě cizí** – které by bez činnosti člověka vůbec nevznikly (například orná půda, haldy a výsypky, kolejiště a násypy, střešní zahrady, parky, i POSUZOVATELEM uváděná sídliště). Nevyloučili-li jsme obecně (a ani v tomto případě) z pojmu příroda vše, na co člověk svou nohou šláp, pak je logické, že tou nejcennější částí přírody jsou právě přírodní ekosystémy, udržující život na naší planetě nezávisle na existenci a energetických vstupech člověka. Po džungli dalších otázek, do níž se svou úvahou POSUZOVATEL zapletl, čtenáře provázet nebudu, protože ta je opravdu absurdní a nesmyslná.*

Str. 12 (11)

„Zemědělství v řadě zemí, včetně České republiky, [...] vyžaduje stále větší dávky minerálních hnojiv a větší dávky pesticidů a dalších chemikálií.“ Spotřeba min. hnojiv poklesla v ČR od roku 1990 – 1999 o 67%, spotřeba pesticidů o 53%.

Zde ve své zlovolné kritice POSUZOVATEL neváhá vytrhnout části vět ze souvislostí a změnit jejich slovní vazbu, aby mohl poukázat na omyl autorů. Citovaný text Strategie zní: „Zemědělství v řadě zemí, včetně České republiky, postupně nahradilo lidskou ruční práci a práci zvířat stroji, přírodě blízké odrůdy byly nahrazeny šlechtěnými hybridními odrůdami, které vyžadují stále větší dávky minerálních hnojiv a větší dávky pesticidů a dalších chemikálií. Avšak závislost na stále větších dávkách syntetických minerálních hnojiv je při klesajícím obsahu organické složky půdy spojena s klesajícími výnosy a rostoucím znečištěním a erozí. Intenzivní industriální zemědělství se tak postupně stalo největším a plošně nejrozšířenějším zdrojem negativních externalit ze zemědělství a zároveň obtížně identifikovatelným zdrojem znečištění vod. Konec konců se také stalo hrozbou lidskému zdraví“. Nehledě k tomu, že citovaná pasáž je z oddílu „Analýza výchozích globálních podmínek ve světě“, nelze z tohoto trendu opravdu vyjmout ani Českou republiku.

POSUZOVATELEM vzpomenuť aktuální snížení objemu aplikovaných pesticidů je dáno jednak poklesem disponibilních prostředků v zemědělství a jednak dřívějším nadpotřebným plýtváním. Celosvětově pak statisticky neodstranitelnou chybou, danou užitím někdy až desetinásobně účinnějších chemických látek, jejichž spotřeba je statisticky vykazována v kg čisté váhy na hektar. Aktuální snížení domácí spotřeby pesticidů, často až pod limit výkonnosti současné zemědělské technologie, se sice příznivě projevilo ve stavech populací některých druhů hmyzu a obratlovců a ve snížení zátěže povrchových vod. Nikoli však v jejím dostatečném odstranění. Většina místních zdrojů vod je i nadále nadlimitně kontaminována. Pokud se radikálně a celosvětově nezmění výše popsané trendy v zemědělské výrobě, pak – vzhledem k předpokládanému (ne však z hlediska TUR

žádoucím) úplnému otevření trhu zemědělských produktů – bude muset u nás z důvodů konkurenceschopnosti našeho zemědělství dojít k opětovnému zvýšení spotřeby pesticidů minimálně v intenzivních produkčních oblastech. Ke snížení zdravotního rizika z konzumace reziduí chemických látek v potravinách v důsledku snížení domácí spotřeby pesticidů patrně nedošlo, neboť se značně zvýšil dovoz potravin vyrobených v zemích původu z produktů zemědělství založeného na chemii.

3.2 Analýza příčin neudržitelnosti

Str. 16 (5), (6)

„Analýza moderní průmyslové společnosti, žijící z nenahraditelného kapitálu a tří nebezpečných iluzí“, by možná obstála na konci 19. století, ale asi i tehdy ztěžší. Svět na začátku 21. století není světem průmyslové revoluce, kdy zlí kapitalisté vysávají bezmocné dělníky za účelem akumulace kapitálu na úkor jejich práce, jak nám tvrdí „strategie“. Její autoři, zahloubaní do svých oblíbených marxistických pouček nepostřehli, že hlavní roli v současné ekonomice hrají informace (např. 45% akcií obchodovaných na americké burze patří IT firmám, žijících z informací, nikoliv „vykořisťování dělníků a zdrojů“. Informace samy o sobě ŽP nijak nepoškozují, protože jsou nehmotné, ani „neodcizují dělníky“, ani nenutí „neomezené množství lidí vykonávat bezmyšlenkovitou práci za malý plat“. Právě naopak, prokazatelně umožňující rostoucí svobodu a blahobyt rostoucímu počtu lidí.

Analýza se skutečně týká moderní průmyslové společnosti a ne 19. století, přestože tuto dobu spoluurčovali stejné rozpory a stejné iluze. Strategie je v citovaných odstavcích charakterizuje takto: „(5) Dosavadní neudržitelnost ekonomického rozvoje vyplývá především z rozporu mezi ekonomickým a přírodním systémem. Přes svou intelektuální vytríbenost požívá moderní průmyslový ekonomický systém samotný základ, na němž byl vystavěn (Schumacher, 2000). Žije z nenahraditelného kapitálu (fosilní paliva, toleranční meze přírody, lidská podstata), který lehkomyšlně zaměňuje za důchod.“ a „(6) Moderní průmyslová společnost žije se třemi nebezpečnými iluzemi, že: • neomezený ekonomický růst ve světě je možný, • existuje neomezené množství lidí ochotných vykonávat bezmyšlenkovitou práci za malý plat, • věda vyřeší všechny problémy.“ „Poučkou“ o charakteru dosavadní neudržitelnosti je Schumacher, který opravdu není klasický ani moderní marxista. Nikoli marxistickou poučkou, ale skutečností je také neustálý transfer výrobních kapacit do míst s levnou pracovní silou a surovinami a nižší právní ochranou pracujících, životního prostředí a přírody. Iluzi, že neomezený růst je možný, spolu se svou dobou sdílel jednoznačně i Marx a většina jeho následovníků se jí dodnes nezabavila. Představa, že věda vyřeší všechny problémy, byla natolik vlastní i marxismu, že se stala ústřední pro poslední fázi vývoje jeho teorie. Reálný socialismus byl ztotožněn s uskutečňováním vědecko-technické revoluce. Stalo se tak v roce 1971 u nás v Solenici na teoretické konferenci „bratrských“ stran. Tolik abych uvedl na pravou míru zahloubanost autorů Strategie do „svých oblíbených marxistických pouček“. Ve skutečnosti je to naopak: hluboká zahleděnost POSUZOVATELE do liberálních dogmat mu nedovoluje vidět pod povrch jevů dnešního ekonomického světa. Okolnost, že největší podíl operací na kapitálovém trhu a tedy i zisků je oddělena od výroby a probíhá v rovině nákupu a prodeje informací, cenných papírů a měnových spekulací, vůbec neznamená, že tím není poškozováno životní prostředí a vysávány lidské zdroje. Sami představitelé nejvyššího finančního světa o této situaci říkají, že se buď obchoduje s virtuální realitou, která má nulovou reálnou hodnotu a jednoho dne se vše zhroutí, anebo se obchoduje se skutečnou realitou, která však není kryta výrobou samou, ale tím, co bylo v jejím procesu nenávratně zcizeno lidským zdrojům a přírodě. Poslední zpráva, publikovaná v časopise Proceedings of the National Academy of Sciences (Právo 26. 6. 2002), říká, že v současnosti potřebuje Země na obnovu roční spotřeby lidstva 14 měsíců. Zřejmě tedy platí druhá verze.

Shrnutí „Analýzy příčin neudržitelnosti“ (str. 14 – 16):

- je hluboce zakotvena v marxistické politické ekonomii,
- popisuje svět, jaký již 50 let není, nepřijatelným ideologickým jazykem,

- je tudíž úplně „mimo“.

V této části postrádáme analýzu podílu komunistických režimů na stavu společnosti a přístupu k životnímu prostředí a jeho ochraně. Orientace na ekonomické vztahy (nesmyslné zvyšování výroby nepotřebných výrobků), na konzumní společnosti si v mnohém nezdala s prohnitou kapitalistickou společností.

Věcná neoprávněnost tohoto tvrzení a jeho ideologické kořeny na straně POSUZOVATELE jsem doložil v poznámce k předchozímu odstavci. Pokud POSUZOVATEL postrádá „analýzu podílu komunistických režimů na stavu společnosti a přístupu k životnímu prostředí“, hledá ji ve strategickém materiálu marně a to ze dvou důvodů. Předně proto, že z povahy věci se strategie musí zabývat jevy a trendy, které reálně existují a jejichž prolongace k neudržitelnosti vede, nikoli tím, co již není a čeho existence není ani v budoucnu vizi udržitelnosti předpokládána. Za druhé pak proto, že komunistická ideologie se na světě objevila jako legitimní reakce na liberální hospodářské praktiky kapitalismu a jako slepý pokus skončila právě proto, že měla stejně neudržitelný přístup k exploataci světa, jen se chtěla o kořist spravedlivěji šábnout. Ve výsledné podobě proto produkovala ze stejných příčin stejně strukturované individuální sobectví a panovačný vztah k přírodě jako liberální ideologie kapitalismu. V tomto smyslu nevložila do vývoje lidstva k neudržitelnosti nic nového, čím by se bylo potřeba odděleně zabývat.

3.3 Základy celosvětové strategie udržitelnosti

Str. 17, 18

Tento text je typickým příkladem textu, který je převzatý ze zahraniční literatury a z mezinárodních dokumentů, konstatuje více méně obecně známé skutečnosti, aniž by bylo zřejmé, jaký má význam pro strategii ČR. Tyto teze jsou sice správné, ale do strategie udržitelného rozvoje ČR podle našeho názoru nepatří. Spíše do dokumentu esejistické povahy nebo populárního článku.

Volbou spojení „je typickým příkladem textu, který je převzatý ze zahraniční literatury“ se tu POSUZOVATEL opět snaží poukázat na nepoctivost či neplodnost autorů strategie. Po třech desítkách let úvah o neudržitelnosti stávajícího vývoje, jeho příčinách a možnostech konverze, je nelogické vůbec předpokládat, že je při strategických úvahách o udržitelnosti možné ignorovat výsledky dosavadních zkoumání a úvah, a to zvláště v oddílu pojednávajícím o základech celosvětové udržitelnosti. Nicméně ani zde nejde o text či texty převzaté a vydávané za dílo autorů. Všechny prameny, kde autoři čerpali poučení nebo údaje jsou v textu Strategie řádně uvedeny stejně jako přímé citace a parafráze. Názor POSUZOVATELE, že pojednání o základech celosvětové udržitelnosti do národní strategie udržitelnosti nepatří, je zcela lichý. Žádná národní strategie udržitelnosti nemůže být dělána mimo celosvětový kontext.

4.1 Polistopadová situace v ČR

Str. 19 (1)

Československé vlády realizovaly na počátku 90. let způsob privatizace, který znamenal vyvlastnění státního majetku, neboli „vyvlastnění většiny národa ....“ I když autoři popisují situaci po listopadu 1989, neměli by, chtějí-li hovořit o vyvlastňování většiny národa apod., opomenout vyvlastňování, k němuž u nás došlo po 2. světové válce a které bylo rozkradením majetku komunistickou vládou. Mělo by se tedy hovořit o vyvlastnění státního majetku ukradeného původním vlastníků. Citovat F. Nepila v této souvislosti není případné. To, co si může dovolit spisovatel, nepatří do vládního dokumentu. Není zřejmé, co si autoři představují pod pojmem „neefektivní, nevyvážená, deformovaná a neetická“ struktura vlastnických vztahů.

Poznámka POSUZOVATELE o opomenutí „vyvlastňování, k němuž u nás došlo po 2. světové válce a které bylo rozkradením majetku komunistickou vládou“, je nedůvodná. Tento majetek byl předmětem restituce. Předmětem privatizace byl majetek vytvořený prací zaměstnanců za období čtyř desetiletí státní kontroly výrobních prostředků. Právě pro tuto okolnost, je současná struktura vlastnických vztahů hodnocena negativně, jak je ve Strategii výslovně uvedeno: „V jejich důsledku (miněno chyb privatizace) je struktura vlastnických vztahů neefektivní, nevyvážená, deformovaná a neetická, což bude mít dlouhodobé negativní následky v budoucnosti.“ Jinými slovy, majetek vytvořený miliony pracujících byl bez odpovídajícího společenského zisku vložen do rukou ani ne deseti tisíc jedinců. Například v případě Harvardských fondů Viktora Koženého ani ne za miliardu celá desetina veškerého státního majetku. Také připomínám, že František Nepil není spisovatel, ale ekonom. Jeho závěry jsou výsledkem ekonomických úvah ne literární tvorby.

Str. 21 (9)

„... dokáže-li si společnost ... ujasnit, co ve skutečnosti je a co není v jejím veřejném zájmu“. Jak si má společnost ujasňovat, co je v jejím „veřejném zájmu“? To je přece otázkou postupného vývoje přístupů k životu, ke společnosti, otázkou ekonomickou i sociální. Asi nelze předpokládat, že to společnosti někdo vysvětlí. Navíc nejspíš společnost nebude mít jeden veřejný zájem, ale její různé skupiny se v tomto budě budou lišit.

Citovaný odstavec zní: „Pomineme-li problematické technické detaily zákonů, bude pro další vývoj České republiky rozhodující, dokáže-li si společnost během krátké doby ujasnit, co ve skutečnosti je a co není v jejím veřejném zájmu. Většina střetů v oblasti územního plánování, těžby, výstavby silničních komunikací aj. se nakonec promítá do rozdílné interpretace kategorie „veřejný zájem“. Ze strany ekonomických ministerstev, provozovatelů a investorů bývá veřejný zájem interpretován jako "maximalizace toků", at' již energie, dopravy, či vytěžených surovin. Ze zásad udržitelnosti však vyplývá, že veřejným zájmem je uspokojování společných základních potřeb dotčené občanské komunity.“. Nic proti tomu, že nad ním POSUZOVATEL nahlas mudruje, aby lépe pochopil smysl textu. Těžko v tom však najít připomínku, na kterou by bylo možno odpovědět.

Str. 22 (13)

Pokud jde o „ušlechtilější pohnutky“, je třeba mít na paměti, že co je ušlechtilé pro jednoho, nemusí vůbec být ušlechtilé pro řadu dalších. Rozhodně by bylo vhodnější pohnutky uvedené v dalším textu odstavce označit jiným přídavným jménem.

Připomínka je asi správná, pojmu ušlechtilost bez dalšího upřesnění dnes opravdu málo lidí rozumí. Na druhé straně ale stále předpokládám, že čtenáři Strategie ve své většině budou patřit k této menšině.

4.3 SWOT

Str. 24 (4) Příležitosti

bod 4 – co si autoři představují pod „zrychleným narovnáním deformací vlastnických vztahů“?

Správná připomínka. Z heslovitého znění bodu opravdu není pro neobeznámeného čtenáře zřejmé, o co jde. V konečné podobě úplného textu Strategie bude předmětná pasáž rozvedena.

4.4.1 Obecná vize trvale udržitelné společnosti

Str. 25: realizace této vize by vedla k nastolení „fašismu s udržitelnou tvářič“. Tato vize je nejenom nereálná, ale silně totalitní (neskrývavé prvky fašismu a komunismu), včetně kontroly jedince společností, cenzury, vyloučení „jednostranných skupinových zájmů neslučitelných s udržitelností a politických stran je reprezentujících“ z politického života

společnosti („nemají místo v politickém životě společnosti“), přikazování samosprávným strukturám, o čem mají a o čem nemají rozhodovat („nikdo nesmí hájit věci prokazatelně odporující trvale udržitelnému způsobu života“), předpokládaná vedoucí role odborných pracovišť nikým nevolených a nikým nekontrolovaných v politickém životě společnosti („významná role univerzit, ostatních škol a kulturních institucí, ve kterých je formou studií, diskusí a uměleckého ztvárnění dosahováno většinou sdíleného konsensu v politickém životě společnosti“) atd. duch 60 nacistických a komunistických let na nás dosud nikdy z vládního materiálu nezaváhal tak intenzivně.

Zde jsou POSUZOVATELEM řečena velmi závažná obvinění na adresu autorů strategie. Zároveň však zcela nedůvodná zlovolně urážlivá. Pro doložení této skutečnosti čtenáři předkládáme úplný text citované kapitoly:

„(1) Víze je představou o „udržitelném“ způsobu života v blízké či vzdálenější budoucnosti, která není přesně časově vymezena, je založena na vnímání současného stavu a vnitřní potřeby hledat jeho změnu k lepšímu.

(2) K základním atributům takové vize patří:

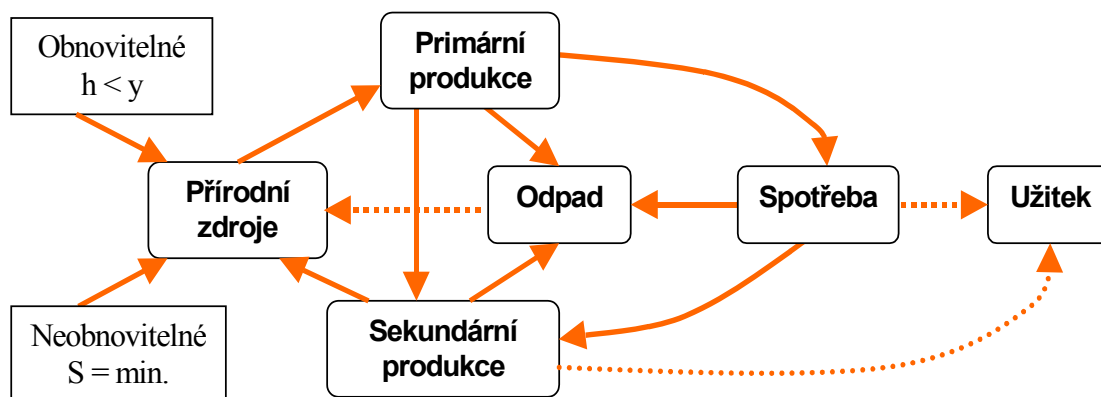
- preference spolupráce před soutěživostí jako princip veškerého života společnosti; cílem veškerých snah je porozumění světu a starostlivá péče o jeho existenci*
- legislativní a institucionální pořádek zajišťující, že co největší počet hmotných a energetických toků je zacyklen na co nejmenším, člověku přehlédnutelném území (možnost vidět počátek a konec věci a stopu, kterou jejich užití zanechává na duši i v krajině vůbec, umožňuje odpovědné chování jedince)*
- převažující typ osídlení ve formě menších měst (do 10000 obyvatel) a venkovských sídel (200 – 1000 obyvatel) v jejich zázemí s minimem přepravních nároků na tranzit přes území ostatních samosprávných hospodářských celků*
- hospodářský život zaměřený na dostatečné uspokojování základních potřeb a ne na jejich spotřební vytváření (neexistuje reklama jako manipulativní nástroj, ceny základních potravin, vody a bydlení jsou proti spekulacím limitovány státem)*
- orientace vědy a výzkumu na poznání souvislostí a hranic našeho nakládání s entitami světa, nikoli na další manipulaci s ním*
- vzdělávání pojaté primárně jako porozumění světu, nikoli jako výcvik v dovednostech; jeho základním principem je dělat radost druhému a neubližovat přírodě;*
- významná role univerzit, ostatních škol a kulturních institucí, ve kterých je formou studií, diskusí a uměleckého ztvárnění dosahováno většinou sdíleného konsensu v politickém životě společnosti; jednostranné skupinové zájmy neslučitelné s udržitelností a politické strany je reprezentující nemají místo v politickém životě společnosti*
- existence fungující místní a profesní samosprávné struktury s převahou prvků přímé demokracie ve společnosti; většina rozhodnutí je přijímána konsensuálně (míra konsensu závisí na závažnosti rozhodování); nikdo však při nich nesmí hájit věci prokazatelně odporující trvale udržitelnému způsobu života*
- veřejné rozhodování a ve vybraných případech veřejná správa rozhodující o (svou povahou) veřejných statcích jako jsou zdroje (voda, vzduch, půda, horniny, uspořádání prostoru) nebo příroda (živé druhy a ekosystémy i georeliéf a další stopy utváření Země) či kulturní stopa (díla umění, archeologické památky, zděděná podoba a struktura sídel a kulturní krajiny)*
- vedle veřejné kontroly směřování společnosti prostřednictvím vzdělávání, kultury, spolkového a náboženského života existující účinné nástroje k vyloučení asociálních jevů včetně represe (drogy, pornografie, rasismus, sektářská a sobecká učení, ale i komerčně motivované nadřívání a ovlivňování politického života společnosti), k ochraně přírodních a kulturních hodnot a proti nešetřnému zacházení s přírodními a environmentálními zdroji.“*

V citovaném textu není nic, co by korespondovalo s fašistickou nebo komunistickou ideologií nebo praxí. „Duch 60 nacistických a komunistických let“ na mne naopak dýchá z lehkosti, s jakou POSUZOVATEL vznáší závažná a nepodložená obvinění vůči lidem, kteří s ním nesdílejí shodné názory. Mnozí z autorů Strategie mají s touto „lehkostí obvinění“ značnou osobní zkušenost. Já osobně jsem strávil čtyři léta ve vězení „za podvracení republiky“ a Pavel Šremer, další z hlavních spoluautorů Strategie, dva a čtvrt. Naše současné žalobce jsem tam, ani ve frontě na kriminál, za dvacet let práce v disentu nikdy nepotkal.

4.4.2 Vztahy mezi zdroji a výrobou z hlediska vize UR

Bylo by vhodné upřesnit, podrobněji rozvést. Nastíněné vztahy a atributy vize jsou formulované velmi obecně. Lze je uplatnit kdekoli, kýmkoli a pro cokoli (např. účelný, srozumitelný, přirozenému chápání práva blízký a vynutitelný právní řád“ atd.).

Nastíněné vztahy jsou opravdu obecné, protože se týkají obecné definice udržitelnosti ve vztahu ke zdrojům a výrobě. „Funkce udržitelné ekonomiky uzavřených cyklů s nulovými emisemi a s nulovými odpady“ je ve strategii vyjádřena schématem:

*kde h vyjadřuje míru čerpání zdroje a y skutečný přírůstek a S je symbol pro entropii jako míry neuspořádanosti systému či míry energie nevyužitelné pro práci“. Nejenže ji „lze“ uplatnit kdekoli a kýmkoli. V zájmu udržitelnosti je jí právě **nutno** uplatňovat kýmkoli a kdekoli. Z povahy věci ji však samozřejmě nelze aplikovat na vztahy mezi danostmi či jevy v mimoekonomické oblasti života společnosti jak tvrdí POSUZOVATEL. Text Strategie k takovému výkladu také nezavdává sebemenší příčinu. Tvrzení POSUZOVATELE, že ji lze uplatnit „pro cokoli (např. účelný, srozumitelný, přirozenému chápání práva blízký a vynutitelný právní řád“ atd.)“ je zcela nesmyslné a má zřejmě vyvolat dojem, že si autoři nejsou vědomi triviálních pravd. POSUZOVATEL si navíc text v závorce „vypůjčil“ z oddílu „4.5 Vize udržitelného rozvoje České republiky“, kde je jedním z bodů popisu základní charakteristiky budoucí udržitelné společnosti.*

4.6 Indikátory UR

Str. 28

Indikátorům udržitelnost je věnována skutečně minimální pozornost. Jde přitom o aspekt dost podstatný pro strategii udržitelného rozvoje. Popis indikátorů uvedený v Příloze 6 pro strategii nestačí. Je nezbytné uvést, jaké indikátory budou pro ČR použity a jak se s nimi bude pracovat.

Zde opět musím vysvětlit omyl POSUZOVATELE: Strategie není o kvantifikaci cílů, cestách k jejich naplnění a ukazatelích pro jejich měření. To je obsahem odřadných politik a programů. Jaké indikátory budou pro ČR použity, se ukáže až při rozpracování strategických cílů do politik a programů. Předem říci, které všechny to budou a jak se s nimi bude konkrétně pracovat, by bylo věštěním z koule. Lze si jistě představit i situaci, že to po dlouhou dobu bude většinou a mocným šuma fuk stejně jako celý udržitelný rozvoj, až nakonec bude jediný indikátor odhalen zvoláním: „hele brácho, tobě padá maso ze trička“. Jinou záležitostí je, jak by to mělo být. Otázka po tom je však nadbytečná. Jediným posláním indikátorů je poskytovat zpětnou vazbu našemu konání, a proto se s jimi kvantifikovanými údaji může jediné takto nakládat. Pro rovinu úvah o strategických cílech je víc než dostatečný sumár hlavních známých souborů indikátorů provedený v příloze č. 6. Revize toho, zda námi sledované jevy v potřebné míře vypovídají o naší cestě k udržitelnosti, musí být

permanentním procesem, a bez konkrétní zkušenosti ji nelze učinit předem sebe sofistikovanějším modelováním či mentálním pokusem. Přesto autoři Strategie takovou revizi, založenou na výčtu hlavních současných projevů neudržitelnosti, učinili: „Dosud málo používaným indikátorem jsou ukazatelé úbytku rozsahu zemědělské půdy a vzrůstu výměry zastavěné plochy. Do budoucna však tyto indikátory nabudou na významu spolu s růstem počtu obyvatel a postupující změnou klimatu.“

5. Problematické oblasti, priority k řešení, cíle

Str. 29-31

Jde o obecné teze, známé z odborné i méně odborné literatury a z mezinárodních dokumentů. Tato kapitola by se měla vztahovat na problémy a priority ČR vyjádřené velice konkrétně.

Kapitola skutečně obsahuje obecné teze a obecnou strukturu strategie k udržitelnosti včetně obecného výčtu oblastí a problémů, na které se musí zaměřit. V logice struktury uspořádání Strategie je to záměrem, O problémech a prioritách České republiky pojednává až následující kapitola.

6. Strategie udržitelného rozvoje pro ČR

Str. 32 – 43

Jedná se, zejména na začátku této kapitoly o teze platné obecně, nejen pro ČR. Nejsou uvedeny konkrétní cílové hodnoty. Jen namátkou uvádíme:

Zde opět musím připomenout nepochopení podstaty strategického materiálu jako takového. Strategie se nezabývá kvantifikací cílů, hledáním cest k jejich naplnění a ukazatelů pro jejich hodnocení. To je obsahem rozpracování strategických cílů do politik a programů. I tak se pokusím některé namítané body vysvětlit a pominu i okolnost, že POSUZOVATEL tu sype z rukávu požadavky přesné kvantifikace především proto, aby doložil povrchnost kritizovaného materiálu a nepovolnost jeho autorů.

„zajistit dostupnost vzdělávání ...“ (str. 33 (3) bod 4). Obecná formulace s malou vypovídací hodnotou.

Termín „dostupnost vzdělání“ je naopak zcela konkrétní. Vyjadřuje stav (existenci programů a opatření), kdy není celým sociálním skupinám uzavřen přístup ke vzdělání jen pro neuspokojivou finanční situaci potenciálního studenta či neuspokojivou finanční situaci jeho rodičů.

*„druhotné zdroje (odpady) v maximální možné míře využívat s minimální ztrátou entropie, to jest neenergetické znovuvyužití materiálu a surovin“ (str. 35(3), bod 5).
JAKÝ STAV (v %) JE UDRŽITELNÝ?*

Využívání neobnovitelných surovin ve své podstatě udržitelné není. Jejich recyklace a šetrné nakládání s nimi však může v konkrétním prostoru a čase učinit objem a rychlost vzrůstu entropie, vyvolaný jejich využíváním, zanedbatelnou veličinou. Kolik to bude procent u konkrétních materiálů a surovin bude spíše než na našem kalkulu záviset na limitech daných přírodními zákony a technologickými možnostmi.

*„podporovat ekologické formy zemědělství, lesnictví, rybníkářství a ostatní činnosti ve vodním hospodářství a posilovat tak význam mimoprodukčních funkcí těchto činností pro biologickou rozmanitost, ekologickou stabilitu, estetický vzhled a obytnost krajiny a zdraví a duševní pohodu člověka“ (str. 36 (3) bod 3). **JAK VELKÝM PROCENTEM***

VÝDAJŮ ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU? KOLIK % EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ POTŘEBUJEME K DOSAŽENÍ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE?

Otázka po procentech státního rozpočtu je zcela nesmyslná už jen proto, že nikdo neví kolik takové procento bude v jednotlivých letech v absolutních číslech znamenat. Nelze ale stanovit ani absolutní potřebnou částku. Nelze dnes jednoznačně říci, nakolik bude žádoucích efektů dosahováno jako vedlejší produkt řádné a finančně soběstačné hospodářské činnosti v uvedených oblastech a nakolik a po jak dlouhou dobu, bude muset být taková činnost financována z jiných zdrojů společnosti. Ptát se po procentu ekologického zemědělství, potřebném k dosažení udržitelného rozvoje, je rovněž nepřipadné. V cílovém stavu samozřejmě všechno, protože žádná hospodářská činnost nemůže být nešetrná k životnímu prostředí a nesmí své zdroje využívat nad schopnost jejich sebeobnovy. Nehledě k tomu, že v této oblasti je stejně důležitá podpora programová a institucionální, kterou kvantifikovat nelze.

**„odstranit vysoké ekonomické zvýhodnění silniční dopravy zvýšením investic do železniční dopravy a odpovídajícím zpoplatněním silniční dopravy“ (str. 37 (6) bod 6).
JAK? O KOLIK?**

Jak? To se právě v citovaném odstavci říká: – „zvýšením investic do železniční dopravy a odpovídajícím zpoplatněním silniční dopravy“. O kolik? Zvyšovat investice o tolik, bude moci v běžném roce investovat vláda a kolik se získá zpoplatněním silniční dopravy navíc nad běžnou údržbu a opravu silniční sítě.

„výrazněji zpoplatnit provoz automobilů zejména vozidel nad 3,5 tuny (které mají výrazný negativní vliv nejen na životní prostředí, ale i na stav silniční sítě)“ (str. 37 (7) bod 1). O KOLIK?

Nejbližším cílem tohoto opatření bude zpoplatnění ve výši odpovídající nákladům na údržbu a obnovu silnic v míře jejich opotřebování touto dopravou. Výhledovým cílem zpoplatnění pak bude zneatraktivnit silniční nákladní dopravu a omezit zbytečnou nákladní dopravu vůbec. V čase bude tento parametr zpoplatnění narůstat až k hranici plně zajišťující požadovaný efekt.

„zásadně posílit opravy silnic a železnic minimálně v rozsahu zachování provozuschopné silniční a železniční sítě“ (str. 38 (7) bod 2). JAK VELKÝM % VÝDAJŮ ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU?

Procento rozpočtu je v tomto směru nic neříkající číslo. Stejně neříkající číslo by byl absolutní měnový údaj. Relevantní je pouze vyjádření míry dostatečnosti. Ta je v napadeném textu Strategie stanovena při spodní hranici výrazem „minimálně v rozsahu zachování provozuschopné silniční a železniční sítě“

„Ekologická daňová reforma. – Tyto externality bude nutno internalizovat, tedy promítnout do nákladů těch, kdo je působí.“ JAK?

Není úkolem strategie rozpracovat daňovou reformu, ale určit hrubé obrysy jejího zadání. Generální princip je zde generálně zmíněn: „externality... promítnout do nákladů těch, kdo je působí.“ Konkrétní případ je například uveden výše v POSUZOVATELEM napadeném odstavci Strategie na str. 37 (7) bod 1.

6.3.1 Trvalý sociální a ekonomický rozvoj, ...

Str. 33(1) „Reforma české ekonomiky od roku 1989 nezabezpečila většině obyvatel České republiky odpovídající kapitál. Nízká mobilita pracovních sil, nedostatek kapitálu, nereformovaný sociální a penzijní systém,“ ... atd. atd. Na jiných místech textu se volá po „rozumné autarkii“ či „omezování zbytečné dopravy“ atd. Jak s tím jde dohromady tento „popis“ české ekonomiky?

Nevím, proč se POSUZOVATEL domnívá, že k autarkickým formám hospodářského života společnosti není třeba kapitál nebo průhledný a efektivní sociální a penzijní systém. Co se pak týče poznámky o mobilitě, má POSUZOVATEL pravdu, že je třeba nespoléhat jen na kontext a pro srozumitelnost jasně říci, že nejde o princip cestování za prací, ale kritiku prolongování takových neudržitelných činností, jako je těžba uhlí či uranu nebo státní podpory podnikům těžkého strojírenství jen pro udržení zaměstnanosti v oblastech s minulou koncentrací těchto činností.

6.3.4 Podpora přírodě blízkého hospodaření v krajině

Str. 36 (2) „Předpokladem k tomu jsou dobré přírodní podmínky, relativně vysoká ekologická stabilita a biodiverzita a vysoký podíl lesů coby přirozeného typu ekosystému našeho území.“
Naše lesy nejsou přirozené, většina jsou smrkové monokultury. Přírodní podmínky, tak jak jsou popisovány, nejsou zdaleka tak pozitivní.

Toto jsou tvrzení, která usvědčují POSUZOVATELE z neznalosti nebo zaslepené nenávisti vůči autorům či pořizovateli Strategie. Přírodní podmínky naší země jsou velmi dobré, dokonce jedny z nejlepších na světě. Naše země leží v samém středu (z hlediska zeměpisné šířky) severního mírného pásma na okraji oblasti kontinentálního podnebí, kam ještě směřuje dostatečné množství srážek z přímořské oblasti a je stále ještě patrný vliv oceánu na tlumení výkyvů teplot mezi dnem a nocí a zimou a létem. Směrem na sever i na jih od nás vzrůstá křehkost stability (zranitelnost) ekosystémů a klesá schopnost jejich sebeobnovy. V českých zemích opravdu platí, že příroda si s našimi zásahy, ustanou-li, rychle poradí. Většina území naší země leží ve vegetační oblasti subatlantického opadavého lesa mírného pásma a pohraniční hory v oblasti severoevropského jehličnato-listnatého lesa. S výjimkou několika reliktních arktické tundry ve vrcholových partiích nejvyšších hor je pro naprostou většinu našeho území přirozeným potenciálním typem vegetace, která vytváří klimax, les. Les je tedy typem přirozeného ekosystému našeho území. Les, jako typ ekosystému, dnes zaujímá třetinu rozlohy České republiky, což je v Evropě relativně i absolutně velký plošný podíl. Nic jiného se v napadeném odstavci neříká. Naše lesy opravdu ve své většině v přirozené druhové skladbě nejsou. Přes všechnu oprávněnou kritiku je třeba říci, že od roku 1950 se celkový podíl přirozených dřevin ve skladbě našich lesů mírně zvyšuje a tento trend je v posledních letech mírně posilován. Je náblední, že tento stav vytváří docela dobré výchozí podmínky pro přechod k přírodě blízkému hospodaření v krajině.

6.3.5 Podpora demokratických a participativních forem...

Uvedené teze vzbuzují dojem, jako by v této oblasti nedošlo k žádnému vývoji a vyslovené teze jsou velmi obecné – lze je uplatňovat vždy a všude. Nepřinášejí v podstatě nic nového. (např. teze o úloze ústředních správních úřadů jako orgánů koncepčních). Bylo by účelné např. zvážit zásady obsažené v koncepci prosazování – v souvislosti s uplatňováním prostředků podpory shody a vynucování shody a vzájemným poměrem mezi těmito prostředky (podpora vs. donucování).

Připomínka se zjevně vztahuje ke kapitole 6.3.6., ale ani po tomto upřesnění není zcela jasné, co má POSUZOVATEL na mysli. Pokud namítá, že Strategie zde nepřináší nic nového a poukazuje přitom na tezi o úloze ústředních správních úřadů jako orgánů koncepčních, musím konstatovat, že ambice

Strategie není říci něco nového, ale zdůraznit potřebné. Ale i tak nelze zmíněnou tezi vytrhnout ze souboru zásad příštího vývoje v této oblasti, zvláště pokud POSUZOVATEL dále dovozuje, že je těmito zásadami vyslovována podpora prostředkům donucování. Příslušná pasáž Strategie zní: „...K uplatnění takových forem rozhodování je nutné přejít od pouhé informovanosti, přes účast veřejnosti na rozhodování k samosprávné demokracii. K dosažení těchto strategických záměrů v horizontu 10 - 15 let je potřebné: • legislativně umožnit a institucionálně zajistit účast veřejnosti na rozhodování - to jest vedle přijetí odpovídajících právních norem, zajištění informovanosti a podpory nových informačních a komunikačních technologií též podporovat rozvoj třetího (nevládního) sektoru na bázi partnerství, • zajistit podíl veřejnosti na rozhodování ve výrobní sféře, to jest zavést (dle typu podniku) podnikové rady či samosprávy, • vytvořit transparentní a efektivně fungující systém veřejné správy, to jest reformovat správní právo a zkomprimovat právní normy do několika málo kodexů, jasně vymezit odpovědnosti s uplatněním principu subsidiarity, na úrovni ústředních orgánů vytvářet koncepce a politiky, na úrovni nižších článků soustředit výkon státní správy, uplatňovat princip meziresortní spolupráce a zpětné vazby kontrolních orgánů a veřejného mínění, na všech úrovních naplňovat požadavek „stát jde příkladem“ a zavést osobní odpovědnost za rozhodnutí ve veřejné správě.“ Pokud tyto zásady vedou k donucování, pak jen k veřejností zprostředkovanému donucování investorů, hospodářského vedení podniků a správních úředníků brát ohled na trvale udržitelný rozvoj ve svých aktivitách a rozhodování. A trvám na tom, že to je cíl víc než žádoucí.

Typickým příkladem proklamace je bod (6) této části (str. 39).

Strategie je svou povahou proklamací. Není politikou, programem ani opatřením. Říká, co se má udělat, a co se od toho očekává. Citovaný bod – „Naplněním těchto cílů bude posílena demokratická společnost a bude zvýšena kvalita života pro většinu obyvatel“ – se vztahuje k cílům činnosti místních Agend 21 a vypadá ještě obecněji je-li citován odděleně a vytržen ze struktury materiálu, kde na konci každé skupiny cílů je obecně shrnuto, co je od jejich naplnění očekáváno.

6.5.2 Aktivizace občanské společnosti

Str. 41

Překvapivě velmi málo je zde řečeno o tak podstatném aspektu UR, který je koncepcí participativní a založenou na spolupráci s občanskou společností, jak vyplývá z Agendy 21.

POSUZOVATELEM hodnocený text se týká podkapitoly oddílu zabývajícího se předpoklady „dosahování cílů v prioritních oblastech“ a je zde pojednáno o tom, co se pro aktivizaci občanské společnosti musí učinit. O „tak podstatném aspektu UR, který je koncepcí participativní a založenou na spolupráci s občanskou společností“ je podrobně pojednáno v kapitole „6.3.6 Podpora demokratických a participativních forem rozhodování ve společnosti i výrobě, včetně reformy veřejné správy, zavedení strategického plánování, podpora místních Agend 21“ a v kapitole „6.3.7 Informovaná, vzdělaná, odpovědná a aktivní veřejnost“

6.5.3 O předpokládaných důsledcích vstupu ČR do EU

Str. 41

Odst. (1): Text strategie by neměl pracovat s podmiňovacím způsobem. Strategie by neměla uvažovat, co by se stalo, kdyby. Ovšem pokud by se nezabývala různými modely vývoje, což není případ předkládaného dokumentu.

Opět velmi nepřípadná poznámka. Strategie zde nepracuje s pojmy „co by kdyby“, ale s možnými úskalími našeho vstupu do EU pro trvale udržitelný rozvoj. Protože jde o budoucí akt, hovoří se zde v čase budoucím. Jedinou větou s podmiňujícím způsobem je obecná premisa připojená k výčtu ohrožení : „Vlády by měly usilovat o to, aby negativních dopadů bylo co nejméně“.

Odst. (2): „Jde o to, že odchod profesních špiček do ciziny v kombinaci s přílivem nekvalifikovaných pracovních sil může etablování občanské společnosti více či méně zbrzdit. Nelze očekávat vřelý vztah k naší krajině u nově příchozích, nemají-li ho kvalifikovaní, kteří kvůli vyšším ziskům dobrovolně odejdou“. Neskrývanou xenofobii tohoto bodu nemůže zmírnit ani poznámka pod čarou, kterou tam zřejmě vpravil nějaký „statečný“ úředník MŽP, na kterého to bylo přece jen silné kafe.

Předně je třeba vrátit napadený text do smyslu sdělení odstavce, odkud byl vytržen: „Z hlediska aktivizace ekologicky informované občanské společnosti lze očekávat v souvislosti se vstupem do Evropy komplikace související s předpokládanou silnou migrací obyvatelstva. Jde o to, že odchod profesních špiček do ciziny v kombinaci s přílivem nekvalifikovaných pracovních sil může etablování občanské společnosti více či méně zbrzdit. Nelze očekávat vřelý vztah k naší krajině u nově příchozích, nemají-li ho kvalifikovaní, kteří kvůli vyšším ziskům dobrovolně odejdou“. Věc má hlubší podstatu, než kam ve své povrchnosti nebo zaslepené nenávisti POSUZOVATEL dohlédne. Jde o to, že odchází-li člověk za lepším, přetrhává svazky své vlastní budoucnosti a odpovědnosti s místem, které opouští. Do míst, kam odchází za lepším, přichází mentálně naladěný konzumovat ono lepší a ne se vydávat, neřku-li přímo obětovat, za uchování či rehabilitaci životodárné podstaty takového místa, či jen pro uchování jeho přirozené krásy. Ta věc nemá žádnou nacionální či xenofobní podstatu. Na více jak stopadesátileté devastaci Podkrušnohorské pánevní oblasti Severních Čech se nezanedbatelnou měrou podílela právě okolnost neustálého příchodu lidí, kteří sem šli za prací, za lepším – byť ono lepší bývalo mnohdy hluboko pod úroveň, která by se dala nazvat blahobytem. Vůbec na to nemělo vliv zda šlo o Čechy nebo Němce, či po druhé světové válce o Čechy a Slováky a v sedmdesátých letech dvacátého století převážně o Romy z Východního Slovenska. Dvě generace příchozích také naplňováním svých očekávání lepšího ve výsledku téměř čtyři desítky let vybydlovaly sudetské pohraničí, než vyrostla generace, která se tam narodila, která odnikud nepřišla ani ve vzpomínkách svých rodičů, a ve které se už najdou přeci jen skupiny lidí, kteří se k tomuto území vztahují jako k domovu. Autorem napadeného textu jsem já a vycházel jsem ze svých vlastní zjištění pozorování a zkušeností. Obvinění z xenofobie je absurdní a urážlivé a alespoň mužská část POSUZOVATELE by za něj zasloužila rozbít hubu. Poznámka pod čarou proto také nevznikla vlivem „silné kávy“ statečného ani snaživého ministerského úředníka, jen popravdě přiznává, že nyní nelze říci o jak velkou hrozbu půjde, neboť nejde odhadnout, kolik lidí ze země odejde, ani jak možný a velký nakonec bude počet příchozích.

Odst. (3): Nejde o text do strategie, ale spíše o volnou úvahu na dané téma.

Celá subkapitola se věnuje možnými úskalími našeho vstupu do EU pro trvale udržitelný rozvoj a zvažuje okolnosti, se kterými se budou muset při dalším rozpracování Strategie zabývat jednotlivé politiky, programy a opatření. Napadený odstavec – „Zřejmé je jen to, že pokud vzroste v následujících letech v důsledku zvýšené migrace výrazněji váha sociálních a etnických konfliktů (vedlejší dopad našeho začleňování do Evropy), budou úvahy o ekologické udržitelnosti zaručeně odsunuty na sám okraj veřejného a politického diskursu, jak jsme toho byli svědky z jiných důvodů již v polovině devadesátých let“ – není přes jistou formulační volnost „volnou úvahu na dané téma“, ale důvodným upozorněním na možné vážné komplikace.

7. Následné aktivity implementace

Stavět další kroky strategie na něčem tak nejistém, jako je WSSD, nebo se na něj odvolávat, nepovažujeme za strategické. Dělá to spíš dojem únikové cesty.

Opět připomínka pro připomínku. V příslušné kapitole se říká, že „v návaznosti na očekávané výsledky summitu v Johannesburgu budou výše vymezené strategie rozpracovány a konkretizovány do podoby akčních plánů a programů“. Tím si Strategie nevytváří „únikovou cestu“ ani na možných výsledcích WSSD nestaví.

Jen je k zřejmé lůstosti POSUZOVATELE nemíni předem zatracovat a ignorovat. K následné implementaci Strategie je zde jasné řečeno: „• Pokrok směřování České republiky k udržitelnému rozvoji bude poměřován indikátory udržitelného rozvoje se zvláštním důrazem na indikátory oddělení křivek ekonomického výkonu a zátěže prostředí. O situaci budou vydávány roční zprávy. Na základě takového monitorování bude tato strategie korigována. • Všechny připravované zásadní rozvojové dokumenty i právní předpisy budou posuzovány z hlediska shody s principy a kritérii udržitelného rozvoje, postupně takto budou vyhodnoceny i platné dokumenty a předpisy. • Klíčovou úlohu bude mít příprava akčního plánu udržitelného rozvoje v České republice s konkrétními úkoly pro státní správu a ostatní skupiny společnosti a pro jeho institucionální zabezpečení (vznik rad pro udržitelný rozvoj, včetně rady vlády, vznik agentury a podobně). • Na tuto strategii budou navazovat další klíčové strategie, například nová environmentální strategie a strategie sociálního a hospodářského rozvoje, která bude dopracována jako dlouhodobý dokument – obě s návaznými akčními plány. Obdobně budou na úrovni krajů zpracovány regionální Agendy 21 a na úrovni obcí místní Agendy 21 včetně rozvojových plánů. • Do učebních plánů škol, včetně škol vysokých, bude zařazena výuka žáků a studentů o udržitelném rozvoji. Budou vyčleněny finanční prostředky na projekty, které budou přispívat ke směřování České republiky k udržitelnosti, včetně projektů vědeckých a výzkumných.“

8. Závěr

Str. 44 (2) „Obsah předkládané strategie nebyl (vzhledem k podmínkám tvorby tohoto dokumentu) zpracován žádoucí formou široce založeného dialogu, avšak tento dialog předjímá. Například tím, že je v zásadním souhlasu s aktuálními ekologickými prioritami českých nevládních organizací, zformulovanými do požadavků na volebním programu v roce 2002 (viz text v příloze P7). Dále koresponduje s obsahem řady strategických dokumentů mezinárodního charakteru i s českými strategiemi shrnutými v příloze P1. Tento soulad dalekosáhle kompenzuje formální absenci konsenzuálního dialogu při samotné tvorbě dokumentu předkládaného veřejnosti.“

Nedomníváme se, že rozsáhlou diskusí s veřejností lze takto nahradit poukazem na aktuální ekologické priority nevládních organizací. Navíc žádná z těchto priorit není takového charakteru, aby opravňovala již výše zmiňovanou nedemokratickou povahu vize obsažené v této strategii. Příkladem opačného, tj. demokratického přístupu ke zpracování strategie je přístup zvolený na Slovensku, kde celý postup prací na strategii procházel širokou veřejnou diskusí.

Autoři Strategie k jejímu zpracování v nabídnutém čase tří měsíců mohli vůbec přistoupit jen s tím předpokladem, že po celý svůj aktivní život vedli velmi angažovaný dialog se svým okolím – a to hmotným i nehmotným, bezmocným i mocným – o tom, co je pravda a co lež, co je podstatné a co je vedlejší, co je špatné a co je správné a při tom pozorovali svět a činili s ním vlastní zkušenost. Tento neformální a neformalizovaný dialog autorů se světem je sám daleko víc než vynechaná veřejná diskuse o Strategii, na shodu jejíhož obsahu s požadavky NGO a obdobnými mezinárodními dokumenty se autoři skromně jako na náhradu dialogu odvolali. Je mi proto úplně jedno, co se domnívá POSUZOVATEL. Rád bych se však v souvislosti s jeho poznámkou vypořádal s jednou falešnou představou. Konsenzuální dialog je často chápán jako proces, ve kterém je s daným názorem či řešením získán souhlas všech či alespoň drtivě většiny. Ve skutečnosti v něm jde o hledání dat a jevů potvrzujících či vyvracejících pravdivost názoru nebo správnost řešení bez ohledu nato, co si o nich myslí či je ochotna přijmout většina.

Závěrem:

Obáváme se, že již pouhé zveřejnění „strategie“ by kritikům udržitelného rozvoje poskytlo vynikající argumenty na dlouhá léta dopředu.

Praha, 19.6.2002

„Návrh strategie udržitelného rozvoje ČR“ je první domácí materiál skutečně hledající cestu vpřed bez oportunního mlžení, aby si někoho nerozházel. Zůstane trvalou zásluhou Miloše Kužvarta, že si právě o takový dokument řekl. Návrh strategie udržitelného rozvoje je jistě v mnoha směrech materiál nedokonalý a jeho autoři jsou první kdo vědí, že je ho nutné zpřesňovat. Troufám si však tvrdit, že je skutečným odrazem k dlouhé cestě hledání udržitelnosti v naší zemi. K té cestě však opravdu nepatří konsensus s Grégry a Hanzlíčky, ale právě pokřik „kazisvětů“, kterého se POSUZOVATEL liše leká.

Nevím, kdo všechno se podílel na vypracování výše komentovaných „Připomínek Ústavu pro ekopolitiku“ a koho jsem tak skrýl pod zkratkou „POSUZOVATEL“. Pod e-mailovou zprávou doprovázející text připomínek je podepsán jistý Viktor Třebický, který jej horlivě rozesílal na nejrůznější adresy. V e-mailové zprávě je zmíněna též JUDr. Eva Kružíková, která dle hodnověrných svědectví skutečně tyto „Připomínky“ dne 21. června 2002 prezentovala na zasedání Komise MŽP pro udržitelný rozvoj.

Ústav pro ekopolitiku, je po léta mnohými označován za bandu lehkoživných dobráků, kteří zbůhdarma maří peníze EU a dalších zahraničních donorů. Svými „Připomínkami k Návrhu strategie udržitelného rozvoje České republiky“ dal Ústav velmi pádný argument do rukou jeho kritiků.

Je mi to celé velmi líto a účast Evy Kružíkové na ostudném podniku „Připomínek“ je pro mne velikým osobním zklamáním. Selhání intelektuála je pro společnost horší skutek než vražda pro peníze mezi její spodinou.

Ivan Dejmál

V Praze 1. července 2002

3.4 Ocenění Nadace Charty 77 prof. Jeníkovi

V Praze v Zrcadlové síni Klementina byly 22. května na slavnostním večeru uděleny ceny Toma Stopparda, Františka Kriegla a Josefa Vavrouška.

Cenu Josefa Vavrouška obdržel pan profesor Jan Jeník za výrazné přispění k pochopení ekosystémového pojetí našeho životního prostředí. Laudatio společně napsali prof. Otakar Štěrba z olomoucké Palackého univerzity a Martin Bursík, který laudatio přednesl. Za perfektní obsah i formu přednesu sklidil Martin Bursík obrovský potlesk.

3.4.1 Laudatio

Žijeme v zajímavém světě. Jeho hnacím motorem jsou dostihy vzájemně si konkurujících firem, které dosahují úspěchu cestou snižování nákladů. Řada z nich přesouvá výrobu do rozvojových zemí, kde neexistují žádné sociální standardy. Řada z nich využívá dětskou práci, a tak zajišťuje „perspektivy“ pro 200 miliónů dětí na celém světě. Řada z nich využívá skutečnosti, že v těchto zemích neexistují žádné ekologické standardy. Řada z nich vychází z toho, že zatím se vřdycky na světě našla nějaká další země, kde byly mzdy ještě nižší a ochrana životního prostředí ještě slabší než doposud. Ano, i toto je globalizace. Paradoxem dneška je skutečnost, že politika, hospodářství a nakonec i většina veřejnosti považují globalizaci za přírodní jev, který je zapotřebí vzít na vědomí. Globalizace je přitom

produktem lidského jednání a je proto i politicky formulovatelná a uchopitelná. Zdá se, že na toto vpravdě banální poznání si budeme muset ještě nějakou dobu počkat.

Jakkoli je vyspělá civilizace doposud hluchá na negativní projevy globalizace, závažných globálních ekologických problémů si začíná být vědoma. Snad nejvíce si uvědomuje hrozbu důsledků globálního oteplování. Ti rozumnější mají vážné obavy ze skutečnosti, že čtrnáct nejteplejších let od roku 1888 bylo naměřeno v průběhu posledních dvaadvaceti let. Mají obavy ze stále rostoucích koncentrací oxidu uhličitého a z výskytu stále častějších extrémních klimatických jevů. Mají obavy z výsledků matematického modelování, které predikuje zvýšení teploty naší planety o 1 až 3.5 stupňů Celsia, budeme-li pokračovat vývojem „business as usual“. Vyspělé státy a především Evropská unie zvoní na poplach a vyzývají k akci, jejíž výsledky jsou však zatím - v důsledku postojů Spojených států - pramalé. Zatím se všichni dokázali shodnout pouze na tom, že nejspokojivější odpovědí na tyto existenciální otázky je koncepce trvale udržitelného rozvoje.

Definice udržitelného rozvoje – snad proto, aby byla politicky prosaditelná – obsahuje samé atraktivní pojmy: zlepšení životní úrovně a kvality života při současném zlepšení stavu životního prostředí. Jenže civilizace stojí před daleko podstatnějšími a přitom nevyhnutelnými změnami, které se budou týkat modelů výroby a spotřeby a budou vyžadovat nejen technologické a organizační, ale i institucionální a sociální změny. Josef Vavroušek pro tento další rozměr udržitelnosti přišel s termínem trvale udržitelný život.

Trvale udržitelný život je ve své prapodstatě tématem biologickým. Hledá odpovědi na otázky jak pečovat o naši biosféru, jak uvést do souladu její produkční možnosti se spotřebou stále rostoucí lidské populace, která dosáhne v roce 2050 podle všeho 10ti miliard.

Z velké skupiny biologů se většina zabývá stále hlubšími vrstvami poznávání, od organismů směřuje k buněčné úrovni a nejnověji pak za útočí na úroveň molekulární. Možná v reakci na to lze pozorovat zřetelný odliv zájmu z oblasti poznávání hierarchicky vyšších struktur přírody jako jsou společenstva, ekosystémy a biomy. A přece jsou to ekosystémy, které zaručují poutání a transformaci sluneční energie jako vstup do všech potravních řetězců a jako zdroj výživy pro všechny navazující články konzumentů od mikroorganismů po člověka. Rostliny, které jsou primárními producenty a jsou jediným předpokladem autotrofnosti naší planety Země.

Člověk se již od neolitu snažil zvyšovat produkční účinnost obytné krajiny. Postupoval svým způsobem racionálně: v hustě osídlených oblastech mýtil lesy, zřizoval pastviny a později ornou půdu pro rychlé a cílené pěstování potravin. Nebyl si vědom souvislostí, které v přirozené krajině udržují rovnováhu a pozitivní bilanci vstupů a výstupů. Nevěděl nic o globálních souvislostech, o funkci lesů v krajině, o koloběhu vody a o významu mokřadních a aluviálních ekosystémů. V této své nevědomosti odlesňoval pohoří, vysušoval mokřady, rozorával stepi, až dospěl na mnoha místech ke ztrátě produkčního potenciálu, k nečekaným erozním smyvkům až k úplné ztrátě obyvatelnosti krajiny, spojené se zánikem starověkých civilizací.

Dnešní obyvatel prosperujících států v převážné míře ztratil souznění s přírodou a krajinou. Technická dominance ho neznepokojuje, potraviny mu dodává potravinářský průmysl. Zato populační exploze třetího světa nemůže srovnat krok s produkčními limity kontinentů a v úsilí po odstranění hladu prodává svou budoucnost: mýcením tropických lesů, přepásáním savan a

polopouští, nadměrnou exploatací oceánů i opouštěním svých domovin a stěhováním se do světových velkoměst.

Kdo by měl zasvěceně vyprávět o stavu naší planety a produktivitě jejích ekosystémů a o únosnosti lidských zásahů a vlivů? Nebude to ani technik, ani sociolog, ani umělec, ani politik. Bude to pravděpodobně vzdělaný a zkušený ekolog, který hledá vztahy mezi fyzikálními a chemickými (tedy abiotickými) podmínkami a odpovědí živé složky naší biosféry od rostlin ke všem typům konzumentů, včetně člověka na tyto podmínky. Bude to ekolog, který hledá únosnou rovnováhu při exploataci obnovitelných a neobnovitelných zdrojů který si je vědom zranitelnosti křehké rovnováhy na různých místech naší Země.

Bude to ekolog, který nepostrádá smysl pro ekonomii a kterému nechybí ani technické vzdělání k dobře vyváženému posuzování potenciálu krajiny i potřeb jejích obyvatel. Dojít k tak širokému záběru při posuzování trvale udržitelné stability a produktivnosti krajiny není jednoduché a potřebuje to vpravdě renesanční osobnost.

Kdo je prof. ing. Jan Jeník: ekolog? botanik? krajinný projektant? urbanista? ekonom? ochranář? tropický cestovatel a expert? lesník? vysokoškolský učitel? popularizátor a autor knih pro mládež? geomorfolog a klimatolog? Všechny tyto profese postupně zvládl v míře potřebné pro vědecké poznání významných ekosystémů i jejich složek a pro prognózu jejich dalšího vývoje podloženou nalezenými fakty. Ve své životní pouti měl několik uzlových bodů, které určily směr jeho pracovního směru:

Především nabyl vysokoškolského vzdělání jako lesník. Naučil se, jak dosáhnout dlouhodobé perspektivy při vývoji lesa a získal základy technického vzdělání. Další kroky ho vedly na katedru botaniky UK, kde absolvoval svá postgraduální studia pod vedením jednoho z nejlepších učitelů rostlinné sociologie, prof. Kliky. Již v těchto „učednických letech“ (1954) se podílel autorsky na dosud nepřekonané metodické příručce fytoecologie, ekologie, klimatologie a půdoznalství. Na UK zůstal, vedl geobotanické oddělení a r.1961 se zde habilitoval. Svou vědeckou práci rozvíjel dvěma směry: analytickou práci po řadu let věnoval funkci kořenů lesních dřevin. Poznání přírody vysokých hor přispěl svoji teorií anemo-orografických systémů. Ekolog asi nemůže úplně pochopit fungování biosféry, dokud nenavštíví a několik let nepracuje v tropických oblastech. Také tuto šanci mu život nabídl a Jan Jeník ji bohatě využil. Po řadu let pracoval v Ghaně, v Tanzánii, na Kubě, v Afganistanu a v Indii a tyto své pobyty zhodnotil v řadě publikací i v knižních titulech.

Další kapitolu jeho života zavinila lidská závist spojená s politickou mocí: v roce 1971 byl vyobcován z Karlovy university. Své útočiště našel v Botanickém ústavu ČSAV, resp. v jeho . a botanickém oddělení v Třeboni. Sedmdesátá a osmdesátá léta zastihla Jana Jeníka v intenzivní koncepční, badatelské i syntetické práci pro Biosférickou rezervaci Třeboňsko a obecně pro akci UNESCO „Člověk a biosféra“. Neúnavně pracuje a edituje články o přírodních poměrech a životním prostředí Třeboňska, je spoluautorem a editorem velkého díla Ekologie a ekonomika Třeboňska (1978) i řady závěrečných zpráv o ekologické optimalizaci hospodaření v CHKO Třeboňsko. Také velké dílo z roku 2001: „Freshwater wetlands and their sustainable use“, vydané v sérii výsledků MAB UNESCO, nese v titulu Jeníkovo jméno. Dvacetileté působení v AV ČR zjevně obohatilo Jeníkův záběr i o dimenzi krajinařskou i socio-ekonomickou.

V roce 1990 se Jan Jeník vrátil na UK, již jako profesor. Zde působí jako profesor emeritus dodnes. Za jeho vpravdě široký i hluboký vnor do ekologické vědy byl oceněn r. 1993 cenou

UNESCO „Sultan Quaboos Prize“ za celoživotní práci v ochraně životního prostředí. Jeho publikační seznam je neuvěřitelně bohatý a také pozoruhodně široký. Od detailních rhizologických a taxonomických studií až ke komplexním krajinářským pracím. Vedle toho je také autorem mnoha středoškolských učebnic a vysokoškolských skript. Nikoli menší je jeho ediční činnost populárně-vědeckých knih pro mládež v mnoha jazykových mutacích i populární články vysokého standardu v přírodovědných časopisech.

Jan Jeník je mimořádný jev ve světě přírodních věd: jak svou vědeckou šíří, tak i hloubkou záběru. Jako málokdo jiný rozumí ekologii krajiny i ekologii biosféry a proto také jako málokdo jiný ukazuje cestu k trvale udržitelnému rozvoji i životu.

Otakar Štěrba, Martin Bursík

3.5 Životní styl, udržitelnost a konzum

Lednová beseda STUŽ nazvaná "Udržitelné životní styly a neudržitelná spotřeba?" přinesla pohledy na danou problematiku z různých stran. I když nedošlo k ostrým výměnám názorů, napětí mezi liberální koncepcí svobody explicitně neomezující konzum, reprezentovanou především ředitelem Liberálního institutu Ing. Ševčíkem, a postojem většiny přítomných, zdůrazňujícím vzácnost a omezenost přírodních zdrojů, provázelo celou besedu. Spektrum diskutovaných otázek bylo široké a mnohé nutně muselo zůstat nevyřečeno a nezodpovězeno. Jako moderátor besedy jsem nechtěl do diskuse zasahovat, využívám proto tuto možnost, abych něco málo doplnil.

Zazněla tam myšlenka, že kdyby se lidé začali chovat jako konzumenti k přírodě skutečně šetrně, znamenalo by to sociálně ekonomickou katastrofu (projevující se především ohromnou nezaměstnaností). - Prof. Forrester vypracoval pro Římský klub "systémovou dynamiku", kde jde o aplikaci postupů běžných v mechanice na složitější systémy, především sociálně ekonomické. Pochopitelně, ona analogie má své meze, avšak přesto je přínosná. Je známo, že třeba prudké brždění může znamenat přechod do nepredikovatelné a neříditelné trajektorie. Brzdit se musí začít včas a nesmí představovat příliš rychlou změnu, aby proces byl kvazistacionární a mohl být zvládnutelný. - Na pomalé změny v poptávce může ekonomika přiměřeně reagovat (měla by se více orientovat poptávkově než nabídkově). Naproti tomu prudké změny mohou znamenat kolaps – postupné environmentální uvědomování lidí by však takovou prudkou změnou nemuselo být.

Není-li všeobecně přijímané poznání přírody s jejími zákonitostmi falešné a nemá-li dojít k nepříjemným až katastrofickým změnám životních podmínek, musejí se velikost a struktura spotřeby změnit tak, aby zatížení prostředí klesalo. To je skutečnost. Tím, že ji liberální politicko-ekonomické smýšlení nerespektuje, stává se nerealistickým dogmatismem. Nadměrný konzum ohrožuje základy existence lidského života, a tedy není projevem svobody, nýbrž jejím omezováním. Deklarovat svobodu pro žháře nenapadne žádného soudného člověka. Jestliže vezmeme vážně omezenost environmentálního prostoru, můžeme dojít k závěru, že mezi jasně zavrženíhodnými činy (jakým je např. zmíněné žhářství) a nadměrným konzumem není kvalitativní rozdíl, kromě skutečnosti, že společenská praxe určité jednání odsuzuje a jiné podporuje.

Na besedě se hovořilo se i o pojmu udržitelnosti, resp. trvalé udržitelnosti a o jeho nahrazení "ekologickou příznivostí". Asi skutečně ve většině případů, kdy se o udržitelnosti hovoří, je alternativní termín výstižnější. Například redukce skleníkových plynů navrhované Kyotským

protokolem znamenají v porovnání se současným stavem větší ekologickou příznivost; avšak udržitelnost – tedy ustálení jejich koncentrace na přijatelné hodnotě – by vyžadovala omezit jejich produkci podstatně výše. Podobně nahrazení dnes používaných aut "ekologicky příznivějšími" nemůže stačit k promítnutí udržitelnosti do oblasti dopravy. Je třeba omezit přepravy osob i zboží, je třeba směřovat k podstatné redukci automobilové a letecké dopravy; výstavba dálnic a letišť je popřením jakéhokoli zájmu o udržitelnost lidského života a rozvoje.

Náš obecný styl života má k udržitelnosti nesmírně daleko. Enormní konzum souvisí (oboustranně příčinně) s duchovní prázdnotou. Zamyšlení nad současným stavem přímo vyzývá k hledání cest ke změně. Ta nepřijde sama, nezajistí ji ani trh, ani žádná legislativa či podobné "jednoduché" řešení. Je třeba velké úsilí, vyžadující spolupráci – kooperaci (nikoli konkurenci) co nejširšího okruhu lidí. Vzájemné mezilidské sdílení při směřování ke společnému pozitivnímu cíli je nepoměrně větším přínosem pro člověka než spotřebovávání zbytečných věcí. Tuto skutečnost, kterou prožívali během historie mnohé řeholní komunity (byť někdy způsobem, jemuž nerozumíme), si můžeme a musíme znovu uvědomit tváří v tvář komplikované současnosti dnešního světa.

Jiří Nečas

3.6 Soutěž o nejlepší esej na téma udržitelný způsob života

Soutěž o nejlepší esej na téma Udržitelný způsob života

STUŽ na Slovensku a STUŽ v České republice, Regionální environmentální centrum Slovensko a týdeník Mosty vyhlásily soutěž o nejlepší esej na téma Udržitelný způsob života. V mezinárodní porotě zasedali: Jeremey M. Alcorn, Soňa Čechová, Eugen Gindl, Mikuláš Huba, Vladimír Hudek, Vladimír Ira, Juraj Mesík, Pavel Nováček, Pavel Šremer, Rostislav Vrbenský, Katarina Začková
Účastníky byli posluchači univerzit na Slovensku a v Čechách.

Následuje tisková zpráva z vyhlášení výsledků soutěže, které se konalo 5. června v Bratislavě:

Tlačová správa

Spoločnosť pre trvalo udržateľný život v SR a ČR, Regionálne environmentálne centrum Slovensko a týždenník Mosty pod záštitou Regionálneho podporného centra Rozvojového programu OSN (UNDP) v Bratislave a Tematickej skupiny Európskeho EcoFora: Hodnoty pre udržateľnú budúcnosť vyhlásili pri príležitosti pripravovaného Svetového summitu o trvalo udržateľnom rozvoji v juhoafrickom Johannesburgu súťaž o najlepšiu esej na tému

Udržateľný spôsob života

Súťaže sa mohol zúčastniť každý poslucháč vysokoškolského štúdia na ktorejkoľvek univerzite v Slovenskej i Českej republike.

Výsledky súťaže boli vyhlásené na Medzinárodný deň životného prostredia, **5. júna 2002**.

Medzinárodná porota, zložená z popredných osobností environmentálneho hnutia, výskumu a žurnalistov, zaoberajúcich sa problematikou životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja sa rozhodla udeliť celkovo 7 cien:

1. cenu vo výške 7000,- Sk získala **Magda Hulanová**, poslucháčka Fakulty humanitných štúdií Karlovej univerzity v Prahe

2. cenu vo výške 5000,- Sk získal **Michal Sedlačko**, poslucháč Fakulty medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave,

3. cenu vo výške 3000,- Sk získal **Jan Jícha**, poslucháč Filozofickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe.

Tri Ceny poroty za publicistické podanie (prémia 1000 Sk a ročné predplatné na týždenník Mosty) získali **Jan Jícha, Elenea Boledovičová a Martina Ficová** a Cenu poroty za originalitu získala **Katarína Korytárová**.

5. júna sme si zároveň pripomenuli 30. výročie slávnostného otvorenia prvej Konferencie OSN o životnom prostredí človeka v Štokholme a 10. výročie začiatku pamätnej Konferencie OSN o životnom prostredí a rozvoji v Rio de Janeiro.

Podmienky súťaže a komentár k nej nájdete na web-stránkach **www.stuz.sk** a **www.rec.sk**. Víťazné práce budú publikované v týždenníku Mosty. Budú tiež preložené do anglického jazyka a zaslané do Johannesburgu.

Bratislava, 6.6. 2002

Vladimír Hudek
riaditeľ REC Slovensko

(za organizačný výbor súťaže)

Mikuláš Huba
predseda STUŽ/SR

4. ZPRÁVY Z POBOČEK A PRACOVNÍCH SKUPIN

4.1 Zpráva o činnosti Jihočeské regionální pobočky za rok 2001

Úvod

Jihočeská regionální pobočka STUŽ má sídlo v Táboře. Formálně se zformovala v únoru roku 2001. U jejího zrodu stála skupina lidí, která významnou měrou přispěla k záchraně unikátní botanické zahrady v tomto městě. Po zorganizování příslušného referenda a splnění vytyčeného cíle (80% zúčastněných voličů se vyslovilo proti postavení silniční komunikace skrz tuto zahradu) logicky vyvstala otázka, co dál. Odpovědí byl nakonec vznik této regionální pobočky STUŽ.

V současné době má jihočeská regionální pobočka deset členů. V lednu tohoto roku byl pak přijat vlastní organizační řád pobočky. Cílem je vytvoření spolehlivých rozhodovacích a komunikačních kanálů tak, aby došlo k zefektivnění činnosti. V současné době lze činnost STUŽ JČ směrem navenek rozdělit do čtyř skupin:

Projekt: Evropská unie – Téma pro každého z nás

Projekt: Literárních večerů

Projekt: Ekovýchova (ve přípravné fázi)

Projekt: Ekologické zemědělství (v přípravné fázi).

Evropská unie - Téma pro každého z nás

V říjnu roku 2001 vznikla myšlenka uskutečnit v jižních Čechách, především pak v okrese Tábor, dlouhodobější osvětový projekt o souvislostech vstupu České republiky do EU a s tím spojeného negociačního procesu se zvláštním důrazem na otázky životního prostředí. Tento projekt je načasován na 12 měsíců. S realizací se začalo na sklonku měsíce listopadu, přičemž naší snahou bude dosáhnout následujících **cílů**:

- 1) **Zvýšení povědomí o EU** u všech cílových skupin,

- 2) **Posílení viditelnosti EU** v přípravném procesu kandidátských zemí na vstup do unie s důrazem na aktivity v ČR,
- 3) **Přiblížení problematiky východního rozšíření** z pohledu ČR ale i EU,
- 4) **Přiblížení práva EU z oblasti ochrany životního prostředí a představení nových možností ochrany ŽP po vstupu do EU,**

Nové možnosti vynucování veřejných zájmů a ochrany lidských práv v rámci EU.

Projektem „Evropská unie – Téma pro každého z nás“ jsou resp. budou osločovány celkem **čtyři cílové skupiny**:

Občané okresu Tábor (v případě úspěchu lze uvažovat o rozšíření projektu i na jiná města jižních Čech),

Studenti vybraných středních škol na okrese Tábor (zatím celkem čtyři školy),

Nestátní neziskové organizace (především z jihočeského regionu).

V případě úspěchu snahy o rozšíření počtu grantových zdrojů bude výčet cílových skupin možno doplnit ještě o studenty jihočeských vysokých škol (Jihočeská universita v Českých Budějovicích; fakulta managementu VŠE Praha v Jindřichově Hradci),

Základním způsobem realizace projektu jsou **opakované informační a diskusní semináře**, samozřejmě s jistými modifikacemi co do formy, obsahu a intenzity u každé z cílových skupin. Opakovaná setkání jsou nutností vzhledem k relativně širokému spektru cílů projektu, ale i obsáhlosti tematiky Evropských společenství a jejího rozšíření na východ. Nechceme tedy opakovat chybu nárazových akcí v rámci oficiální komunikační strategie vlády České republiky.

Při postupném realizování tohoto projektu nebudeme samozřejmě spoléhat jenom na vlastní síly, nýbrž využijeme poznatků a zkušeností odborníků ze státní ale i neziskové sféry. U cílové skupiny „řadoví občané“ se na území okresního města uskuteční lokální propagační kampaň, která by měla zaručit větší účast na připravovaných setkáních.

V rámci realizace je pamatováno i na měření dopadu projektu. Nejlépe lze toto s technického hlediska uskutečnit u cílové skupiny žáků středních škol. Toto dotazníkové šetření již zčásti proběhlo a bude zakončeno v březnu tohoto roku. Výzkumu co do zájmu o dané téma a hlavních problémových oblastí se zúčastní i řadoví občané. To by nám mělo pomoci vytvářet takové diskuse, které budou pro občany co nejvíce aktuální.

Výstupy projektu (česky, anglicky a německy) by měli být k dispozici v říjnu nebo nejpozději v listopadu roku 2002. V průběhu projektu budou lokální média informována o jednotlivých dílčích aktivitách. Grantově se na tomto projektu podílí nadace MATRA/KAP při velvyslanectví Nizozemského království v Praze a dále pak nadace Konrada Adenauera z Německa.

Literární večery

Nynější členové STUŽ již v dřívějších letech pořádali v Táboře autorská čtení a diskuse se spisovateli a intelektuály (L. Vaculík, I. Klíma, J. Keller, J. Patočka apod.). V loňském roce se pak již pod hlavičkou STUŽ uskutečnili diskuse mj. o Hnutí revoluční mládeže (s P. Šremerem), o zdravé výživě (se šéfredaktorem Pramenů zdraví R. Žížkou), o biotechnologiích ve vodním hospodářství, o finančním systému LETS, apod. Ve spolupráci s členy STUŽ se uskutečnila i autorská čtení Jakuba Patočky, Karla Kuny a Víta Janoty. V tomto roce budou setkání s umělci a intelektuály pořádány pravidelně 1x měsíčně, a to pod poetickou, byť ne zcela vyčerpávající hlavičkou „Literární večery“.

Ekovýchova

V roce 2001 se do strategického plánu rozvoje tábořské aglomerace podařilo na základě iniciativy STUŽ začlenit problematiku ekovýchovy. Na sklonku roku 2001 a začátku roku 2002 pak STUŽ vypracovala nástin programové náplně. Projekt by měl - v případě zajištění

dostatečného množství finančních prostředků - spočívat v uspořádání seminářů pro učitele pod vedením odborníků, kteří se ekologické výchově dlouhodobě věnují. Pořádány budou také kurzy tradičních řemesel určených široké veřejnosti. Dalším cílem je vytvoření materiálních předpokladů pro dlouhodoběji koncipovanou výuku ekologické výchovy na školách.

Ekologické zemědělství

Jedním z cílů strategického plánu rozvoje tábořské aglomerace je i podpora ekologického zemědělství. Odpovědnou organizací za splnění tohoto cíle byla vybrána STUŽ, jihočeská regionální pobočka se svým projektem: „Vytvoření informačního a obchodního mostu mezi ekologicky hospodařícími zemědělci a spotřebitelskou veřejností v okrese Tábor“.

Výstupy budou dle finančních a lidských zdrojů rozpracovány do jednotlivých oblastí – mapa ekologicky hospodařících zemědělců na Táborsku, seznam prodejen potravin vhodných do zapojení do sítě a vytvoření marketingové strategie, prezentace u spotřebitelů a vytvoření informační web stránky na stránkách města Tábora. O grant budeme žádat nadaci Partnerství, dále pořádáme o spolufinancování místní agrární komoru. Cílem je vytvořit na Táborsku lokální trh s ekologickými potravinami případně i s návazností na zpracovatele zemědělských produktů s označením Bio.

4.2 Zpráva o činnosti Východočeské regionální pobočky

Přehled činnosti Východočeské pobočky STUŽ v roce 2001 představuje několik více méně drobných akcí, které můžeme pro přehlednost uspořádat do tří kategorií:

- a) šetrná doprava
- b) ekologická výchova
- c) aktuální problémy ŽP

Do první skupiny zahrnujeme fotografickou **výstavu o negativním vlivu živelně se rozpínajícího automobilismu**, známou také pod původním názvem Alptraum Auto. Po realizaci v závěru roku 2000 v Hradci Králové se přesunula na rychnovskou kulturní scénu. Odtud dále putovala do Broumova, kde se jí s láskou ujali přátelé ze Sdružení za šetrnou dopravu. Ve známém, snad nejkulturnějším pivovaru v Čechách, shlédli pak uvedenou expozici i prezident a předseda Senátu. Výstava je nyní opět volná, tedy k dispozici pro odvážné zájemce o další instalaci.

K podpoře cyklistické dopravy jsme přispěli naším **připomínkováním konceptu aktualizace generelu cyklotras** na území HK. Konceptu, který zadala vypracovat místní radnice s úmyslem rychlé realizace některých úseků cyklistických komunikací v závěru volebního období.

Bez dlouhého rozmýšlení jsme se také zapojili do propagace největší letošní ekologické velekonference Rio + 10. Cyklistická štafeta nazvaná **Bike + 10** není, bohužel, pokud je nám známo, plánována až do jihoafrického Johannesburgu, ale přes východní Čechy ano. S českými organizátory jsme již v kontaktu. Pro nás tato spoluúčast bude nejspíše představovat zajištění vhodného zázemí pro tyto aktivisty v HK, případně v regionu, a to někdy na počátku srpna.

K našim již tradičním akcím patří **Den bez aut**. Loni sice bez veřejného vystoupení, zato se nám podařilo získat vedení hradecké radnice. V tomto projektu došlo k významnému posunu na české scéně. Jedná se především o sladění termínu s Evropským dnem bez aut a o vznik Národního koordinačního výboru pro DBA, ve kterém svorně zasednou zástupci ministerstev,

obcí a NGO. Věříme, že tato široká koalice přinese své ovoce. Naším přáním také je, aby tuto silící kampaň podpořila podle svých sil a možností STUŽka jako celek.

K ekologické výchově radíme úspěšné uspořádání **přehlídky ekologických filmů** ve spolupráci s MŽP, UHK a Magistrátem města HK. Oprávněně můžeme v tomto případě hovořit o modelové situaci: Ministerstvo dodalo filmy, univerzita laskavě zapůjčila prostory a techniku a město poskytlo finanční prostředky. Teď jen zbývalo jedno - všechno toto spojit dohromady. A tak se i stalo. Využili jsme tento skrytý potenciál a potěšili stovky malých diváků. Rádi bychom v této aktivitě pokračovali i letos.

Dalším našim příspěvkem do ekologické výchovy bylo rovněž vystoupení několika našich členů s **přednáškami na půdě hradecké YMCA** v rámci jednoho projektu tohoto koaličního partnera.

O plánu založit skromnou **knihovničky s ekologickou literaturou** jsme již informovali v minulé zprávě. Nyní uvažujeme o otevření **webové stránky pobočky**, která by zájemcům nabídla informace o nás, o STUŽce vůbec, a také seznam čtiva pro veřejnost.

*

V loňském roce se pobočka nevyhnula ani rozbouřeným vodám komunální politiky. Stalo se tak naší angažovaností v **kauze Ronal**, tedy v kauze záměru výstavby závodu na výrobu automobilových disků na okraji HK. S kritickým stanoviskem k umístění stavby se posléze stáváme i účastníky řízení EIA. Zatím ovšem bez dalších výsledků.

Z předcházejících období přetrvává naše **spolupráce v rámci Královéhradecké koalice** neziskových organizací, stejně jako i pevné **křeslo pozorovatele v komisi ŽP** hradeckého magistrátu.

Vztahy pobočky s centrem STUŽe prochází vyrovnaným obdobím. Přispěly k tomu jak změny stanov na valném shromáždění před rokem, tak i první výjezdní "pobočkové" zasedání předsednictva. Měli jsme tak jedinečnou možnost vidět a slyšet, čím se vedení STUŽe zabývá, a jak pracuje. Ukazuje se, že snad jedině přímé, osobní kontakty, mohou překlenout nežádoucí oddalování se, i když se jedná o členy jedné a téže nepočetné organizace.

Z agendy zmiňovaného setkání vzpomenu diskutovanou otázku. propojení bohaté činnosti centra na jedné straně s podstatně chudší nabídkou v regionech na straně druhé. Naplnění této myšlenky však zůstává stále rezervou do budoucna.

Dne 21. února t. r. se konala **schůze členů pobočky**, kde kromě povinné jízdy dané stanovami, proběhla i část relaxační, spojená se zprostředkovanou expedicí za přírodními a kulturními zajímavostmi Jižního Maroka. Ještě před tím jsme však zvolili ze svých řad pětičlenný výbor. Následující dva roky bude tedy pobočce vládnout tým ve složení ing. Mls, p. Papík, p. Petr, dr. Polášková a ing. Vacek. Tím jsme také uzavřeli kapitolu roku 2001 a vykročili směle k zářným zítřkům.

S poděkováním všem, kteří vč. pobočce byli v minulém roce jakkoliv nápomocni, zvláště pak členům předsednictva a tajemnici Evě Vavrouškové za podporu a za informační servis

Miroslav Petr
předseda pobočky
březen 2002

4.3 Zpráva o činnosti Bělokarpatské regionální pobočky v letech 2000 - 2001

Euroregion Bílé – Biele Karpaty

Společnost pro trvale udržitelný život - Regionální pobočka Bílé Karpaty je zakládajícím členem regionu Bílé Karpaty- jedné ze dvou složek Euroregionu Bílé – Biele Karpaty.

10. 2. 2000 proběhla zakládající valná hromada Regionu Bílé Karpaty, partnerské organizace pro slovenský Region Biele Karpaty. Předsedou Správní rady byl zvolen Zdeněk Dostál, za NNO je v ní Jana Hajduchová a Radek Zemánek z regionu 2000. V květnu probíhala jednání o přípravě EUROREGIONU Bílé – Biele Karpaty.

Proběhla 1. správní rada regionu Bílé Karpaty, kde byla Jana Hajduchová zvolena místopředsedkyní správní rady a nominována do organizačního výboru, připravujícího podpis mezinárodní smlouvy o založení Euroregionu.

Euroregion Bílé - Biele Karpaty byl založen 30. července 2000, kdy byla v hotelu Roh v Lubině podepsána o jeho založení smlouva. Předsedové sdružení Region Bílé Karpaty a Región Biele Karpaty Zdeněk Dostál a Jozef Žiška tak završili téměř roční úsilí o vytvoření tohoto v pořadí druhého euroregionu na česko-slovenské hranici.

4. října 2000 proběhla další valná hromada Regionu Bílé Karpaty a 10. října první společná valná hromada Euroregionu Bílé - Biele Karpaty. Na obou úrovních se schválily rozpočty a další plány na rok 2001.

V roce 2001 byly sestaveny pracovní skupiny Euroregionu a začal se připravovat Společný programový dokument.

Silvestrovské setkání ve Strání

V roce 2000 i v roce 2001 proběhl tradiční stužácký Silvestr ve strání s tímto programem:

30. 12. - přechod hraničního hřebene Bílých Karpat.

31.12.2001 – výstup na Velkou Javořinu, setkání u hraničního kamene bratrství Čechů a Slováků a obnovení památníky mohyly Josefa Vavrouška. Večer proběhla oslava konce starého a začátku nového roku

Sešli se tu všichni, kteří chtěli strávit Silvestra v netradičním duchu, podpořit myšlenku česko-slovenské vzájemnosti a vzdát hold Josefu Vavrouškovi (autoru myšlenky této akce), jeho dceři Petře a všem, kteří přispěli k naplňování společných ideálů.

Cyklus komponovaných večerů „Myšlenky“ a jiné besedy

Zahájili jsme nový pravidelný cyklus komponovaných večerů s názvem „Myšlenky.“ Jedná se o cyklus besed s významnými osobnostmi zabývajícími se sociálními a společenskými problémy, problémy životního prostředí, problémy etnickými, náboženskými apod.

28. září 2000 **Beseda s paní profesorkou Hanou Librovou a Jakubem Patočkou.** Předcházelo jí promítání filmů Svět Erazima Koháka, Na větrné hůrce a Javor. Zúčastnilo se celkem 35 diváků. Dotkli jsme se mnoha témat, ale hlavně jsme si povídali o vztahu lidí a životního prostředí.

21. dubna 2001 **Globální problémy Země**

Besedy s RNDr. Pavlem Nováčkem věnované globálním problémům planety Země, doplněné promítáním filmů, se zúčastnilo 40 lidí.

25. 9. 2001 17.00 **Jiný život**

Setkání a beseda na téma homosexualita kolem nás jsme pořádali ve spolupráci s organizací STUD Brno (sdružení gayů a lesbiček, především studentů brněnských vysokých a středních škol). Besedy se zúčastnilo celkem 30 lidí, většinou studentů středních škol. Atmosféra byla velmi přátelská a uvolněná. Po skončení se promítal australský film **Jsou z nás**.

17. 10. 2001 **EU a životní prostředí**

Pomůže vstup do EU zlepšit stav životního prostředí v ČR?

Může se stát EU světovým „leaderem“ v oblasti ochrany životního prostředí?

Beseda s ing. Karlem Jechem z MŽP a STUŽ byla zorganizována ve spolupráci se Vzdělávacím střediskem na podporu demokracie v rámci akce na podporu vstupu ČR do EU s názvem „Evropská jízda“. Účast byla kolem 20 lidí, kteří však o danou problematiku měli živý zájem.

30.11. 2001 **Je teroristický útok proti USA střetem civilizací?**

Beseda s novináři Milanem Slezákem a Martinem Ehrem (Hospodářské noviny) o příčinách a následcích teroristického útoku proti USA, zdrojích terorismu, problematice islámu a střetu civilizací. Po skončení projekce filmu **Vrtěti psem**.

Aktualizace publikace „Co dělat, když...? Životní prostředí a společnost v okrese Uh. Hradiště“

Cílem projektu byla aktualizace informační publikace „Co dělat, když ...? Životní prostředí a společnost v okrese Uherské Hradiště“, kterou v roce 1998 vydala Žabka - Sdružení pro ekologickou výchovu. Publikace obsahuje informace a odpovědi na základní otázky v problematice životního prostředí a společnosti. V listopadu 2001 jsme ji aktualizovali a vydali k příležitosti XXVI. ročníku TSTTT.

Publikace je neprodejná a byla distribuována orgánům správ v regionu, nevládním organizacím a veřejnosti. Dále je k dispozici na STUŽ a na Centru ekologické výchovy Žabka. Aktualizace publikace soustředila rozptýlené informace týkající se ochrany životního prostředí a sociální problematiky do kompaktního celku. Nabízí tak občanům, orgánům státní správy a samosprávy, organizacím a firmám regionu první kontakt, rychlou orientaci a první pomoc při řešení určitého problému.

Cyklus cestovatelských besed „CESTY“

V roce 2000 a 2001 jsme pokračovali v cyklu besed „Cesty“ – besedy o cestování, poznávání nových zemí, lidí, národů, besedy zaměřené nejen na cestování ale i na otázky životního prostředí, ekologie, globální problémy a etnické, náboženské, a jiné rozdíly. Od začátku roku 2001 se CESTY stěhují do nových, větších a vhodnějších prostor S.KLUBu.

2000

18. ledna 2000 AUSTRÁLIE -Katka Krysová

22. února 2000 ŘECKO - Stanislav Lanc

14. března 2000 BENIN - Pavel Novotný.

18. dubna 2000 SLOVENSKO - O životě Romů v osadách na Slovensku přednášel Dr. Arne Mann.

16. května 2000 AMERIKA - Josef Lipka.

13. června 2000 ZAKARPATSKÁ UKRAJINA - Michal Koudelík

19. září 2000 ŠVÝCARSKO - Mgr. Josef Dufek

17. října 2000 NOVÁ GUINEA - RNDr. Alena Žákovská

14. listopadu 2000 KYRGYZSTÁN - David Kubes.

12. prosince 2000 NOVÁ KALEDONIE - Ing. Pavel Lustyk

2001

9. ledna 2001 AMERIKA - Honza Skryja
13. února 2001 GALAPÁGY - RNDr. Miroslav Šebela.
13. března 2001 SIBIŘ - PhDr. Jiří Chlachula.
15. května 2001 KAMBODŽA - MUDr. Josef Macenauer
12. června 2001 ANTARKTIDA - Marek „ORKO“ Vácha.
11. září 2001 IZRAEL NA KOLE - Miroslav Rozkošný
9. října 2001 MADAGASKAR - Borek Seehák.
13. listopadu 2001 ČÍNA ZNÁMÁ I NEZNÁMÁ - RNDr. Vlastimil Tlusták
11. prosince 2001 PAMÍR - Jiří Klíma.

Dotazník k péči o zeleň v Uherském Hradišti

Komise péče o zeleň

Dotazníkovou akci „Jak pečuje městská radnice o zeleň“ jsme uspořádali v Uherském Hradišti při příležitosti Dne Země 2001. Kladli jsme si za cíl zjistit poněkud širěji názor veřejnosti v Uherském Hradišti na to, jak je v tomto městě pečováno o zeleň.

Výsledky ankety ukázaly poměrně jednoznačně, kde jsou slabá a silná místa v péči o zeleň v Uherském Hradišti. Nejjednoznačnější odpověď přinesla otázka „*Domníváte se, že radnice dostatečně informuje veřejnost o svých záměrech v péči o zeleň?*“, která se netýká samotné péče o zeleň, ale komunikace radnice s veřejností na toto téma. Že je tato komunikace nedostatečná, potvrzují i samotné reakce občanů na jednotlivé zásahy (což bylo jedním z impulsů pro uspořádání ankety). Jako přímý důsledek vznikla při MěÚ Uh. Hradiště a již fungující komisi pro rozvoj města a životní prostředí komise nová, zaměřená pouze na zeleň a péči o ni. V této komisi pracují dva členové STUŽ regionální pobočky Bílé Karpaty.

Dny pro duševní zdraví

Od 25. září do 11. října 2001 proběhl už druhý ročník Dnů pro duševní zdraví v Uherském Hradišti. V rámci festivalu měli návštěvníci možnost navštívit celkem 15 akcí - koncerty, výstavy, divadelní představení, besedy, setkání se zajímavými lidmi, dny otevřených dveří a cyklus filmů „O blázních a pábitelích.“ Celá akce byla pořádána ve spolupráci s Městskými kiny, S.KLUBem a dalšími organizacemi.

Setkání s politiky aneb „Je Uh. Hradiště městem vašeho srdce?“

Dvě setkání s politiky v Uh. Hradišti jsme zorganizovali ve spolupráci s Centrem pro demokracii a svobodné podnikání v Praze. Cílem bylo seznámit občany těchto měst s jejich volenými zástupci, ať už na úrovni komunální, tak i státní. Na každé setkání přišlo přes 80 občanů.

23.4. 2001 Je Uherské Hradiště městem Vašeho srdce?

Budoucnost kultury v regionu, jak město naloží s divadlem, muzeem a knihovnou, rozvojové plány a záměry města, financování neziskových organizací, ... a další témata.

Zúčastnění z řad politiků: zástupce starosty Libor Karásek, poslanec Jaroslav Plachý, senátor Jaroslav Petřík, hejtman František Slavík

8.11.2001 Je Uherské Hradiště městem Vašeho srdce?

Územní plán města Uherské Hradiště, rozvojové plány a záměry města, jak naloží město s připomínkami k územnímu plánu, územní plán podkladem pro vyvlastnění pozemku? ... a další témata.

Zúčastnění z řad politiků: starosta města Ladislav Šupka, zástupce starosty Libor Karásek, senátor Jaroslav Petřík, Libor Lukáš – člen rady Zlínského kraje

Den Země

Den Země 2000

23. 4. Den Země v klubu Mír aneb video a koncert pro Zemi, filmy Od Čechy k Černobyli, Osudová lež, Sarvamangalam, od 17.00 hrál a zpíval Sbor sv. Pluka, večer Růžičkův moravský jazz. Na promítání přišlo kolem 30 platících diváků, a Sv. Pluka cca 70 (což je prakticky plný Mír), dalších 30 na večerní jazzový dýchánek. Vzhledem k tomu, že se celá akce konala v neděli velikonoční a venku bylo neuvěřitelně krásné počasí, považujeme účast za velmi solidní a celou akci za zdařilou. Bylo to fajn.

Tradiční Ekojarmark na Masarykově náměstí zajistila Žabka - Centrum ekologické výchovy při DDM St. Město a to včetně kulturních vystoupení, dílniček, her a soutěží pro děti.

Den Země 2001

V roce 2001 se na akcích podílela i Žabka Centrum ekologické výchovy při DDM St. Město, Městská kina a S.KLUB. V sobotu 14. 4. se na klubu Mír uskutečnil koncert pro Den Země - Wooden Toys (pražská česko-australská kapela, hrající čistě instrumentální hudbu stimulující ducha i tělo) a bubínkování. 20. dubna proběhl Den Země na Masarykově náměstí v Uherském Hradišti. Součástí této akce bylo vystoupení dětí z MŠ, dílničky, hry a soutěže pro děti, rozbory vody, prezentace NNO, kulturní vystoupení a především Ekojarmark s nabídkou ekologických výrobků. V sobotu 21. dubna následovala v S.KLUBu beseda s RNDr. Pavlem Nováčkem věnovaná globálním problémům planety Země, doplněná promítáním filmů. Samotný Den Země - 22. duben patřil filmům. Pro děti uvedlo Kino Hvězda snímky Mlád'ata a Panda - poslední útočiště. Pro dospělé potom film Luca Bessona Atlantis.

Časopis Bílé – Biele Karpaty

Čtvrtletník **Bílé Karpaty** vydává už sedm roků VIS Bílé Karpaty“ ve Veselí nad Moravou a Společnost pro trvale udržitelný život - Regionální pobočka Bílé Karpaty v Uherském Hradišti. Časopis je nevýdělečný, protože nemá příliš komerční zaměření - chce informovat obyvatele i návštěvníky o kráse, kultuře a historii Bílých Karpat, ale i o problémech zemědělských, komunálních, podnikatelských aj. v oblasti a chce nabízet možnosti jejich řešení.

Od roku 2001 změnil časopis název, rozsah a obálku. Pod názvem Bílé Karpaty – Biele Karpaty přináší informace z obou CHKO v ČR i SR.

Objednat lze časopis na adrese VIS Bílé Karpaty, Bartolomějské nám. 47, 689 01 Veselí nad Moravou, tel. fax“ 0631/ 32 25 45, 32 47 92, e- mail: visbk@bilekarpaty.cz

TIC

Turistické informační centrum ve Starém Hrozenkově je umístěné v místní knihovně, tel.: 0633 / 696 110, e-mail: knihovnash@cybernet.cz.

Na TIC pracuje již třetím rokem Kristýna Gajdová, která poskytuje kompletní informace o ubytování a službách v oblasti Bílých Karpat, a řadu informací z celé republiky.

Zajišťuje ubytování, zprostředkovává exkurze a provádí řadu dalších služeb. Zároveň je TIC zaměřeno na poskytování informací o agroturistice a na vzdělávání zájemců o ubytování. Informace jsou poskytovány osobně, telefonicky i e-mailem. TIC navštěvuje ročně více jak 1.000 návštěvníků.

Specifický okruh informací se týká činnosti STUŽ a TIC, jejich náplně a poslání, agroturistiky apod.

TIC kromě informací zprostředkovává i prodej místních řemeslných výrobků. Stimuluje tak rodící se trh s tradičními řemesly. V prodeji jsou košíky, zboží z orobince, ručně pletené ponožky, vyřezávané holubičky, keramika, sklo, výrobky ze včelího vosku a výšivky.

STUŽ Bílé Karpaty působí jako regionální centrum nadace ECEAT pro jihovýchodní Moravu. Poskytuje tak konzultace zájemcům o ubytování, zajišťuje jejich vyhledávání a zpracování informací o ubytovacím zařízení do katalogu ECEAT. V roce 1999 jsme začali poskytovat službu – rezervace pro ubytovatele ECEATu v celých Bílých Karpatech.

Kampaň 30 dní pro občanský sektor

STUŽ Bílé Karpaty je každým rokem partnerem ICN Praha jako krajský koordinátor kampaně 30 dní pro občanský sektor. V lednu 2001 jsme začali připravovat kampaň **30 dní pro občanský sektor** - oslovili jsme cca 50 organizací z Uh. Hradiště a okolí, kolem 20 z nich se zapojilo do kampaně buď účastí na výstavě v Klubu Kultury nebo nějakou vlastní akcí.

Další akce:

13.6. 2001 Jones Benally family

Autorské četní z knihy Bushky Bryndové o situaci indiánů ve Spojených Státech a ukázky tradičních tanců kmene Navajo proběhly v Bastionu za účasti více než 100 lidí.

Nabídka besed pro SŠ

Ve spolupráci s Žabkou – Centrem ekologické výchovy při DDM Staré Město nabízíme od září 2001 odborné besedy pro mládež (celkem 33 témat) zaměřené na ekologii, ochranu přírody a životního prostředí, geografii, geomorfologii, globální problémy a principy trvale udržitelného života.

Podpora iniciativy „ČT – věc veřejná“

Ve dnech 9., 10., 11. a 12., 1. 2001 se uskutečnily 4 shromáždění na Mariánském náměstí v Uh. Hradišti. Na velkoplošném videu byly promítány necenzurované televizní zprávy, zájemcům byly nabídnuty archy s peticí za podporu vzbouřenců v ČT.

Zpracování koncepce hospodaření s odpady na území Zlínského kraje

STUŽ byla přizvána jako jedna ze 4 NNO z celého Zlínského kraje na ke spolupráci na zpracování koncepce hospodaření s odpady na území Zlínského kraje. Honza Skryja se stal členem pracovní skupiny PS III, jejíž hlavními jsou specifikace území, projednání koncepce a jejich záměrů a vnímání veřejnosti: měst a obcí, nevládních organizací a původců odpadu.

Jarní migrace žab

I my jsme podleli tlaku **jarní migrace žab** - 3. 4. 2000 jsme postavili zátarasy na lokalitě u Březolup, do 20. 4. jsme je dvakrát denně jezdili sbírat. Celkem jsme zachránili 497 ropuch obecných. V záchraně žab na této lokalitě jsme pokračovali i v roce 2001. Rukama nám prošlo přes 1000 převážně ropuch obecných.

4.4 Dopravní skupina STUŽ v roce 2001

- Dopravní skupina STUŽ i v r. 2001 pracovala ve čtyřčlenném složení Zeman, Klika, Joukl a Hála. K hlavním tématům patřily boj proti vedení vnějšího okruhu přes Suchdol v Praze 6, proti dálnici D8 přes CHKO České středohoří, vodním dílům na dolním Labi, dálnici D 3 přes Středočeskou pahorkatinu a proti snaze vedení radnice v Praze 6 vést rychlodráhu na Ruzyňské letiště přes Prokopské údolí. Současně prosazovala vedení rychlodráhy na letiště v Ruzyni přes Dejvice včetně její integrace do MHD v Praze, protažení železnice z Harrachova Mýtin do Harrachova Města a hledala cesty k oživení železniční dopravy. Dále pokračovaly práce na vyčislení nerovných ekonomických podmínek mezi pěti základními druhy dopravy v ČR.

- Dopravní skupina STUŽ s uspokojením přijala zprávu o založení Sdružení pro rozvoj kolejové dopravy.
- Dopravní skupina STUŽ oceňuje uspořádání 4. konference Ekologická městská doprava karlovarskou pobočkou STUŽ v červnu r. 2001 i záměr uspořádat obdobnou konferenci 5. v 12.-14.6.2002 v Karlových Varech.
- Dopravní skupina STUŽ oceňuje další aktivity některých členů STUŽ v boji za ekologicky šetrnou dopravu, např. pražské skupiny.

Jan Zeman, vedoucí dopravní skupiny STUŽ

5. NÁZORY, POLEMIKY, KOMENTÁŘE, ÚVAHY Z PERA ČLENŮ A PŘÍZNIVCŮ STUŽ

Reakce čtenářů na (nejen) níže uvedené příspěvky jsou vítány a budou otištěny v následujících číslech Zpravodaje. Zasílejte je, prosím, na e-mail eva.vavrouskova@ecn.cz nebo na disketě do Krkonošské.

5.1 Město a krajina, člověk a příroda, aneb „Ize dosáhnout harmonie lidských sídel s přírodním prostředím?“

Člověk jako živočišný druh je nepochybně součástí přírody. Lidská sídla jsou tedy jen sofistikovanějšími „hnízdy“ tohoto specifického živočišného druhu. Mají svá specifika ve formě i obsahu, v používaných materiálech a prostorovém utváření, ale nezaprou dodnes svoji svázanost s přírodními podmínkami místa. Od dob, kdy se člověk z kočujícího lovce a sběratele stal usedlým zemědělcem, naučil se vyrábět a používat hospodářské nářadí a nástroje, kdy svůj osud svázal s určitým místem až po dnešek, determinovaly lokalizaci a charakter sídel terénní konfigurace, orientace ke světovým stranám, vodní toky a odtokové poměry, dostupnost zdrojů pitné vody, zúrodnitelné půdy, lesy jako zdroje paliva i stavebního materiálu, později i ložiska kamene, šterku, písku, keramických hlín, kovových rud, uhlí, dalších nerostů až po uran. Do doby, kdy se ekonomický profil sídel začal řemesly a obchodem oddělovat od původního zemědělsko – lesnického hospodaření a začala první diferenciaci sídelní struktury rozvojem tržních míst v dopravně výhodných polohách v těžišťích skupin vesnických sídel, nebylo pochyb o harmonii mezi osídlením a krajinou. Vyplývala z funkce sídel, přírodních podmínek a typu hospodaření. Také opevněná místa k ochraně území, osídlení a cest využívala terénní danosti a tvrže, hrady a zámky byly stavěny na skalních ostrozích, nebo pod ochranou vodních toků, vodních ploch, bažin, ztěžujících přístup.

Využití přírodních podmínek patřilo ke kvalifikaci panovníků i lokátorů, kteří z jejich pověření zakládali nová, např. horní města. K této kvalifikaci patřilo i účelné rozmístění provozoven jednotlivých řemesel ve funkční mozaice města podle specifických nároků nebo podle vlivu těchto provozů na okolí. Dodnes se zachovala tato diferenciaci v místních názvech, v názvech ulic a náměstí. Zkrátka nepřišel ani duchovní rozměr bytí a respekt k místům svázaným s přírodními jevy pohanskými kulty, transformovanými do pozdějších náboženství. Tak byly lokalizovány v obraze sídel na návrších nebo u pramenů vod kostely, kaple, kláštery, křížové cesty, v krajině Boží muka, poutní kostely, shromaždiště pod širým nebem, trasy pro náboženská procesí.

„Emancipace“ měst od zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství a těžby nerostů jako „priméru“ se značně urychlila s průmyslovou revolucí a rozvojem dopravy, který ji provázal. Jimi se rozvolnila vazba mezi místy zdrojů surovin a místy zpracování, svázání sídel jako zdrojů pracovních sil s půdou jako místem pracovních příležitostí. Přesto nelze přehlédnout v architektuře průmyslových objektů „gründerského“ období kapitalismu dnes až dojemnou

snahu přizpůsobit tehdejší novotvary průmyslových objektů měřítku a členění tradičních staveb, brát ohled na urbánní kontext, na přírodní danosti a zdroje, jakými byla energie vodních toků, zdroje vody jako suroviny ap. Totéž lze říci o bydlení pro nové pracovníky v průmyslu, uvolňované z venkova po zrušení nevolnictví a povinnosti roboty. Jde o rodinné i nájemní vícepodlažní domy, respektující výškovou hladinu zástavby měst v harmonii s terénem, starší okolní zástavbou, s „měkkým“ přechodem do okolní krajiny na okraji měst množstvím zeleně zahrad, s respektem k zachování dominant, městských vedut a přehlednosti sídel i krajiny uspořádáním cest, doprovodné zeleně, vodních toků a ploch.

Tak můžeme dodnes obdivovat využití přírodních fenoménů a jejich zdůraznění a dotvoření v mnohých evropských i českých městech, která nezničil ani další vývoj v jejich historické kvalitě a památkové hodnotě. Z našich stačí jmenovat namátkou Český Krumlov, Litoměřice, Locket, Kutnou Horu, Litomyšl, Ústě, Mladou Boleslav, Karlovy Vary, Písek, Tábor, Bechyni, Jindřichův Hradec, Znojmo, Telč a další. Přestože dalším vývojem daleko přerostla svá historická jádra, nedopustila, aby novou výstavbou byly závažně narušeny jejich nesporné prostorové a funkční hodnoty. Jsou proto dodnes atraktivní jak pro své vlastní obyvatelstvo, tak pro návštěvníky. Jejich velikost ještě nepřináší obtížně řešitelné problémy v dopravní obsluze a v technické infrastruktuře, jsou přehledná a „čitelná“ právě i díky prolínání přírodních a lidmi vytvořených prvků, což posiluje pestrost vjemů usnadňujících orientaci a jistotu obyvatel i uživatelů.

Tuto kvalitu už nenacházíme u některých stotisícových a větších měst a také u měst sice menších, ale „fádních“ v prostorovém či funkčním uspořádání. Zatímco dobře působí Liberec, Hradec Králové, Olomouc, České Budějovice a Plzeň, města jako Brno, Ostrava, Havířov, Karviná, Ústí nad Labem, Pardubice, ale i Kladno, Teplice a některá další průmyslová města jakoby „ztratila duši“, když přerostla určité „mentální limity“, snesitelnou míru velikosti vzhledem k přírodním podmínkám své lokality a tím i k možnostem orientace, k zachování pocitu určité „útulnosti“, obyvatelnosti jako celku, i když bezpochyby obsahují části, pro které to neplatí a jsou z tohoto hlediska kvalitní.

Zcela unikátním „oříškem“ je z těchto hledisek hlavní město Praha a jeho rozvoj od středověku po dnešek. Praha má nepochybně vynikající předpoklady pro harmonické doplňování přírodních a lidmi vytvořených hodnot. Prostor Vltavské kotliny, jižně i severně od Prahy velmi sevřený, se od soutoku Vltavy s Beroučkou rozšiřuje a zplošťuje o příčná údolí Kunratického potoka, Botiče, Brusnice a Rokytky, aby se po výrazném meandru vychýleném k východu opět uzavřel na severu v Podbabě a Tróji. Poloha na křížení historických cest u vyhovujících brodů, možnost ochrany města z hradišť na výšinách nad městem, obývaných dávno před jeho vznikem, poloha v těžišti české kotliny, to vše vytvářelo výhodné podmínky pro vznik města výjimečného významu a krásy. Lze říci, že až do poloviny minulého století byl rozvoj Prahy harmonický, respektující přírodní hodnoty a limity krajiny. Gotika, renesance a baroko daly Praze vše, co mohlo umocnit prostorové vazby a vztahy terénní konfigurace, řeky s přítoky, vegetace strmých strání nad řekou, náhorních plošin nad vltavským údolím a údolím vltavských přítoků. Po staletí uvážlivě vytvářené dominanty Pražského Hradu, Vyšehradu, Strahovského kláštera, Vítkova nad touto kotlinou a velkoryse Karlem IV. rozvržené Nové Město navazující na původně malé a sevřené nejstarší jádro města a historické obchodní cesty k jeho branám se až na spornou epizodu asanace rozhodující části Josefova rozvíjelo dokonce i za průmyslové revoluce a bourání barokních opevnění evolučně a bez velkých škod na přírodním i zděděném kulturním bohatství města. Pravda, výstavba Královských Vinohrad a Žižkova ochudila Staré a Nové Město o kvalitní zemědělské zázemí a bezprostřední kontakt s rekreační krajinou, průmyslová výstavba v Karlíně, Libni, Vysočanech, Holešovicích a na Smíchově sevřela Prahu do

prstence málo atraktivních čtvrtí s mnohými problémy hygienickými, ale neničila onu nádhernou historickou podstatu, neboť se odehrávala za hradbami a bez optického kontaktu s centrální částí Prahy. Do něj se dostaly jen novotvary železničních nádraží a tratí, zejména pak dlouhý Negrelliho viadukt z Buben přes Vltavu a Štvanici do nových nádraží umístěných v dotyku s historickým jádrem města. Město a jeho přírodní rámeček tvořené svahy Petřína nepoškodila ani Petřínská rozhledna, ani citlivě umístěná pozemní lanová dráha k ní, Královskou oboru nezničilo do ní umístěné výstaviště s otočkou první linky elektrické dráhy. Na citlivých hranách okrajů vltavské kotliny se podařilo dlouho udržet ukázněnou výšku zástavby a dominantou byl na vinohradském horizontu dlouhá léta Plečnickův kostel Nejsvětějšího srdce Páně a později málo se uplatňující stavby pro spoje na rozhraní Vinohrad a Žižkova.

Tato „idyla“ skončila v šedesátých letech minulého století. Výstavba obrovských sídlišť panelové výstavby na Pankrácké pláni, na Severním, Jižním a Jihozápadním Městě a v desítkách dalších lokalit vedla k rychlému růstu počtu obyvatel města, plošného rozsahu města, nastolila jiné měřítko a proporce staveb pro bydlení, občanské a technické vybavenosti, ignorující urbánní i funkční kontext. Na citlivých horizontech v optickém kontaktu s památkovou rezervací vyrostly nové dominanty podniků zahraničního obchodu, hotelů, nová televizní věž na Žižkově, zvýšené dopravní nároky si vynutily nejen výstavbu kvalitního metra, ale i sporné severojižní magistrály.

Devadesátá léta minulého století i doba současná neznamenaly přes změnu politického a hospodářského systému změnu k lepšímu. Naopak potenciál společenských a ekonomických změn je prohospodařován, počínaje špatnými územními plány hlavního města z roku 1999 a konceptem územního plánu regionu z roku 2001 a konče anarchickým zastavováním ploch na okraji města a ve volné krajině za ním v rámci tzv. „restitučního urbanismu“ tu monstrózními super- a hypermarkety, tu skupinami rodinných domků či vil nových zbohatlíků. Děje se tak přesto, že uvnitř města zůstávají desítky objektů a hektarů ploch již urbanizovaných, nyní však opuštěných, hledajících nové funkční využití („brownfields“). Děje se tak přesto, že je tím zabírána zbytečně zemědělská či lesní půda, přírodní zázemí města se vzdaluje možnostem jednodenní rekreace a generuje se tím naprosto zbytečná individuální automobilová doprava, se všemi důsledky na životní prostředí. Děje se tak přesto, že tím rostou zbytečně jak investiční, tak zejména provozní náklady města, jeho samosprávy, správců technické infrastruktury, dopravců. Město tak nepřiměřeně plošně roste, ačkoliv klesá počet jeho obyvatel, jak ukazují výsledky sčítání z roku 2001. Takový nárůst nelze vysvětlit růstem prostorového komfortu bydlení, výroby či obchodu. Je to důsledek rezignace na regulaci ve veřejném zájmu, rezignace na trvalou udržitelnost vývoje města, v rozporu s deklaracemi ze Strategického plánu rozvoje i územního plánu.

Město na sebe „nabaluje“ další a další koncentrické vrstvy zástavby bez zelených cézur, které naopak likviduje. Chystá se „spolknout“ volnou krajinu mezi Jižním Městem a Průhonice v prostoru Šeberova a Hrnčírů, a to pro obchodní vybavenost, pro kterou je dávno rezervované místo kolem stanic metra na Jižním Městě. Atakovány a „okusovány“ jsou zelené plochy uvnitř i na okraji města jako Stromovka, Prokopské údolí, Zelené údolí v Krči, Šárka a další. Město „přetéká“ přes přirozená rozvodí, což komplikuje nejen zásobování vodou a odkanalizování s čištěním odpadních vod, ale i ochranu před povodněmi.

Jedinečná příležitost pořídit koordinovaně nové územní plány hlavního města Prahy a Středočeského regionu ve velkorysejších urbanistických variantách je promarněna díky nesmyslným zadáním ze strany MMR a otrockým pokračováním ve špatném díle i pod taktovkou nového pořizovatele – Středočeského kraje. Územní plán hlavního města Prahy byl

v roce 1999 schválen jako územní plán obce (!), v rozporu s dosud platným ÚPN VÚC Pražské a středočeské sídelní regionální aglomerace, ze netečného přihlížení MMR jako nadřízeného orgánu územního plánování, který má dohlížet, aby plány obcí byly schvalovány v souladu se zákony a s územními plány velkých územních celků. Jednu „výhodu“ pro úřednictvo Magistrátu to mělo. Plán obce nepodléhal posouzení vlivů na životní prostředí MŽP a nemusela ho schvalovat ani vláda, ani MMR. Jenže co už by si to v tomto státě zasloužilo, když ne plán hlavního města?

Bývalý ÚHA hl. města Prahy suploval nedokonale v přípravných pracích k ÚPN Prahy úlohu plánu regionu, když formuloval i varianty decentralizovaného rozvoje, založeného na zastavení plošného růstu Prahy a růstu okolních měst. Nikdo neprověřoval takové varianty rozvoje, jako např. vytvoření administrativního a obchodního satelitu Prahy z Kladna, které lze spojit s Prahou rychlodráhou (s odbočkou na Ruzyněské letiště), které hledá novou funkci po zavření dolů a hutí. Plán regionu podle zadání MMR, které kraj nadále respektuje, neřeší v rozporu s logikou území hlavního města a otrocky přebírá obsah jeho územního plánu! Tam je prostě uprostřed „neřešená díra“! Tak je docíleno, že plánem regionu nelze nahradit na území hlavního města zmíněný starý ÚPN VÚC a odstranit tak výše popsany rozpor obou plánů. Plán regionu také neřeší prostor Lysá n.L. – Milovice, ačkoliv je to potencionálně další rozvojový směr Prahy. Ten se teď bude aktualizovat zvlášť! (naštěstí snad alespoň stejným řešitelem).

Jako bychom ztratili veškerou soudnost. Tento prostor, hodný velké mezinárodní urbanistické soutěže, důstojné možných ambic Prahy a ČR ve strategické poloze uprostřed Evropy, „klohní“ v úděsných „mantinelech“ podle špatných zadání jinak velmi schopný projektant urbanista, který by „na to měl“, jen dostat tu příležitost a potřebné prostředky. Jenže to by tu museli na krajích (Praha je teď taky kraj!) vládnout jiní lidé a jiné poměry a musela by tu být vůle se domluvit, dát tomu velkorysou podporu a nepokračovat v intencích zadání MMR, které je bez fantazie, bez trochy vzletu, kreativity, prostě „při zdi“.

Pokusím-li se tedy na závěr zodpovědět otázku z podtitulku tohoto příspěvku, vyjádřím se asi takto:

Čím je město větší, tím těžší úlohou je komponovat a rozvíjet je v souladu s požadavky na ochranu zděděného přírodního i kulturního dědictví. Přesto jsem přesvědčen, že to jde i u tak velkého města, jako je hlavní město Praha. Je proto škoda, že to neděláme. Zatím. Setrvačnost je tu však očividně na škodu.

Martin Říha

5.2 Proměny severočeské krajiny 1990 – 2002 a ochrana přírody (příspěvek k pracovní konferenci „Krajina Ústí 2002“)

V některých stanoviscích orgánů ochrany přírody a krajiny a nevládních ekologických hnutí k nejrůznějším investičním záměrům, koncepcím, územním plánům a programovým dokumentům sociálně ekonomického rozvoje jsou s odvoláním na ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění a na připravovanou evropskou síť ochrany přírody NATURA 2000 uplatňovány v posledních letech kategoricky odmítavé postoje. Děje se tak i v případech, kdy se nejedná o území chráněná ve známých kategoriích ochrany přírody a krajiny podle zákona. Mnohdy stačí náhodný nález chráněného nebo ohroženého druhu rostliny či živočicha, a pozemky jsou vylučovány z možnosti zástavby nebo změny využití.

Dochází k tomu přesto, že je všeobecně známo a dá se to už prokazatelně vystopovat v terénu i v evidencích, že se i v dříve nejpostiženějších oblastech ČR v severozápadních Čechách, na severní Moravě a ve Slezsku, ale i v oblastech dříve poškozených intenzivní zemědělskou velkovýrobou životní prostředí v posledním desetiletí výrazně zlepšilo, že se vracejí na někdejší stanoviště druhy, nezaznamenané v nich desítky let, včetně druhů tak citlivých jako mechy, lišejníky, některé druhy hub, hmyzu apod., že se tyto druhy rozšiřují i na pozemky mimo chráněná území.

Namísto aby to bylo považováno za doklad podstatného zlepšení vztahu společnosti, tj. občanů, podnikatelů, samospráv obcí i krajů a orgánů státní správy k životnímu prostředí, přírodě a krajině, je tento fakt používán jako „klacek“ proti jakýmkoliv investičním záměrům, směřujícím i do území nepožívajících speciální ochrany podle zákona. Namísto stanovení rozumných podmínek, za kterých lze většinu záměrů v území bez ekologické újmy umístit, se vydávají kategoricky negativní stanoviska i tam, kde je dosažení kompromisů možné a z hledisek ekonomických a sociálních žádoucí. Tak se zbytečně, bez skutečného pádného důvodu, ospravedlňujícího „právo veta“, popuzuje veřejnost, podnikatelé i politici proti ochraně přírody a krajiny, jejím orgánům a jejich legislativě, jak dokládají četné pokusy v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR o účelové redukce zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, kterých jsme byli svědky v minulých letech. To není tím, že by ten zákon, na jehož vzniku jsem se mimochodem jako bývalý náměstek ministra životního prostředí, odpovědný tehdy i za ochranu přírody a krajiny, významně podílel a jsem na to hrdý, byl špatný. Je to tím, že ho neumíme jako nástroj ochrany přírody a krajiny citlivě využívat. Nechápeme, že orgány péče o životní prostředí, počínaje MŽP, které se i na mezinárodní scéně deklarují jako garanti **trvalé udržitelnosti vývoje**, s jeho nejen environmentálním, ale i ekonomickým a sociálním pilířem, nemohou nebrat ohled i na jiné zájmy v území podle hesla „všechno špatně, zpátky na stromy a začneme znova!“ i tam, kde to podle stavu životního prostředí není třeba a kdy takový extrémní postoj dokonce zjevně škodí snaze o harmonický rozvoj takového území.

Podívejme se bez klapek na očích, jak se změnila za těch 10 – 12 let od „sametové revoluce“ nejen většina měst a vesnic v zemi, ale i tristní krajina např. v některých částech Severočeské hnědouhelné pánve či na Sokolovsku, kam jsme dříve vodili exkurze, abychom ukázali, jak se člověk k přírodě a krajině chovat nemá. Jak pokročily rekultivace i přirozená sukcese, kolik přibýlo zeleně do dřívější „agrární stepi“ velkovýrobně obhospodařované krajiny, tvořící ÚSES a zvyšujících biodiverzitu krajiny, a to nejen oproti období socialismu, ale i třeba oproti stavu před 100 lety.

Stačí vyjet si z Bíliny směrem na Braňany serpentinami kolem odbočky k tzv. „vládní vyhlídce“ a zastavit na klesání před obcí Braňany, kde byla jedna z dalších oblíbených zastávek exkursí. Zakladačem nasýpané oblouky hlušiny tam prokazovaly, jak neplodné vrstvy se dostaly na povrch převrácením krajiny „naruby“. Ani po létech tam nevyrostla travička, natož keř nebo strom. A podívejte se tam dnes. Po provedené rekultivaci nepoznáte rozhraní mezi výsypkou a rostlým terénem. Modelace konečné úpravy terénu je provedena tak citlivě, že vypadá, jakoby tam byla „odjakživa“. Ještě 30 let by se na takovém terénu nedalo samozřejmě stavět, ale zemědělsky hospodařit se na něm dá i přes trvající slehávání a poklesy. To je jen jeden příklad. Podobné je to ovšem kolem Střimické výsypky a na dalších místech, která by dovedl v úplnosti vyjmenovat Ing. Stanislav Štýs, žijící legenda rekultivací v Severočeské hnědouhelné pánvi, uznávaná celým světem.

Ten, kdo dnes kritizuje zábor půdy pro průmyslovou zónu Havraň s poukazem na stovky hektarů devastovaných ploch po těžbě a výsypkách, které měly být využity, by si měl uvědomit, že nové pracovní příležitosti v průmyslu a službách vyžadují umístění staveb na geologicky stabilním podloží a na nepoddolovaném území, zatímco zemědělsky hospodařit se dá hned kdekoliv, kam ornici a zúrodnitelné podorniční vrstvy přeneseme. Zdevastované území Severočeské hnědouhelné pánve ani z dalších důvodů nelze souvisle zastavět s poukazem, že už na něm „není co zkazit“. Musí se sem vrátit co nejpestřejší mozaika ploch lesů, polí, vodních ploch a remízků, zatímco skeptický jsem k možnosti obnovit zde snadno a rychle osídlení, dopravní a technickou infrastrukturu. Proto se záborům mimo pánev nelze vyhnout a proto lze chápat zastupitelstva obcí a kraje, že se s tím pod tlakem sociálních problémů smiřují. I o tom je „trvalá udržitelnost života“ v území s tak radikálním útlumem těžby, jaký nastává po zprovoznění JE Temelín.

Pravda, poctivá mravenčí práce při stanovení podmínek, ze jakých by záměry umístění staveb, činností, změn užívání pozemků a další, navrhované do území, bylo možno uskutečnit, dá daleko víc práce, než výkřik kategorického „NE!“. Také to není tak mediálně zajímavé a nelze se tím tolik „zviditelnit“. Přesto bych to považoval za daleko užitečnější. Při své práci bychom neměli vycházet z premisy „co podnikatel, to gauner“ a rozhodně bychom neměli kritizovat orgány ochrany životního prostředí za to, že respektují úlohu a mantinely, které jim přisoudil Parlament České republiky při formulování zákonů na ochranu životního prostředí a jeho složek a že procedury podle těchto zákonů předepsané nezneužívají jako prostředek pro obstrukce a ztěžování přípravy a realizace záměrů jen proto, že se to někomu nelíbí z jednoho dílčího, někdy soukromně motivovaného, často odborně nepodloženého, intuitivního nebo emocemi poznamenaného pohledu. To si mohou dovolit občané a občanská sdružení, nikoliv už orgány územní samosprávy a už vůbec ne orgány státní správy. Ty by měly zůstat „nad věcí“, objektivní a nezaujaté, vědomé si toho, že i na druhé misce vah leží legální zájmy, občané a občanská sdružení, jejichž práva nejsou menší a musí být vážena stejně.

Jako architekt působící téměř celý život na úseku urbanismu a územního plánování jsem vychován v přesvědčení, že optimálním kolbištěm pro střetávání různých protichůdných zájmů při rozhodování o stávajícím a budoucím využívání území, o jeho funkčním a prostorovém uspořádání, o umístění staveb a činností je právě **územní plánování a rozhodování**. Tam by mělo být těžiště zájmu orgánů ochrany přírody a krajiny nikoliv jako nositele nejvyšší pravdy, které se všichni ostatní musí v území beze zbytku přizpůsobit, ale jako orgánu poskytující relevantní informace a vstupy pro řešitele, kde mají mít zájmy ochrany přírody a krajiny maximální prioritu, kde lze hledat kompromisy a kde lze rozumně ustoupit jiným zájmům. **Boj všude proti všem ochranu přírody a krajiny i jeho nositele jen diskredituje, ke škodě případů, kdy je zákaz opravdu zapotřebí, ale naše stanoviska jsou pak s odvoláním na neblahé zkušenosti s naším fungováním i tam zlehčována.**

V demokratických poměrech je zvykem, že není potlačován žádný odborný názor a že jsou vyslechnuty všechny, i laické názory na záležitosti veřejného zájmu, než je rozhodnuto. Pokud je tato zásada splněna, jestliže orgánu s právem rozhodnout jsou **všechny** argumenty pro i proti předloženy a tento orgán rozhodne, přičemž obvykle nemůže dát za pravdu všem, ti nespokojení s výsledkem buď využijí legální opravné prostředky, nebo se rozhodnutí podřídí. Jinak to v demokracii ani nemůže fungovat. **Nedokážeme-li o „svých pravdách“ přesvědčit ani většinu občanské komunity, jíž se záležitost týká, ani její volené zástupce v zastupitelstvech obcí, krajů či v Parlamentu, nehledejme chyby u nich a zamysleme se nad sebou.** Je to náš neúspěch, ne jejich.

Svou nespokojenost bychom měli poměřovat hlavně tím, kolik lidí jsme dokázali přesvědčit, aby zastávali stejný názor, aby se podrobili dobrovolně stejné míře omezení, jakou sami považujeme za potřebnou. Byl bych rád, kdybychom po realizaci některých sporných staveb a po vyhodnocení jejich skutečných ekonomických, sociálních i environmentálních důsledků byli všichni schopni oné sebereflexe, spočívající v konfrontaci námi zastávaných stanovisek k záměru s tím, jak to opravdu dopadlo. Možná bychom pak více docenili schopnost představitelů u kreativně myslících projektantů a investorů, i léčivé účinky faktoru času a vzájemných kompenzací přínosů a ztrát v prostoru. Možná, že nás to alespoň po čase naučí nevést „zákopové války“ kompetencí, ale **komunikovat** s cílem na něčem se dorozumět a shodnout k všeobecnému prospěchu, nikoliv vždy a za každou cenu vyhrát a prosadit tu svou pravdu. Někdy je potřeba vnímat i fakt, že ti podnikatelé nás, rozpočtovou sféru, živí a prostřednictvím daní a státního rozpočtu financují ochranu přírody a krajiny a celého životního prostředí. Zaženeme-li je do několika průmyslových skanzenů, zahyneme s nimi, ale prostředí neochráníme. Je třeba hledat rozumnou míru, prostorovou a časovou koordinaci zájmů na ochraně zděděného přírodního a kulturního bohatství a na příležitostech pro lidskou existenci, pro lidské aktivity. Člověk do tohoto světa patří a přetváří jej po tisíciletí. Dnes má technické možnosti svět zničit a musí proto být jistě odpovědnější, opatrnější. Nic méně, nic víc.

To je také hlavním účelem posuzování vlivů na životní prostředí, které máme na MŽP spolu s referáty životního prostředí krajů v kompetenci. Nelze od nás čekat, že naše stanoviska ke koncepcím nebo záměrům budou převážně nebo výraznou měrou záporná. To by znamenalo, že podnikatelé i orgány veřejné správy, připravující investice nebo jiné změny v území, ztratili veškerou soudnost a mají zjevně sebezníčovající a sebevražedné úmysly a jen my tomu můžeme zabránit. Tak tomu samozřejmě není.

Těm, kteří jsou ochotni si nechat poradit, není třeba „házet klacky pod nohy“. Splní-li inteligentně formulované a dostatečné podmínky pro ochranu životního prostředí, přírody i krajiny, dodrží-li i ostatní zákony a předpisy chránící jiné zájmy, nechť si svůj záměr uskuteční.

Tlak na zpřísnování podmínek oproti dnešním požadavkům musí být veden směrem k legislativě a musí být koordinován s ostatním světem nebo přinejmenším s Evropou. Nelze od úřadů čekat nebo si dokonce vynucovat uplatňování přísnějších podmínek, nemajících oporu v zákonech, při posuzování jednotlivých případů. Nelze je také za sebe nastrkovat k obhajobě skupinových nebo soukromých zájmů, pro jejichž obhajobu je prostor v navazujících správních řízeních podle stavebního zákona nebo speciálních předpisů. Čím dříve toto všichni pochopíme, tím dříve se dožijeme v České republice normálních, tzn. standardních, nehysterických poměrů a skutečného pochopení pojmu TRVALE (nebo spíše DLOUHODOBĚ) UDRŽITELNÝ VÝVOJ.

Martin Říha

5.3 Pohled sociologa: Urbanizace bude ovlivňovat nároky na mobilitu

Doc. Ing.arch. PhDr. Karel Schmeidler, CSc., Centrum dopravního výzkumu Brno, S15
Vztah mezi dopravou a růstem měst je zjevný. Města vznikala na křižovatkách obchodních cest a jejich růst byl determinován technickými a ekonomickými možnostmi dopravy. Pokud chceme odpovědně předvídat a prognózovat rozvoj jak měst, tak dopravy, musíme mít představu, jak tento vztah bude vypadat v budoucnosti. Jaká budou naše města a struktura osídlení a jaké požadavky budou vyvolávat na vnitroměstskou i meziměstskou dopravu?

Transportní studie

Samostatnou kapitolu v sociologickém výzkumu města tvoří transportní studie. Sociologové se zajímali o dopravu protože skupinový a komunální život je jí značně ovlivněn. Doprava byla hlavním faktorem jak v procesu urbánní centralizace, tak v procesu v decentralizace a rozrůstání města. Zintenzívnění městské dopravy vedlo jak k dopravním zácpám na straně jedné, tak k odtrženým, dopravními artériemi chodcům izolovaným oblastem na straně druhé. Levná, rychlá a bezpečná doprava je sociální nutností. Proto se sociologové zajímají o všechny způsoby přepravy materiálů a osob v prostoru města i mezi městem a jeho zázemím. Jejich zájem se vztahuje jak k dopravě veřejné, masové, tak soukromé. Zejména vztah osobní automobilizace a životního prostředí se stává v souvislosti s dosavadními formami urbanizace a suburbanizace předmětem praktického i teoretického zájmu urbanistů, sociologů, psychologů a dalších společenskovedních disciplin za značného zájmu zdravotníků. Jde o celosvětový problém, který je intenzívně zkoumán. Otázky se zaměřují na konfrontaci forem současné městské zástavby, fungování města jako pracoviště a bydlení včetně kulturního života a sociálního zázemí obyvatel, na sledování důsledků zvyšující se osobní dopravy vlastními dopravními prostředky, na ekologicky a dopravně stresové situace, na víkendové masové vyjíždění do stále vzdálenějšího okolí měst, na formování nového životního stylu městských obyvatel, na funkční fragmentaci měst, na důsledky zvyšování volného času pro městské obyvatelstvo při nedostatku příležitostí pro místní vyžití, na důsledky terciarizace společnosti. Byly položeny otázky na potřebu či nutnost nového územního či městského plánování, které by mělo poskytnout nové koncepce a návrhy městské zástavby pro zvýšení funkčnosti měst, definovat nároky na nově stavěné městské čtvrti, na formování nových urbánních identit. Všemi studiemi se pak táhne problém existující a zvyšující se soukromé dopravy vlastními dopravními prostředky.

Proces urbanizace v současnosti

Proces urbanizace je tak intenzivní a široký, že dnes si pod pojem moderní společnost představujeme společnost urbanizovanou. Přes určité společné znaky proces urbanizace má mnoho variant. Jak je možné vysvětlit některé zjevné podobnosti bouřlivého rozvoje měst na straně jedné a celou rozmanitost vývoje měst na straně druhé? Na tuto otázku reagují dva myšlenkové přístupy. Je uváděn (Szelényi 1996) "ekologický" a "neomarxistický" i "neoweberiánský" přístup. Přístup ekologický, který převažoval do konce šedesátých let, považuje industrializaci a ekonomický růst za hlavní příčinu urbanizace. Industrializace vyžaduje optimální koncentraci obyvatel. Rozličnost sociálně-politická, regionální i zamyšlené intervence urbanistů mohou způsobovat odchylky od optima, ale existují tendence tyto deviace korigovat. Tento přístup byl nahrazován od konce šedesátých let novějšími teoriemi.

Novější teorie jsou citlivější k historickým a institucionálním specifikům urbánního rozvoje. K vysvětlení místo faktorů ekonomického růstu, kterým přisuzují druhořadou důležitost, používají konstruktů jako "výrobní způsob" (neomarxismus) a typ sociální organizace, politické, ekonomické a sociální vztahy (neoweberiánství). Tato debata není pouze akademická. V závislosti na přístupu bude i výsledek uvažování o budoucnosti našich měst. Z předcházejících pokusů o definici urbanizace je patrné, že se jedná o nesmírně složitý a rozporný proces, který je mnoha vztahy spojen s řadou jiných celospolečenských procesů. Proto jsou součástí jejího rozvíjení prvky, které společnost hodnotí jak kladně, tak i záporně, a které vyvolávají rozdílné postoje k intenzitě a míře probíhajících změn. Pokud by byla urbanizace interpretována a chápána jako živelný proces, jehož "spontánní" vývoj je sám o sobě zárukou dosahování pozitivních společenských cílů, nebylo by nutné pozorně uvažovat o jejich často protikladných důsledcích. Vzhledem k tomu, že tomu tak není, musí se proces

urbanizace neustále monitorovat a kriticky hodnotit. Toto hodnocení je předpokladem k tomu, aby pomocí politických rozhodnutí, hospodářského plánování, plánování územního i stimulů ekonomických byly rozvíjeny prvky pozitivní a potlačovány prvky negativní.

Model rozvoje měst XX. a XXI. století.

Města se nyní mění s takovou frekvencí, že implementace mnohých rozvojových strategií vyznívá již nyní jako zastaralá či opožděná. Urbanistická tvorba se tak někdy stává reaktivní, opravující spíše to, co je disfunkční, než projektující do možností budoucnosti.

Od šedesátých let se ve statistice měst a městských populací Západní Evropy a USA objevuje nový fenomén: největší města se přestávají zvětšovat a navíc se objevují stopy dekoncentrace. Geografové sídel v té době přicházejí s "všeobecnou teorií moderního urbánního rozvoje". Tato teorie je založena na předpokladu, že rozvoj měst se skládá z po sobě následujících fází urbánního rozvoje (např. Berg, Drewett, Klaassen, Rosi, Vijveberg, 1982 nebo Cheshire a Hay 1989). Podle této teorie, která slouží jako všeobecný model, se určité cykly vždy opakují u všech případů urbánního rozvoje, nejprve se objeví v inovativních centrech a potom se rozšiřují do zbytku světa. Americká města se podle této teorie nacházejí v nejpokročilejší fázi vývoje, za nimi následují města Západní Evropy, zatímco Středoevropský region není v tomto ohledu příliš vyvinutý. Tato koncepce zapadá do všeobecné teorie, jejíž hlavní tezí je, že urbanizační proces je určován ekonomickým rozvojem a industrializací, což má rozhodující vliv na optimální lokalizaci populace. Toto optimum je víceméně nezávislé na politickém systému a sociálním a ekonomickém zřízení, které jsou pouze vedlejšími a modifikujícími faktory. Základní model urbanizace je částečně modifikován historickými a národními rysy v rozdílných regionech.

fáze 1: urbanizace

Základem je proces urbanizace, kdy vznikají v sídlech velké průmyslové komplexy, které rychle rostou, takže se zde může usadit pracovní síla přicházející z rurálního prostředí. Rozvoj techniky (ve smyslu technologie) je klíčovým činitelem, který ovlivňuje rozvoj moderního města. Umožňuje masovou produkci, distribuci i konzumování zboží. Technologické změny v určité oblasti jsou vždy doprovázeny změnami v sociální struktuře. Např. změny ekonomických institucí vyvolávají změny ve struktuře rodiny a v její funkci. Rychlá industrializace vyvolává potřebu nového vzdělávacího systému, který zase produkuje množství vzdělaných a vyučených pracovníků. Rozvoj průmyslu je doprovázen mnohými sociálními a ekonomickými změnami, které ovlivňují tempo urbanizace. Tyto změny můžeme měřit, např.:

- změnu produktivity práce
- všeobecné vzdělanosti
- účast na politickém životě a spoluúčast v řízení atd.

Rychlá industrializace a vyvolaná urbanizace umožňují v otevřených společnostech značnou míru sociální mobility. Ekonomický růst tak vyvolává potřebu flexibilní adaptace ekonomických a sociálních institucí, která naopak může sama stimulovat ekonomický růst. Politický a ekonomický systém se tak adjustuje technologickým změnám. Rychlá urbanizace přináší radikální restrukturalizaci sociální struktury:

- přináší značnou sociální mobilitu, kdy rychlost změny závisí na stávající sociální struktuře, požadovaných změnách a tenzích mezi nimi
- změnu rolí a statusů, tj. nové profesionální role, nové pozice a způsoby vedení, nový systém odměn a sankcí, nové standardy efektivního výkonu i nové hodnoty.

Nová technologie a nový řád tak vytvořily z měst něco více než centra náboženství a vlády. Podstatně se mění sídelní struktura: vedle rozvoje hlavního města či několika hlavních

elementů vzniká celá řada průmyslových měst. V samotných městech se rozvíjí obytná zástavba v bezprostřední blízkosti továren a center, což je zapříčiněno nerozvinutou veřejnou dopravou. Další vliv je způsoben rozvojem dopravy - železnic, vytvářením sítí vodovodů a kanalizace a základními formami obytné výstavby a formování města. Obvyklou formou je radiokoncentrické město - městské aglomerace ve tvaru hvězdy, jejíž ramena se protahují ve tvaru komunikací.

Ve střední Evropě tento proces nabyl některých zvláštních rysů, kterými se odlišuje od všeobecného modelu: ve srovnání se Západní Evropou jsou změny často o desítky let opožděny a transformace sídelní struktury není tak razantní v závislosti na odlišných politických faktorech a pomalých změnách v oblasti zemědělské výroby. Postupně osvobozovaná pracovní síla nachází zpočátku v průmyslu málo míst. Teprve později se tento proces urychluje. V některých oblastech dochází k intenzivnímu urbánnímu rozvoji až za řízení tzv. "socialistické urbanizace" po druhé světové válce, kdy ale nedochází k optimálnímu vytváření infrastruktury. Urbánní rozvoj je proto zpožděn ve dvou ohledech: počet lidí pracujících ve městech značně převyšuje počet těch, kteří se tu mohou usadit - výsledkem je množství denně dojíždějících, u nás typických tzv. kovozemědělců. Dále, jak již bylo řečeno, úroveň infrastruktury není vyrovnána s četností urbánní populace, proto přistěhovalci se usazují především v pásu sídlišť kolem měst.

Zvláštní charakteristiky má i urbanizace v rozvojových zemích Asie, Afriky a Jižní Ameriky, kde v současné době probíhá nejrychleji. Díky demografickému růstu, tradičně vysoké porodnosti a snižující se úmrtnosti, došlo ke zvýšení počtu městských obyvatel z 1 miliónu v roce 1920 na 1 miliardu v současnosti. Celkový přírůstek městské populace tam dosahuje 3 až 4 procenta ročně, ve slumech, favelas a bindonvillech těchto měst je až dvojnásobný. Nadměrný populační růst s sebou nese prudký, těžko zvládnutelný a mnohdy nekontrolovatelný růst měst, takže na konci století více než polovina světové populace již žila ve městech. Na pokraji velkoměst žije velmi uboze 1 miliarda lidí, bez jakéhokoliv přístřešku však žije dalších 100 miliónů obyvatel naší planety. Socioekonomická krize, hlad a neúroda vyhánějí milióny venkovanů v rozvojovém světě z vesnic do měst, kde zoufale hledají novou obživu, ale většinou končí v ubohých životních podmínkách bez vody a nejzákladnějších hygienických zařízení s hromadami odpadků kolem sebe. Vedle toho přírodní katastrofy a válečné konflikty připravují obyvatele postižených oblastí o domovy a činí z nich uprchlíky do měst bez střechy nad hlavou. OSN a nevládní mezinárodní organizace podporují globální strategie pro zajištění odpovídajících příbytků pro lidstvo, navrhují projekty od vybudování prostých přístřeší v dnešních slumech až k výstavbě levných bytů vyhovujících základním hygienickým normám. U všech těchto projektů jsou také zdůrazňována ekologická hlediska protože právě v rozvojových zemích dochází často k nerozumné exploataci i ničení neobnovitelných přírodních zdrojů.

fáze 2: suburbanizace

Je průvodním jevem nové fáze socioekonomické revoluce, kdy se přesunuje těžiště ekonomické aktivity od industriální produkce ke službám, které jsou náročné na znalosti, dovednosti a přísun informací. Tato "ekonomika služeb" založená na vizi technologické a manažerské revoluce podle teorií Daniela Bella, Johna Kennetha Galbraitha, Zbigniewa Brzezinského, Kennetha Bouldinga a Amitai Etzioniho je ekonomikou informací založenou na výuce a školství, vědě a odborném managementu jako kritickém zdroji rozvoje. Výzkumní a vývojoví pracovníci jako "dělníci vědy" a pracovníci v oblasti informací jsou rozhodujícím elementem v postindustriální společnosti, kde se znovu klade důraz na plánování, vzniká propojená síť korporací a vládní byrokracie kontrolovaná manažery a technickými odborníky, kteří představují elitu moci a prestiže, spíše než vlastníky a politiky.

Změny v sídelní struktuře fáze 2 jsou tedy vyvolávány změnami v ekonomice a společnosti. Tento proces je ovlivňován útlumem těžkého průmyslu a odchodem pracovníků do terciární sféry a lehkého průmyslu, s produkcí v montážních linkách vyžadujících jednopodlažní průmyslové haly s velkou plochou. Ty je možné snáze budovat na zelené louce a jsou kapitálově náročné, vzhledem k vyspělému technickému vybavení. Díky mechanizaci a automatizaci není třeba mnoho zaměstnanců - proto pracoviště mohou být zřízena ve větších vzdálenostech od městských center. Proto jsou high-tech pracoviště zřizována v suburbii, kde na jejich pořízení není třeba vynaložit tak mnoho prostředků a jsou vzhledem k charakteru výroby obsazována kvalifikovanější pracovní silou. Klasická výroba zůstává v městských centrech, kde zůstává i méně kvalifikovaná a hůře placená pracovní síla.

Souběžným jevem suburbanizace je vznik a rozvoj průmyslových, obchodních a administrativních parků, které jako houby po dešti vznikají po celém světě. Od Silicon Valley přes okolí San Francisca, rozvoj doků podél Temže, obchodní parky kolem Hong Kongu, Atlanty, Sao Paula, Istanbulu či suburbia Paříže, to vše ukazuje silný decentralizující trend, který charakterizuje rozvoj administrativních a průmyslových okrsků. Navazuje na odsun těžkého průmyslu z důvodů znečištění životního prostředí, hluku a nákladů v centrálních polohách měst. V druhé polovině XX. století sílí s narůstající rychlostí impulsy k přesunu lehkého průmyslu, velkoobchodních skladů i neprůmyslových obchodních a administrativních zařízení z městských center. Je to umožněno rozvojem automobilismu, přesunem nákladní dopravy z železnice na nákladní automobily, rozvojem dálnic, elektronickým přenosem informací, takže trend suburbanizace správy, řízení a obchodu drží krok s růstem obytných suburbii. Stěhují se do průmyslových parků, které na rozdíl od center průmyslových měst jsou prostorné a přitom velkoryse plánovány tak, aby se ulehčilo dopravě a zpřístupnily služby. V nelítostném konkurenčním boji svou atraktivitu zvyšují zajímavým architektonickým řešením a parkovou úpravou areálů.

Administrativní a výzkumné parky s ověřovacími poloprovozy tak sledují průmyslové parky v suburbánní poloze, která umožňuje využívat výhod nových rychlých komunikací, levnějších stavebních pozemků a dostatku parkování a vystříhat se nevýhod měst jako je špatná kvalita prostředí, kriminalita, nárůst chudoby v centrálních oblastech a další negativní jevy. Administrativní parky jsou levné lokality pro nezavedené podniky, které potřebují levné rozjezdové podmínky.

Jsme svědky zastavení tempa rychlé urbanizace, typické ještě pro prvá poválečná desetiletí. Extenzivní urbánní rozvoj se zpomaluje a stále více obyvatel České republiky velká města opouští, v suburbii se naproti tomu zlepšuje infrastruktura (obchody a zařízení se přesouvají za lidmi) i životní prostředí v důsledku vzrůstu počtu pracovních příležitostí a zvýšených příjmů zde bydlících (většinou kvalifikovaných zaměstnanců tzv. bílých límečků). Tercializace společnosti ve většině vyspělých zemí vede i ke změnám v požadavcích na bydlení. Lidé s možností opatřit si prostředky individuální dopravy mění bydliště. Prudké zvýšení tempa osobní automobilizace umožňuje stále větším skupinám obyvatelstva rychlé přemísťování mezi bydlištěm a pracovištěm. Útěk z města se stává spíše charakteristickým pro ty bohatší, pro které jsou v blízkém okolí českých a moravských větších měst budována satelitní či vilová městečka navazující na příměstské vesnické či maloměstské osídlení. Přestože bydlení v satelitech bylo většinou svými tvůrci zamýšleno pro střední vrstvy - živnostníky, advokáty, lékaře a střední a vyšší management, skutečnost je zatím jiná. Zájem o toto bydlení zůstává, omezuje však snížená koupěschopnost obyvatelstva. Začíná se mluvit o sociální exkluzivitě nových lokalit. Nová suburbia i nadále zůstávají otevřena jen pro velmi úzkou skupinu lidí, kteří po roce 1989 začali podnikat, případně v restitucích získali majetek, který následně zpeněžili. To způsobuje koncentraci do jisté míry sociálně podobných obyvatel.

Manželé podnikatelé celý den a často dlouho do noci pracují a ženy pracují také, nebo se nudí. Sociologové je označují jako zelené vdovy. Většinou nechodí do práce, protože jim to manželé nedovolují a ony jsou uzavřeny v tom krásném domě s bazénem a okouzující krajinou v okolí. Vzájemně se mezi sebou příliš nestýkají. Často je nápadná soutěž v luxusní úpravě bydliště či vlastnictví automobilů. Přistěhovalci se většinou nestýkají ani s původními obyvateli vesnic pro značnou sociální distanci.

fáze 3: desurbanizace

Tato fáze je vyvolána novou proměnou ve výrobní technologii, kdy produkce na montážních pásech je nahrazena kooperací v síti zapojených menších podniků, což se realizuje ve velkých vzdálenostech od center měst. Statistiky ukazují, že podstatnou část hospodářského růstu generují právě podniky malé a střední, průměrná velikost podniku se zmenšuje. Exportní artikly jsou v čím dál větší míře dematerializovány - informace, služby, inovace. Zvyšující se role terciárního sektoru (služby) přispívá k migraci populace do menších sídel. Tam, kde jsou levnější jak pozemky, tak pracovní síla, migrují i firmy poskytující služby. Tyto tendence stimuluje obrovský rozvoj dálkového přenosu informací (faxy, mobilní telefony, počítače v síti atd.). Vzrůstá kapacita přenosu, např. jedno skleněné vlákno přenese tolik informací, kolik představují v USA všechny telefonické hovory a všechny televizní programy dohromady. Řízení firem i finančních operací je možné díky telekomunikační technice i ze vzdálených lokalit. V důsledku dopravního přetížení se vnitřní části měst stávají méně dostupné. Aby bylo možné řešit problematiku dopravního napojení a parkování, jsou realizována nákladná dopravní a parkovací zařízení. Také se vytváří podmínky pro zintenzívnění veřejné dopravy. Často tím dochází k poškození historických částí jader měst, mnohdy se zhoršuje životní prostředí. Tímto přístupem se málo získá, proto se zvyšuje tendence obyvatel opustit města, která se stávají neobývatelná, často se v nich koncentrují veškeré negativní civilizační jevy. Proto roste touha lidí trávit ve městě co nejméně volného času, jehož množství se stále zvyšuje. Městské obyvatelstvo vyjíždí mimo město. Nejdříve do poměrně blízkého zázemí měst, avšak suburbanizace stále rozšiřuje zastavěné příměstské oblasti, takže lidé ve snaze přiblížit se přírodě jsou nuceni zvyšovat výjižďkové vzdálenosti od svých bydlišť, aby ukojili svou potřebu - objektivní nebo ryze subjektivní - kontaktu s přírodou a nezničenou krajinou. Růst automobilizace dramaticky zhoršuje životní prostředí a tento jev se blíží i k dosud méně postiženým oblastem tzv. „urban sprawl“. I obchodní a kulturní centra jsou stavěna mimo město v blízkosti dálnic, aby se umožnilo parkování mase zákazníků. To zase zhoršuje poměry v transportu (kongesce, zplodiny, úrazy v dopravě atd.).

Zhoršuje se image center měst - v tisku se mluví o "krizi měst", "úpadku", "patologii", "odcizení" i snižujícím se množství investic v území a jeho vybavení. Migranti směřují do méně urbanizovaných částí, které ale musí být dobře dostupné. Za nimi následují služby, které přispívají k rychlému rozvoji těchto sídel, často na úkor kvality životního prostředí. Zvýšená mobilita se stává rysem doby, má ovšem i stinné stránky. Vazba k místu není ve skutečnosti ničím spoutávajícím, ale umožňuje například i intenzifikaci vztahů mezi lidmi. Ztrátou obyvatel trpí každoročně od začátku devadesátých let hlavní město Praha. Čím dál tím více se ale tento jev začíná týkat také ostatních velkých měst ČR, jako například Brna, Ostravy nebo Plzně. Každým rokem jsou naše velkoměsta chudší o několik set obyvatel. Vzhledem k tomu, že migrují především rodiny se středními a vyššími příjmy, jejich daňový podíl pak schází při rehabilitaci zanedbaných a upadajících částí měst. Stejně tak podniky a instituce, které se stěhují mimo města, jsou v jistém smyslu ztraceny pro rehabilitaci existujících průmyslových ploch tzv. „brownfields“.

Sídelní síť se tak stává vyváženější, počet obyvatel center velkých měst i počet pracovních míst se rychle snižuje. Výsledkem takových změn je transformace dříve přelidněných

vnitřních částí a zón přechodu. Některé části měst ztratí funkci či se stávají místem pobytu skupin s nižším statusem. Tyto skupiny osídlují vyprázdněné území a s nimi se objevují sociální problémy. Dříve nebo později není jiné možnosti než asanovat ty obytné obvody, které se stávají redundantní. V USA šel tento proces někde tak daleko, že se plochy bez funkce zatravnějí nebo rekultivují. Je samozřejmé, že to vede k dalším problémům města, ve Spojených Státech tento jev způsobil rozpad některých metropolí.

fáze 4: reurbanizace

Reurbanizace je svázána se světovou ekonomikou, kdy některé metropole dosáhnou zvláštní příznivé situace, stávající se uzly zvýšeného toku informací a kapitálu (odtud také název nodální urbanizace). Nová expanze center některých měst může být zapříčiněna depresí v tradičních odvětvích průmyslu a zvyšující se rolí zpracovávání informací a služeb. Jiným faktorem je reakce velkých měst na desurbanizační situaci, patří sem rehabilitace centrálních částí, legislativní brzdy suburbanizace, snižující se objem transportu (mikroelektrotechnika) a rovnoměrnější rozmístění míst práce v organismu města. Je zjevná snaha učinit města znovu atraktivní (postmodernismus v architektuře, městské vily, obnova uličních tahů, městských tříd, nábřeží a náměstí pro městské slavnosti, vkládání nových parků a renovace stávajících, budování nákupních ulic, parkovacích příležitostí atd.), takže určité skupiny populace se začínají znovu do města vracet (např. vysoce kvalifikovaní a dobře placení mladí odborníci tzv. yuppies = young urban professional people). Aby se tento trend udržel, jsou renovovány centrální městské části aby se znovu staly atraktivní i pro průmysl a obchod. Tyto prostory, opuštěné kdysi střední třídou a obchodem, nabízí moudrá a podnikavá administrativa některých měst aby přitáhla společnosti a mezinárodní kapitál k reinvestování právě v těchto lokalitách. Jde o proces označovaný jako revitalizace, gentrifikace, obnova, kdy je zdůrazňována transformace prostředí negativního "mrtvého", "chudého" a "neproduktivního" na cosi pozitivního, "živého", nákladně je zvyšována kvalita prostředí a komerční cena pozemků, takže nakonec městská centra získávají rysy suburbánních administrativních parků. Na konci XX. století prožívá Evropa i Amerika renesanci města. Centra měst, často pokládána za špatná a proto ignorovaná i vylidněná v opakovaných vlnách suburbanizace, jsou dnes znovu centrem dění. Je zde evidováno zvýšení investic a ekonomický pohyb, který přináší růst počtu pracovních příležitostí v centrech. Jsme svědky expanze kulturních zařízení, inovace v maloobchodním prodeji, růstu městského turismu a z tohoto hlediska nového image některých měst či jejich částí. Vznikly nové "městské" či "uliční" sporty (streetbal, skateboarding, jogging, kolečkové brusle atd.), množí se zde společenské, konferenční a zábavní komplexy. Zvyšuje se poptávka po bydlení, což může být vysvětlováno jako předzvěst přírůstku zde bydlící populace. Je významné, že se mění i veřejné mínění. Mění se postoj k městům. Zlepšuje se image center a je jim věnována řada článků v tisku. Navzdory mnohde tíživému dědictví minulosti se objevují ekonomické, sociální a kulturní síly sjednocené ve jménu tradičních hodnot měst a urbánního života. Je kritizováno roztržité zástavby v území způsobené suburbanizací a diskutuje se o nevýhodách suburbánního životního stylu, nudě a stereotypu v suburbiích a jejich negativním vlivu na děti a dopívající. Často dochází k saturaci poptávky po bydlení v suburbiích a komerčních zařízeních v nich. Naproti tomu nové pracovní příležitosti v urbánních lokalitách zvyšují koupěschopnost městských obyvatel. Mění se demografické charakteristiky a vznikají nové typy rodinné struktury a způsobů bydlení. Vzdělanější a bohatší populace potřebuje diversitu a stimulaci, hledá "ducha komunity" a "identitu místa". Roste environmentální povědomí a ochránářský přístup k hodnotám města. Města tak znovu přitahují lidi, kteří si přejí v nich žít a pracovat a nebo je navštěvovat jako turisté nebo za kulturními účely.

Ze zobecnění poznatků jednotlivých případů úspěšné reurbanizace vyplývá, že ideálem by mělo být kompaktní město s mobilitou chránící životní prostředí. Takové město je nejen schopno zastavit odliv obyvatelstva, ale může jeho počet i zvyšovat, což má příznivé důsledky pro sociální diversitu, ochranu půdního fondu, koncentraci a optimalizaci městské obslužnosti, možnost budování vnitroměstských optimalizovaných dopravních tras, budování stezek pro cyklisty a pěších zón. Zvyšuje se využívání kvalitní městské hromadné dopravy. Prokázalo se, že lze omezit vnitroměstskou osobní dopravu vlastními vozidly, pokud je nahrazena fungující městskou dopravou, která může snížit objem soukromé dopravy až o 20-30%. Kompaktní městská struktura a mobilita chránící životní prostředí vede i k vyšší ekonomické efektivitě tím, že městská centra jsou atraktivnější, snižují se náklady na infrastrukturu jako jsou dopravní trasy a silnice, zásobování ap. Kompaktní zástavba nemusí znamenat bezútěšné masové bydlení. Menší bytové domy mohou mít své zahrádky, vlastní zeleň.

Přelom tisíciletí je ve znamení nástupu nových technologií. Mnohá města i celé regiony spjaté s tradičním průmyslem hledají ve svých strategiích nejen nové výrobní postupy, které lépe odpovídají rostoucím nárokům na životní prostředí, ale i nové výrobní programy a činnosti pro dnes již nefunkční průmyslové areály. Zajistit podmínky pro vznik nové koncepce městských sídel jako životaschopných ekonomických organismů i jako sídel s optimální hustotou zalidnění a minimálními důsledky ekologickými nebude jednoduché. Na první místo se klade legislativní zajištění ve formě daňových úprav, stavebních řádů, preferencí veřejnosprávních přístupů při respektování individuálních práv, podpora soukromé i veřejné bytové výstavby, inovace koncepce výstavby komunikací a ovšem i ochrana půdního fondu. To mohou být prvky zásadní reformy koncepce budování a revitalizace sídel v celoevropském prostoru. Je to však otázka dlouhodobá, uvědomíme-li si staletou setrvačnost v sídelní struktuře všech evropských zemí, což znamená malou možnost nápravy chyb, které se staly živelnou výstavbou v zázemích především velkých měst.

Doc. Ing.arch. PhDr. Karel Schmeidler, CSc., Centrum dopravního výzkumu Brno, S15

5.4 Nové plošné nároky osídlení, dopravní a technické infrastruktury na úkor volné krajiny a přírodního prostředí

Ačkoliv podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů z přelomu tisíciletí počet obyvatel České republiky neroste, naopak došlo v posledním desetiletí k úbytku, plošné nároky osídlení, dopravní a technické infrastruktury rostou. Jen část přírůstku zastavěných ploch lze opřít o rozumný nárůst prostorového komfortu bydlení, prostorů pro výrobu a podnikání, služby, rekreaci. Značná část přírůstku zastavěných území sídel je způsobena naší neschopností dobře hospodařit se stávajícími stavebními fondy a plochami uvnitř zastavěných území sídel. Nevyužíváme tzv. „brownfields“, ale dáváme přednost výstavbě „na zelené louce“. To však není jediný atak na zemědělskou a lesní půdu, přírodu a krajinu v okolí sídel.

Otevřením hranic na Západ a omezením hospodářských styků s Východem spolu s osamostatněním Slovenska došlo k výraznému přesměrování zátěží na dopravních cestách a také k výrazným přesunům z vodní a železniční dopravy na dopravu silniční a leteckou v dělbě dopravní práce. Dopravní síť jsme zdědili po minulém režimu v technicky převážně nevyhovujícím stavu, takže alespoň hlavní trasy s největšími zátěžemi, začleněné do mezinárodních dopravních sítí, se musí výrazně modernizovat, síť dálnic a rychlostních silnic dokonce doplňovat a zčásti budovat ve zcela nových trasách. Z plánovaného rozsahu dálniční sítě je hotova zhruba 500 km, tj. polovina, z rychlostních silnic třetina. Plošné nároky těchto staveb jsou obrovské, uvědomíme-li si, že každý kilometr délky představuje zábor cca 3,3 ha

jen vlastní provozní šířkou s krajnicemi, bez záboru ploch náspy či svahy zářezů. Navíc mají tyto liniové stavby výrazně negativní dělicí efekt v krajině, přes všechnu snahu po co největší příčné průchodnosti mimo úroveň vozovky, představují výrazný zásah do krajinného rázu, do režimu a kvality vod, do čistoty ovzduší, ovlivňují okolní krajinu negativně hlukem, narušují vlastnické vztahy, celistvost pozemků v zemědělské držbě, zapojení lesních porostů, komplikují organizaci honiteb atd.

Při posuzování vlivů těchto staveb na životní prostředí bychom proto přivítali, kdyby byly v konceptech územních plánů velkých územních celků prověřovány vždy všechny v úvahu přicházející lokalizační varianty a návrhy stanovily jednoznačně koridory území, v nichž se upřesněná trasa v dalších stupních přípravy bude moci pohybovat. Při posuzování záměrů (jednotlivých etap – staveb) pak už jen „pilovat“ konečné řešení tak, aby vyhovovalo dopravní funkci při současné minimalizaci výše zmíněných negativních vlivů a záborů.

Na druhé straně si musíme uvědomit, že trend zvýšené intenzity výstavby dálnic a rychlostních silnic po cca 10 – 15 letech, až dohoníme „zpoždění“ za sousedy na západě, nebude pokračovat takovým tempem a nebude trvalý. Neměli bychom bránit výstavbě dálnic a rychlostních silnic na směrech a vysokých zátěžích stávající silniční sítě, jako je kombinace dálnice D 11 po Hradec Králové a R 35 Liberec – Hradec Králové – Olomouc, což vytvoří alternativu D 1 pro spojení západní Evropy s Olomouckem a Ostravskem, neměli bychom bránit výstavbě vnějšího silničního okruhu kolem Prahy v parametrech rychlostní vícepruhové silnice, další výstavbě dálnice D 1 a pokračování v parametrech rychlostní silnice na Zlín a Slovensko, pokračování dálnice D 8 od Lovosic na hranici se SRN, dálnice D 47 pro připojení Ostravska, rychlostních silnic R 6, R 7, R 43, R 55 a R 3 propojujících naši silniční síť se sousedními zeměmi. Zdržení v jejich přípravě trváním na prověřování variant a důkladným posuzováním jejich vlivů na životní prostředí se strany MŽP tedy není motivováno snahou jejich výstavbě zabránit, ale vybrat opravdu nejlepší variantu a nepřipustit plýtvání prostorem, krajinářskými a přírodními hodnotami i v čase.

V současné době je tato snaha nejvíce patrná na trasování a načasování výstavby úseku E 55 jižně od Prahy po hranici okresu Tábor, kde trvá MŽP na porovnání několika variant D 3/R 3 s využitím stávající a rozšířené silnice I/3 a R 4 – I/4 v rámci konceptů územních plánů velkých územních celků Pražský region a okresu Benešov. Cílem je uspokojit dopravní potřeby, ale nepoškodit významné rekreační zázemí Prahy a krásnou krajinnou partii Posázaví a Sedlčanska, alespoň oddálením nezbytnosti realizace dálnice tímto prostorem, pokud se nenajde lepší územní varianta, která by toto území ochránila natrvalo.

Nechceme přeci tuto zemi obětovat tranzitní evropské dopravě tam, kde na trasách nebudou i naše významné zdroje a cíle dopravy, a to platí nejen pro D 3. Chraňme si ji tak, jako si ji chrání např. Švýcaři.

Martin Říha

5.5 Pochybná investice na dolním Labi

Labe sloužilo celá staletí jako důležitá dopravní cesta. Rostoucí sucha a povodně snižují jeho využitelnost pro vodní dopravu, zejména od jezu Střekov v Ústí nad Labem po státní hranici s Německem, což by mohla odstranit prosazovaná vodní díla Dolní Žleb a Malé Březno na dolním Labi asi za 6,3 mld. Kč dle investora, za 8,5 mld. Kč dle zjištění Nejvyššího kontrolního úřadu. Ten stejně jako Světová banka neprokázal jejich efektivnost.

Totíž, mnohem víc než mezinárodní vodní doprava v ČR po roce 1989 klesla vodní doprava vnitrostátní. Ekonomicky nejzajímavější doprava hnědého uhlí z Lovosic do Chvaletic před pěti lety skončila, neboť železniční doprava byla podstatně rychlejší, spolehlivější a nejméně o 25% levnější. Labská vodní cesta je v daném úseku náležitě upravena a vodní doprava ji užívá zdarma, zatímco železnice si dosud za určitého příspěví státu svou dopravní cestu hradí sama. Efektivnost vodní dopravy závisí na řadě faktorů. Obecně je nejefektivnější jen na vodnatých řekách tekoucích ve směru vysokých dopravních potřeb pro zboží s nižšími požadavky na rychlost, nikoliv na menších řekách ČR, země na střeše Evropy.

K prudkému poklesu vodní dopravy v ČR po r. 1989 došlo i přes její trojí významné ekonomické zvýhodnění proti konkurenční železniční dopravě: vodní doprava neplatí za užívání vodní cesty, mezinárodní vodní doprava je osvobozena od placení spotřební daně za pohonné hmoty a mezinárodní železniční doprava je silně znevýhodněna vysokými mezinárodními tarify. Po vstupu ČR do EU se mezinárodní vodní doprava v ČR změnila na vnitrostátní a vysoké mezinárodní železniční tarify padnou. Vodní doprava po Labi proto v ČR dále klesne, i při případném zlepšení plavebních podmínek na dolním Labi. Nákladní vodní doprava zůstane zřejmě jen u přímých příjemců zboží v ČR z Hamburku.

Argumentovat jen srovnáním efektivnosti vodní dopravy s dopravou silniční je nesolidní. Vážné jsou i negativní dopady na životní prostředí uvažovaných vodních děl na Labi. Pokud příroda poskytuje výhodnou dopravní cestu po řece sama, je ekologicky nejšetrnější. Pokud se v zájmu vodní dopravy musí řeka upravovat, tzv. kanalizovat nebo přerušit přehradami, dochází k zásadní devastaci řeky. Vodní tok je především ekosystém proudící vody, který je těžce narušen, pokud ho zastavíme jezem či přehradou. Úsek Labe „Střekov – státní hranice“ se nachází v Chráněných krajinných oblastech České Středohoří a Labské pískovce. Stavby vodních děl by jej vážně poškodily a vzácné ekosystémy při Labi zničily. Např. pod Střekovem žije v Labi asi 35 druhů ryb, nad Střekovem jen asi 15 druhů, i přes významné „obohacení“ vod Labe velmi silně znečištěnou Bílinou v Ústí n.L.

Tvrzení o sbližování názoru ekologů a ekonomů je mimo realitu. Neomalené vydírání ekologů rejdaři, resp. Ministerstva životního prostředí Ministerstvem dopravy a spojů, považovat za sbližování je z černého humoru. Z ekologů prosazuje vodní díla na Labi (podobně silně devastující dálnici D 8 přes Chráněnou krajinnou oblast České Středohoří) jen zástupce primátora Ústí n. L. za stranu Zelených pan Pucherna. Pověst zelených je ale mezi ekology pramizerná. Pan Pucherna má na tom nemalou zásluhu.

Negativně se ke stavbě vodních děl na dolním Labi staví i sousední Sasko. Devastaci přírody považuje za českou věc. Na dně Labe ale po 160 letech průmyslového rozvoje leží množství bahna, které obsahuje množství nejrůznějších škodlivin. Ty by ale stavba vodních děl (stejně tak prohlubování dna Labe) na mnoho let zvířila a ohrozila by zdroj pitné vody pro Drážďany - Labe.

4. března 2002 vydalo Ministerstvo životního prostředí ČR nesouhlasné stanovisko na posudek na dokumentaci vlivů na životní prostředí EIA vodních děl na dolním Labi. Zástupce hejtmana ústeckého kraje pan Foldyma po té žádal zrušení Ministerstva životního prostředí ČR. Dokazuje tím, že jsou mu platné zákony pro smích. O dva dny později ho v požadavku na zrušení Ministerstva životního prostředí podpořil ministr dopravy a spojů pan Schling. Mám za to, že by oba pánové měli neprodleně abdikovat na své funkce a pokud tak neučiní sami, měli by být z nich odvoláni.

Ministru dopravy a spojů panu Schlingovi prý hrozí odvolání z funkce. Ne ale za neomalené prosazování nezákonných vodních děl na dolním Labi, ale protože odmítá podepsat smlouvu o soukromém financování dálnice D 47 na Ostravu s předem vybranou izraelskou firmou, jež zcela neomaleně vydírá MDS i ČR. O dopravní neodůvodněnosti a enormní ekonomické nákladnosti dálnice D 47 jsem psal ve Zpravodaji STUŽ č. 3/2001 (Podivnosti kolem dálnice D 47). Od té doby se náklady na její případnou výstavbu zvýšily ze 45 mld. Kč na více než 53 mld. Kč a bez výběrového řízení zvolená izraelská firma chce ještě podstatně vyšší úroky, prostě oškubat ČR, resp. nás, daňové poplatníky, vskutku neurvale. Premiér Miloš Zeman ale říká, že dálnice na Ostravu musí být za každou cenu, resp. není prý nad předvolební populismus.

Jan Zeman, duben.2002

5.6 Co je SAPARD

S A P A R D = *Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development.*

Přibližný překlad : *Specifiky Vstupů do Programů pro Zemědělství a Rozvoj Venkova.* Koordinaci v rámci ČR zajišťují Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo pro místní rozvoj.

Tato pomoc Evropské unie (EU) má podpořit udržitelný rozvoj zemědělství před vstupem do EU. Poskytnuté finance mohou posloužit nejen k cílené revitalizaci krajiny, ze které v nedávné minulosti zmizela většina stabilizačních prvků, jako byly remízky, mokřady, malé rybníky a ostatní územní členění (*meze, břehové porosty ap.*).

SAPARD (*spolu s programy PHARE a ISPA*) = pomoc EU podporuje též konkurenční schopnosti zemědělství investicemi do zemědělských majetků v rámci revitalizace krajiny. Při pomoci venkovským obcím je podporována plynofikace, budování vodovodů, čistíček odpadních vod, cyklostezek, což zákonitě vede k rozvoji agroturistiky a přibrzdění nežádoucích přesunů obyvatelstva z venkova do měst.

Pro porovnání je dobré vědět, že v rámci dosavadní EU je 7,5 mil. zemědělců (2,7%) z celkového počtu obyvatelstva. V ČR je v zemědělství zaměstnáno cca 2,1% obyvatel. Hůře je na tom Polsko (12,1%), kdežto v Rumunsku dokonce 19,4%. Proto EU váhá s přijetím některých nových členů, jelikož v nynějších členských státech připadá na zemědělství formou subvencí plných 50% příspěvků ze společných daní.

Polsko by počet zemědělců zvýšilo na 11,6 milionů, ČR by "přidala" pouze cca 210 tisíc. Máme tedy dobré šance a musíme se na vstup řádně připravovat! ČR má v rámci SAPARD v předvstupním období obdržet 154 milionů Eur. Bude zapotřebí kontrolovat hospodárné využití těchto částek. Též je nutné cíleně **podporovat předkládání vhodných regionálních projektů a zaručit kontroly** jejich zodpovědného a poctivého využití.

Měla by to být zejména pozorování, jak je nakládáno se zemědělským půdním fondem, který bude uváděn do klidu (*jde o téměř milion ha!*). Vyřazované pozemky mají být převedeny na trvalé porosty (louky, mokřady, přítokové rybníky i "nebesáky", remízky, lesní porosty, na

plochy technických porostů = *rychle rostoucí energetické dřeviny, energetické jedno a vícelété rostliny ap.*).

Zejména lesní porosty mohou nejlépe zlepšit stabilizaci krajiny : lepší regulace klimatu, ochrana před povodněmi vedle produkce dřevní hmoty dobře využitelné např. v papírenském průmyslu, který pak bude schopen vyrobit dostatečné množství papíroviny coby náhrady plastických obalů - sníží se tím nárůst odpadů a sníží spotřeba z rodu neobnovitelných zdrojů (ropy, uhlí, zemního plynu). Zákonitě se též zvýší využití dřeva ve stavebnictví... .

Na setkání STUŽ dne 5. března 2002 jsem měl možnost kratičce informovat o **SAPARDu** a s potěšením se dozvěděl, že pobočka STUŽ v Chomutově je již rámcově zapojená a že pobočka v Hradci Králové projevila bezprostřední zájem !

Doufám, že zájem o spolupráci při plánování i v "polním" dozoru si vezmou za své i jiné odbočky a STUŽ tak přispěje jak ke stabilizaci krajiny, tak i k účelnému využití předvstupních finančních prostředků.

Nemalá důležitost spolupráce ekologických nevládních organizací bude také při "hlídání" realizovaných projektů, jako jsou např. nové vodní plochy - třeba výše zmíněné "nebesáky". V žádném případě by neměly vznikat vodní plochy s nákladnými, kameny vydlážděnými hráziemi a břehy (*na kterých by se zbytečně utratily finance*), nýbrž to musí být vždy líbezná součást přírody, připravená přivítat vodní ptactvo, a poskytnout útočiště obojživelníkům i rybám.

Jaroslav Mentberger, duben 2002

5.7 Zprávy z Ekologické sekce České křesťanské akademie

5.7.1 Energetika v České křesťanské akademii

- *Světová spotřeba energie roste rychleji než populace. Jaký může být vývoj její výroby a spotřeby – se zřetelem k požadavku trvalé udržitelnosti (k únosnosti pro životní prostředí)*
- *Je pro trvale udržitelný rozvoj nutná "drastická" redukce spotřeby energie?*
- *Jakou úlohu má sehrát vědecko-technický výzkum (přírodovědné poznání, rozvoj technologií)? Jsou, resp. budou pro něj vytvořeny sociálně-ekonomické podmínky? Do jaké míry lze v současnosti promítat představy o jeho výsledcích do rozhodování?*
- *Je přijatelnější cesta jaderné či fosilní energetiky?*

Tyto otázky položil výbor Ekologické sekce České křesťanské akademie šesti odborníkům z různých oblastí, které s vývojem energetiky souvisejí, aby navodil atmosféru pro panelovou diskusi, plánovanou a i uskutečněnou 26. února 2002 v pražských Emauzích. Přirozeně nemohlo být cílem tříhodinového setkání přinést vyčerpávající odpovědi na tak nesmírně složitou a s ostatními oblastmi života společnosti provázanou problematiku. Šlo o to vnést určité světlo do temnoty, v níž se lži a polopravdy, často emocionálně prezentované, překrývají s nenápadnými moudrými a pravdivými tvrzeními. Setkání potvrdilo, že jednoduché řešení neexistuje; boj proti jednomu zlu snadno může nahrát zlu jinému.

Porovnávaly se tři možné zdroje energie:

- a) využívající energii vyzářenou ze Slunce na Zemi v současné epoše (obnovitelné zdroje),
- b) využívající energii vyzářenou ze Slunce na Zemi v její prehistorii (fosilní paliva),
- c) nesouvisející bezprostředně s transportem energie ze Slunce na Zemi (jaderné zdroje).

Až do průmyslové revoluce (přelom 18. a 19. století) se prakticky vystačilo s obnovitelnými zdroji (potrava pro člověka i zvířata, vč. dopravních, teplo z biomasy, vodní kola, lodí využívající vítr). Lidský život byl na vnější zdroje energie nenáročný a na Zemi žilo podstatně

méně lidí než dnes. Postoj *pokory* s vědomím *závislosti* na člověkem neovlivnitelných podmínkách byl běžný a přirozený.

S průmyslovou revolucí přichází prudký nástup využívání fosilních paliv. Omezenost jejich zásob se nebere v úvahu, o možných vedlejších účincích se neuvažuje. Člověk jako konzument energie ztrácí pokoru i pocit závislosti na zdrojích. Peníze (resp. v určitém období v části světa, do níž jsme patřili, příslušná ideologie a s ní uvědoměli úderníci či stachanovci) vytvářejí představu, že můžeme mít energie, kolik chceme. Dnes jsou známy jak omezenost zdrojů, tak i riziko, které s sebou přináší produkce oxidu uhličitého při uvolňování energie z fosilních paliv; toto poznání se, žel, do lidského počínání promítá jen okrajově. Jako alternativa se v druhé polovině 20. století objevila jaderná energetika, jedněmi demonizovaná, jinými nadšeně vítaná. Je cestou k energetické hojnosti lidstva či ke zkáze a zničení? Diskutující se nepřibližovali k žádnému z těchto extrémních pohledů. Důrazy orientovali převážně jiným směrem. Málokdy si umíme přiznat, jak málo toho o fungování přírody víme. Pro hledání cesty je hlubší poznání nezbytné. Nedostatek pokory, který v hodnocení úrovně znalostí jako projevujeme, může mít fatální následky. Trh neslouží jako motivace pro žádoucí pokrok. Jaderná energetika ani energetika opírající se o netradiční obnovitelné zatím neplní do nich vkládané očekávání, formulované před několika málo desetiletími. Avšak tehdy by asi sotva koho napadlo, jak tato životně důležitá oblast bude vytlačována na okraj zájmu, zřejmě proto, že v přijatém ekonomickém systému o ni není zájem, a tedy na ni zbývají jen relativně malé prostředky.

Řešení problému energetických zdrojů a spotřeby energie, resp. nároků na ni je dnes zatíženo ekonomickým paradigmatem nadbytku: zákazník musí mít, co chce a kdy chce, neuspokojit zákazníka se považuje za mnohem horší než nevyužít plně produkci. To je však v naprostém rozporu s vzácností zdrojů - jimi je nutno šetřit. H. Daly říká, že s vyčerpáváním přírodních zdrojů je třeba neustále zvyšovat důraz na zdroje morální.

A ložiska fosilních paliv se vyčerpávají. Kromě toho tyto suroviny mívají i další, v určitém smyslu nezastupitelné uplatnění. Velice podstatnou a varující skutečností je, že jejich užívání (vysoce pravděpodobně) je příčinou nebezpečného růstu koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře. Z těchto důvodů na únorové diskusi v Emauzích s fosilními zdroji budoucnost energetiky spojována nebyla.

Pohled na jadernou energetiku rozhodně nebyl "jednobarevný". Je relativně čistá, neprodukuje ve velkém CO₂, vyčerpání zdrojů pro stávající jaderné technologie je vzdálenější než u fosilních paliv a kromě toho lze počítat s nástupem technologií nových. Riziko havárií lze snižovat, avšak nelze je zcela vyloučit (pád těžkého letadla, silné zemětřesení), dosud není uspokojivě vyřešen problém vyhořelého paliva, velké jaderné elektrárny představují velkou koncentraci moci a je s nimi spojeno nebezpečí politického zneužití (tento poslední argument byl považován za nejzávažnější; jaderná energetika však nemusí spočívat na velkých elektrárnách). Jaderné elektrárny produkují nebezpečný odpad, který je deponován; naproti tomu často také nebezpečný odpad z fosilních elektráren je vypouštěn do vzduchu. Aniž by její rizika byla přehlížena či zlehčována, hovořilo se o jaderné energetice jako o perspektivní složce energetiky budoucnosti; přináší velký prostor pro invenci, je třeba hledat nové technologie a řešit mnoho dalších problémů.

Obnovitelné zdroje představují pestrou třídu technik a technologií. Celkový energetický tok ze Slunce na Zemi je cca 180 000 TW, průměrný výkon světové energetiky je asi 12 TW. Je tedy přirozené vkládat do těchto zdrojů velké naděje. Musejí být využívány v podstatně větší

míře než dosud. Všeobecným problémem je (zatím) jejich cena; ta ovšem ve velké míře závisí na dohodnutých a přijatých ekonomických pravidlech, která by měla být koncipována tak, aby byly preferovány šetrné technologie (realita je ovšem jiná a jejím důsledkem je např. zánik mnoha malých vodních elektráren). Mnohé zdroje fungují velmi nestále (větrné elektrárny, přímá přeměna sluneční energie). Větší rozšíření pěstování energetických plodin by znamenalo značné nároky na plochu a mohlo by vést k poškození krajiny. Většina obnovitelných zdrojů má nežádoucí vedlejší efekty (některé však lze omezovat resp. výhledově vyloučit). Ani obnovitelné zdroje tedy nejsou stoprocentně neškodné a bezrizikové; jejich výrazně větší rozšíření (k hodnotám porovnatelným s dnešní úhrnnou spotřebou, popř. ji převyšujícím) by mohlo znamenat nezanedbatelný zásah do procesů v přírodě, jehož důsledky nejsme s to spolehlivě předvídat.

Pro řešení problému energie jsou důležité (a) úspory, a to dosažené (a1) jak používáním úspornějších technologií, tak i (a2) zmenšením nároků, (b) orientace na obnovitelné zdroje, (c) jaderné technologie. Při hledání cest musí hrát stěžejní roli hlas odborníků, pozorných k podnětům z občanských iniciativ a připravujících politikům podklady pro odpovědné rozhodování. Budoucnost energetiky vyžaduje ohromné množství výzkumné práce ve vědě, technice i ekonomii. Tento závažný všelidský problém ukazuje na nedostatečnost našeho současného poznání i našich schopností řídit socioekonomické procesy. Kdo před ním nestrká po pštroším způsobu hlavu do písku, je veden k pokoře. Řešení a1, b a c vyžadují dlouhou a trnitou cestu poznávání, a2 pak hlubokou proměnu způsobu myšlení a jednání (Dalyho morální zdroje). Velice záleží na legislativně ekonomickém prostředí; stávající rámec ekonomiky nelze absolutizovat a i uvnitř něho lze mnohé ovlivnit vhodným nastavením parametrů (daně, dotace, začlenění externalit). Záleží i na celkové úrovni společnosti. Nezbytné je rozvíjet ekogramotnost. Dnešní společnost podceňuje přírodovědné vzdělání (nevědět, kdo napsal Hamleta, se považuje za větší nedostatek než neznát složení molekuly oxidu uhličitého). K ekogramotnosti patří i přijmout za svou skutečnost, že energie je vzácná, a tedy v principu drahá. Zdroje je třeba přiměřeně sdílet. Omezovat spotřebu prostým zvyšováním ceny (např. prostřednictvím zvláštní spotřební daně) by znamenalo větší dopad na chudší lidi, nemající finanční rezervy, přičemž právě u nich je menší možnost nadměrné spotřeby. Nicméně současné plýtvání je neudržitelné. Jednoduché řešení zde zřejmě neexistuje. Hledat přiměřené sociálně akceptovatelné řešení je složitý problém. Podílet se na jeho řešení patří ke křesťanskému přístupu ke světu. Vlády zde selhávají. Některé nepřijaly ani Kjótský protokol, který je jen náznakem vykročení žádoucím směrem.

Jde o problém globální. Jeho řešení vyžaduje dohodu. Cesta k ní vede přes smíření, a k němu patří nenásilí - mezi lidmi navzájem i mezi člověkem a přírodou. Bible hovoří o Ježíši Kristu jako o Smírci. Spotřeba energie sama o sobě znamená určité násilí. Nelze se mu zcela vyhnout. Je však třeba je minimalizovat. Jde zde nejen o problém ekologický, technický, ekonomický a politický. Jeho etická dimenze je velice důležitá. Křesťané jej nemohou nahlížet jako něco, co s "životem víry" nesouvisí. Jde o promítnutí Ježíšových hodnot, jakými jsou láska, nenásilí, pokora, skromnost do životní praxe. Zatím je na tomto poli v křesťanských kruzích značný dluh, nicméně existují křesťanské instituce, které se pro hledání cest v oblasti výroby a úspor energie skutečně angažují; v ČR je to především Pravoslavná akademie ve Vilémově u Litovle. A skutečnost, že se z iniciativy vedení České křesťanské akademie únorová diskuse uskutečnila a na ni pak ještě navázala veřejná beseda 9. dubna, ukazuje, že i zde je tato závažná problematika reflektována.

Jiří Nečas

5.7.2 A Rocha = skála

Téměř před dvaceti lety byla založena mezinárodní křesťanská organizace A Rocha, zaměřená na ochranu přírody. Její název souvisí s tím, že její první centrum v terénu vzniklo v Algarve v Portugalsku, *a rocha* znamená portugalsky "skála". Základním východiskem její činnosti je víra, že svět kolem nás je dílem Božích rukou, stvořeným pro Jeho radost a určeným k vzájemnému prospěchu celého stvoření.

Nyní A Rocha rozšiřuje svou činnost i do ČR. Je registrována pod názvem "A Rocha - křesťané chrání přírodu". Vznikl přípravný výbor, v jehož čele je současný husinecký kazatel Církve bratrské Pavel Světlík, který by měl v průběhu roku 2002 pro tuto činnost cele uvolněn. Počítá se, že organizace bude sídlit v České Skalici (okres Náchod). Měla by vykonávat praktickou ochrannářskou činnost, vědecko-výzkumnou činnost (ve spolupráci s Českou botanicou a s Českou ornitologickou společností; měly by se využívat přírodní podmínky přehradní nádrže Rozkoš) a především činnost výchovnou, zaměřenou jak místně, tak směrem do křesťanských církví.

Založení české A Rocha by nebylo možné bez finanční pomoci ze zahraničí. Nicméně sloužit má především nám, kdo žijeme v ČR. A Rocha má nyní před sebou nákup a adaptaci objektu. Jménem Ekologické sekce České křesťanské akademie se obracím i na Vás, milí spolučenové Stuže, o finanční příspěvek této naší sesterské organizaci; můžete jej poslat na účet 000078-0648520287/0100 (A Rocha - křesťané chrání přírodu, Kostnická 85, 38421 Husinec), případné bližší informace může podat Mgr. Pavel Světlík, Kostnická 85, 384 21 Husinec, tel./fax 0338/331128 (email: psvetlik@iol.cz).

V Ekologické sekci ČKA jsme zaměřeni především na teologické a etické otázky vztahu člověka k životnímu prostředí a věříme, že spoluprací s "A Rocha - křesťané chrání přírodu" nahradíme dluh, který v praktickém ochrannářství přírody máme.

RNDr. Jiří Nečas, ředitel ES ČKA

5.8 Trvale udržitelný rozvoj, aneb má lidstvo šanci na přežití?

Rozvoj technické civilizace, zejména ve dvacátém století spolu s obrovským nárůstem počtu obyvatel vyvolaly řadu úvah o zhoršujícím se stavu životního prostředí (**ŽP**). Byly proto zdůrazněny meze růstu při spotřebě primárních energetických surovin, průmyslové výrobě i narůstající spotřebě. Zde jsou přehledně zmíněny negativní účinky lidské činnosti:

1. Technická civilizace je nadměrně náročná na spotřebu energie, získávané dosud převážně oxidací (*spalováním*) fosilních paliv = ropy, uhlí, zemního plynu. Zásoby budou poměrně záhy celosvětově vyčerpány a navíc jejich využíváním se drasticky snižuje obsah kyslíku v atmosféře.

2. Uvolňování energie z fosilních paliv, ale též ze štěpitelných těžkých prvků (uran, thorium) působí na zvyšování teplot na zemi. Spalováním fosilních paliv narůstá podíl CO₂ v atmosféře, ale hlavně se do atmosféry dostávají sloučeniny síry a popílků, což poškozuje ŽP.

3. Projevy organického života a činnost technicky vyspělého lidstva vedou k nadměrné produkci odpadních látek, které jsou nedostatečně přirozenými pochody odbourávány a regenerovány. Tyto odpadní produkty buďto pronikají do atmosféry, anebo jsou odváděny do řek a moří, ačkoli jejich recyklaci by bylo chráněno ŽP a ušetřilo by se čerpání primárních zdrojů. V čistých řekách a mořích by bylo více ryb. Ne všechno z technické civilizace však vyložené přírodě škodí. Např. zvyšováním CO₂ stoupá produktivita rostlin při asimilaci.

4. Neobyčejně ničivě působí na lidstvo i ŽP války, které vždy vedou k obrovskému pokroku technických znalostí, z nichž patrně nejdramatičtější bylo využití jaderné energie na konci války v roce 1945.

Poučení: Vědu nelze rozvíjet bez ohledu na morálku !

Na zeměkouli bylo již 5 velikých katastrof, při kterých překvapivě vyhnuli i velice dokonalí ústrojenci (např. trilobiti). Katastrofy způsobily pravděpodobně střety s kosmickými tělesy. Nyní katastrofou pro naši MATIČKU ZEM se může však stát naše civilizace.

Úloha vědy: Reforma vztahu mezi vědou a společností. Poznání nejzávažnějších negativních vlivů naší civilizace vede zcela zákonitě k úvahám, jak ovlivnit její důsledky, aby byly zajištěny podmínky života lidstva i v budoucnosti. Naše vyspělá civilizace je daleko závislejší na "rozmarech přírody", než tomu bylo v době před TECHNICKOU REVOLUCÍ. Když tehdy napadlo mnoho sněhu, nic se nedělo. Za koně byly zapřaženy saně.

1. Dlouhodobé změny

1.1. Při rychlé, někdy překotné globalizaci by Spojené národy (OSN) měly doporučovat a dohlížet na respektování vědeckých poznatků o působení a negativních účincích života lidstva = na dopady do ŽP z hlediska nezvratných změn při všech rozhodováních o všech projektech dalšího hospodářského a civilizačního rozvoje. U nás to bylo za minulého režimu /v blízkosti Máchova jezera/ např. vyplavování uranu kyselinou sírovou, což vedlo k znehodnocení krajiny na miliony let. Jako další příklad lze uvést vodní dílo na Dunaji pod Bratislavou, přehradu na Nilu, obrácení toku sibiřských řek, rozorání celin ... .

1.2. OSN by mělo doporučovat všem členským zemím, aby v rámci výchovy a zvyšování vzdělanosti obyvatelstva své země kladly zvýšený důraz na uplatňování morálních hledisek v mezilidských vztazích:

Vychovávat k šetrnosti, snášenlivosti, skromnosti i zodpovědnosti všech jedinců, tak aby ŽP zůstalo minimálně poškozené pro generace příští.

Ekologičtí aktivisté by měli ale být vždy patřičně vzdělaní, aby byli schopni zodpovědně nabízet alternativy k řešeným problémům (rozumná ochrana některých ohrožených organizmů tak, aby nedošlo k jejich přemnožení /např. kormoránů/, zodpovědnější řešení dálničních obchvatů ap.).

Ke kritice by měli ale vždy navrhnout vhodnější řešení. Vše realizovat tak, aby byl umožněn trvalý život lidstva ve zdravém životním prostředí. Informovat o nových vědeckých poznacích beze snahy o senzacnost za každou cenu. Příkladem může být hysterie okolo genetických manipulací (GM). = (Tvzení že geneticky manipulované potraviny jsou pro konzumenty nebezpečné.)

2. Změny snadněji realizovatelné

2.1. Důsledně uplatňovat co nejhospodárnější využívání energie a všech surovin v oblastech lidského podnikání.

2.2. Snižovat spotřebu fosilních paliv a proto :

- a) Vyřazovat z provozu všechna zastaralá a nevhodná zařízení.
- b) Budovat nová, daleko účinnější zařízení a provozy.
- c) V automobilizmu prosazovat vývoj nových typů motorů a vozidel s nižší spotřebou paliva a vysokou recyklovatelností materiálu.
- d) Dále v automobilizmu a v dopravě vůbec časově omezovat využitelnost starých, již nevhodných zařízení.
- e) Podporovat využívání kapalných paliv na rostlinné bázi.
- f) Pěstovat -*nejen proto*- energetické-rychle rostoucí rostliny na plochách kde končí z ekonomických důvodů zemědělská činnost.
- g) Věnovat maximum pozornosti na zavedení nových typů kapalných paliv, založených na dissociaci vody. (Vodíkové motory.)

h) Tam, kde je to možné a rentabilní využívat k výrobě energie sluneční záření, vítr, sílu přílivu, případně geotermální zdroje.

2.3. Využívat jadernou energii, ale s maximálním důrazem na jadernou bezpečnost (aby se neopakoval ČERNOBYL). Je to zatím jediná cesta pro pokrytí energetických potřeb lidstva - bez výroby oxidu uhličitého (CO₂), popílků a jiných škodlivin.

2.3. Ochraňovat největšího producenta kyslíku, tedy lesní porosty, jejichž vykácení (týká se zejména deštných pralesů) jistě negativně ovlivní možnosti života naší planety. I my musíme chránit naše lesy, neboť kromě vlivu na tvorbu kyslíku jsou lesy stabilizujícím prvkem krajiny. Pozitivně ovlivňují lokální klima, omezují možnosti záplav a také jsou krásné. Je nutné kriticky posuzovat některé snahy a názory ochránců ŽP s nedostatečným odborným (profesním) vzděláním. Takoví mnohdy způsobují přírodě nesmírné škody. (Např. v Šumavském národním parku - kde kůrovec je dle některých z nich lékařem lesa.)

2.4. Zavádět do zemědělské výroby nové kultivary poskytující vyšší výnosy, což bude také cesta k zajištění produkce většího množství potravin pro stále narůstající počet lidí aniž by pokračoval zábor lesní půdy. Zde se jistě uplatní genetické manipulace = GM. Musí to ovšem být velice uvážlivé zavádění nových kultivarů to aby nebyla, zavedením nových organismů, nebo organismů s dramaticky pozměněnými vlastnostmi poškozena stabilita biocenóz.

2.5. Usilovat o zlepšení v oblasti čištění odpadů všeho druhu. Klást přitom maximální důraz na využití recyklace. A jsme opět u bodů 2.1. a všech 2.2., kde se hovoří jak o recyklaci průmyslových výrobků, tak o čištění odpadních vod. Na naší krajině je to po dvanácti letech již vidět! Ve Vltavě nad Karlovým mostem jsou pod propustí pstruzi, to proto, že byla vybudována řada čističek odpadních vod (ČOV nejen na Vltavě. Již nejsme zemí, kde nežijí motýli - i když nám někteří ti motýli ze zavlečených druhů vadí - viz Klíněnka jírovcová).

Sestavil Jaroslav Mentberger, duben 2002.

6. RŮZNÉ

6.1 Charta Země

Vážený přítelé udržitelného života, přeji si Vás, touto cestou, požádat o seznámení se s dokumentem Charty Země.

Jestliže, upřímně usilujeme o rozvoj udržitelného způsobu života, je přirozené, že se potřebujeme domluvit na reálných krocích, které začnou směřovat k cíli. Možnosti významně se podílet na změnách jsou limitovány globálními faktory současného mocenského systému. Nadějí na společenské změny zůstává schopnost globální občanské společnosti začít připravovat transformaci kvality soužití na principech citlivého, spravedlivého řádu. Například nemůžeme očekávat od současných globálních institucí, že se samovolně promění ve prospěch řádu života, který je naplňován dodržováním základních lidských práv a společných dohod, např. Agendy 21, úmluvy o biodiverzitě, deklarací z Rio de Janeiro aj.

I současný stav příprav na Rio + 10 v Johannesburgu nedává mnoho nadějí na výraznější posun, ve směřování k udržitelnému rozvoji.

Je na lidech, kteří si přejí změny, aby našli možnosti v rozvoji komunikace a trpělivé spolupráce.

Dle mého vnímání je dokument Charty Země a vše, co zrodu předcházelo, nadějnou výzvou. Přál bych si, abychom se začali podílet na rozvoji globální komunikace a spolupráce .

Myslím si, že STUŽ by mohla být v této globální aktivitě přínosem.

Dokument, pokud jsem Vám ho před několika měsíci nepředal osobně, naleznete na www.earthcharter.org, začala se také připravovat česká verze na <http://chartazemě.adam.cz> Potřebujeme však pomoci s překlady z AJ a naopak.

Bližší informace okolo spolupráce na vzniku dokumentu Charty Země:

Jan Křížka, Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1, krizka@adam.cz, mobil:0776 018 547

6.2 Vorwärts kamaraden, wir müssen zurück, *)

není ale kam. Volební úroda je sklizena a rozdělena. Zbývá jen ztučňet na žírném lánu nevysychající voličské přízně. Situace je tedy standardní. Zda bude a jak velkou přehlídkou ztrát pro život lidí, přírodu, krajinu i krásná díla lidských rukou, poznáme záhy. Co nám zůstane určitě je narcismus nejmenovaných VIP a funkční první signální soustava, stejně jako věčné dilema, zda pracovat či sloužit.

Obklopeni často neradostnými a problematickými půvaby současnosti, dopřejme si hřejivé a útěšné vzpomínky, jak v dobách poetičtějších, v období secese, laskavě a vstřícně nahlíželi naši předkové na jistě všudypřítomné, ale spíše komorní problémy své doby.

*Kdo vstoupíš, vítán bud'
zde mír jest, šotek domácí
hled' zachovati jej i Ty
an vypuzen se nevrací*

Naše doba je prozaičtější, významnější a cyničtější. Evropou obchází strašidlo, strašidlo (trvale ?) udržitelného života, připraveno zničit výdobytky liberalismu a ošdit nás tržníky i „výtržníky“ (účastníky trhu) o univerzální a nezcizitelná práva, přestože stůl trhu je prostřen pro všechny, pro pavouky slídáky, kudlanky nábožné, zákeřnice červené, kutilky písečné, hrobaříky, bzučivky rudohlavé, vsekazy, čihalky srpicové, pidikřisky zemákové, výkalnice hnojní, strašilky, vrtavce i mravence. Všichni mají stejnou šanci ve spravedlivém a neomylném tržním kolotání.

Chyby nás tržníků jsou chybami nevyhnutelnými, vždyť i slunce má své skvrny. I paradoxy mají svá bezpřívlastková tržní vysvětlení. Už 150 let trvá nedoložené, opravdu nedoložené podezření, že se vypije více plzeňského piva, než se ho uvaří. A přesto se vaří i pije.

Ještě váháte, kam se přiklonit ?

Nejlepší způsob, jak se zbavit pokušení je podlehnout mu; zbavte se pochybností, své hříchy odevzdejte trhu, promění vás k nepoznání a osvobodí vás.

Myslete na světélko na konci tunelu.

Nejsou to ale plameny pekelné ?

Zdraví
Jiří Fencel

*) černý humor ve Wehrmachtu

6.3 Indiáni

Mnohovrstevná diskuse začala od teroristického útoku na USA intenzivněji hledat „proč ?“. Jeden aspekt v ní asi nezní dostatečně. Život se vyvíjí nerovnoměrně v procesu neustálého hledání. Je přirozené, že ten, kdo první dosáhne vlastním přičiněním nebo i náhodou vyššího „civilizačního stupně“, opřené o modernizaci se ocitá v situaci, ve které platí nové multiplikační faktory, vedoucí k exponenciálnímu růstu, hlavně průmyslu (tedy i kvality zbraní) a peněžnictví. První se rychle stává ještě prvnějším (komu Pánbůh, tomu všichni svatí), poráží své okolí a v „modernizačním směru“ vítězí. Svému méně rozvinutému okolí

předvádí, jak se to má dělat, i když v pozadí tuší, ale později dobře ví, že narostly důvody, proč to jiným již zopakovat nepůjde.

Vývojové směry (trendy) modernizovaných společností i těch „pozadu“ se i vzhledem k důvodům demografickým (světový nárůst obyvatel), energetickým (blížící se vyčerpání neobnovitelných zdrojů a nejasnosti v možnostech náhrady) a ekologickým (degradace životního prostředí způsobovaná i antropogenními faktory) prolínají. Čím rychleji a obsažněji se šíří informace a poznání, tím více si odborníci modernizovaných zemí uvědomují, že připustit opakování jejich cesty rozvoje v nerozvinutých zemích vede k vlastnímu zničení (ekologické limity) a ani fyzikálně to již nejde. Zároveň si příslušníci nerozvinutých zemí, zvláště ti vzdělanější, uvědomují, že na zeměkouli není dostatek sil, které by jim pomohly.

Jsou v situaci „Indiánů“, ale dnes více vědí a znají jejich osud. Jsou frustrováni. Hledají svou identitu. Pro ně starou cestou neřešitelný průběh vývoje ve světě je zatlačuje až k nejtemnějším místům mýtů ideologií, které umožnily vznik i soudržnost jejich společenství. Mnoho lidí na obou stranách cítí tyto tlaky nejen fyzicky, ale i intuitivně – a reaguje často i spontánně a zmateně. Nemyslím, že je to konec dějin. Ale v různých směrech, nejen Fukuyamovských, to může být. Člověk má ale svobodnou vůli se rozhodnout, kterým směrem chce ovlivnit svůj vývoj. Může jej vést na cestu nehumánní a zachránit se dočasně jako „vítěz“, nebo si také lépe vzpomenout na hlubší výsledky svých, i filozofických, reprezentantů. Třeba ho k tomu i „příroda“ donutí. Co je Kantův kategorický imperativ a nebo proč „myslitel“ Mojžíš k zákonu o milostivém létu, mnoho lidí zdánlivě nezajímá – a obojí souvisí i se zmíněným multiplikačním efektem-. Bude-li člověk i nadále chtít žít lépe, bude ale muset vědět nejen více, ale i lépe. Má schopnost nabývat moudrosti. Záleží na tom. Až nečekaná moudrost zazněla v závěrečných slovech Billa Clintona v jeho vystoupení na poslední Foru 2000.

Jiří Souček

6.4 Econnect – Portál občanského sektoru

Občanské sdružení **Econnect** zveřejnilo v březnu, měsíci internetu, na adrese

[WWW.ECN.CZ](http://www.ecn.cz)

novou podobu **portálu občanského sektoru**. V části **Zpravodajství** informuje především o aktivitách nevládních a neziskových organizací (NNO) a občanských iniciativ působících v ČR. Zpravodajství je rozděleno podle tématického zaměření - **životní prostředí, lidská práva, sociální oblast, kultura, občanský sektor**. Nově jsme vyčlenili tématické rubriky **regionální rozvoj, gender a internet** a přibyly rubriky pro **komentáře a tiskové zprávy NNO**. Jednotlivé příspěvky jsou doplněny přehledem souvisejících článků, které jsme již publikovali, souvisejícími odkazy na další **www** stránky a informací o autorovi příspěvku. Pod každou zprávou a komentářem je možnost vyjádřit svůj názor v diskusi.

Informační servis pro NNO je určen především nevládním a neziskovým organizacím a občanským iniciativám. Najdete zde užitečné informace potřebné pro fungování neziskových organizací - právní problematiku, financování neziskových organizací a nově i náměty a tipy z oblasti vzdělávání pracovníků NNO.

Na stránce **Práce v NNO** uveřejňujeme nabídku pracovních příležitostí v NNO i poptávku po práci v neziskovém sektoru a to jak práci placenou, tak i dobrovolnou a civilní službu. Svůj inzerát můžete zaslat pomocí formuláře, který najdete na stránce **Práce v NNO**.

Kalendář akcí v občanském sektoru funguje jako doposud - informuje především o akcích pořádaných NNO a dalších termínech (tiskové konference, veřejná projednávání apod.). Kalendář

shromažďuje akce z dalších kalendářů (např. Děti Země, Arnika, ČSOP a další) a na jeho naplňování spolupracují i další organizace (v oblasti životního prostředí např. EkoList).

V části Econnect najdete informace o naší činnosti, realizovaných projektech, historii organizace i o našich partnerech a sponzorech. Nechybí zde přehled služeb poskytovaných NNO, ceník, stránka technické podpory pro uživatele a kontaktní informace na Econnect i jednotlivé pracovníky. Také zde informujeme o tom, co je v Econnectu nového.

Informace o své činnosti, tiskové zprávy NNO a komentáře k aktuálním tématům nám můžete posílat pomocí formuláře, který najdete na příslušné www stránce nebo emailem na adresu: redakce@ecn.cz.

Econnect vznikl v roce 1991 s cílem umožnit snadnou komunikaci uvnitř občanského sektoru (název sdružení vznikl zkrácením výrazu **Easy connection** – snadné spojení). Ještě týž rok se zapojil do APC - mezinárodní Asociace pro progresivní komunikaci (www.apc.org), která propojuje sdružení poskytující informační a komunikační služby nevládním a neziskovým organizacím. Postupně se stal Econnect zdrojem aktuálních informací z občanského sektoru a médiem, ve kterém mohou organizace prezentovat svoji práci.

Kontakt a další informace:

Monika Jansová, Econnect o.s., Českomalínská 23, 160 00 Praha 6, tel.: 02/2431 1780, e-mail: econnect@ecn.cz

7. AKTUÁLNÍ ADRESY A INFORMACE O STUŽ

7.1 Důležité adresy

Předsednictvo

Jméno, e-mail	Adresa domů	Adresa do práce
Pavel Šremer, prom.biol. <i>předseda</i> sremer@cizp.cz	Liškova 633 140 18 Praha 4 tel.: 02-4717987 mobil: 0602-455510	Česká inspekce ŽP Na břehu 267, Praha 9 tel.: 02-83891564 fax: 02-83892662
Ing. Igor Míchal, Csc <i>místopředseda</i>	Africká 26 160 00 Praha 6 tel.: 02-35 35 33 00	tel.: 02-83069241
PhDr. Ivan Rynda <i>místopředseda</i> ivan.rynda@czp.cuni.cz	Brigádníků 149/2957 100 00 Praha 10 tel. 02-7820828 mobil:0737 756429	Centrum UK pro otázky ŽP U Kříže 8, 158 00 Praha 5 tel.: 02-51080354 fax: 02-5610441
RNDr. Jan Piňos <i>místopředseda</i> jan.pinos@quick.cz	Nerudova 46 549 57 Teplice n.Met. tel.: 0447-581239	Správa CHKO Broumovsko, Ledhujská 59 Police n.Met. tel.: 0447-541084
<i>RNDr. Martin Bursík</i> martinbursik@mbox.vol.cz	Sněmovní 7, 118 00 Praha 1 tel.57531655	
<i>akad.malíř Karel Čapek</i> typoexpedice@raz-dva.cz	V Šáreckém údolí 98/86 160 00 Praha 6 tel./fax: 02-3117803	
Ing. Ivan Dejmal dejmal@mistral.cz	Kamenická 45 170 00 Praha 7 tel./fax: 02-33382080	
<i>Ing. Jiří Dlouhý</i> jiri.dlouhy@czp.cuni.cz	Na Hanspaulce 7 160 00 Praha 6 tel.: 02-24320164	Centrum UK pro otázky ŽP U Kříže 8, 158 00 Praha 5 tel.: 02-51080353 fax: 02-5610441
<i>PaeDr Tomáš Hák</i> tomas.hak@czp.cuni.cz	Frant.Křížka 10 160 00 Praha 7	Centrum UK pro otázky ŽP U Kříže 8, 158 00 Praha 5 tel.: 02-51080344 fax: 02-5610441
<i>Ing. Karel Jech</i> karel.jech@ecn.cz	Krkonošská 1, 120 00 Praha 2 tel./fax: 22726909 mobil: 0603 473425	Otevřená společnost, o.p.s. Prokopova 9, Praha 3 tel.: 22780909 fax: 22781626
<i>Mgr. František Korběl</i> korbel@post.cz	9. května 743, 390 02 Tábor mobil:0608-527166	
<i>RNDr. Jiří Kulich</i> sever@ecn.cz	Středisko ekologické výchovy SEVER 542 26 Horní Maršov tel.: 0439-874280, 874326, fax: 0439-874181	
<i>RNDr.Miroslav Martiš</i>	Máněsova 1087/7	Ústav aplikované ekologie

martis@ri.ipex.cz	251 01 Říčany tel.: 0204-602450 mobil: 0603-216657	281 63 Kostelec n.Č.lesy tel./fax: 0203-697500
Ing. Miroslav Punčochář punc@icpf.cas.cz	Petýrkova 1947 148 00 Praha 4 tel.: 02-7940963	ÚTZCHT AV ČR Rozvojová 135 165 02 Praha 6 tel.: 02-20390298 fax: 02-342073
Paedr. Jiří Roth jiri.roth@worldonline.cz	Jiráskova 4211 430 03 Chomutov tel.: 0396-21243	
Ing.arch. Martin Říha martin_riha@env.cz	Roháčova 61, 130 00 Praha 3 tel.: 6441451	MŽP, Vršovická 65, 100 10 Praha 10 tel.: 67122390
Ing. Ondřej Velek ondrej.velek@ecn.cz	V náspu 3 152 00 Praha 5 tel.: 02-51554712 mobil: 0604 334424	Nadace Partnerství Krátká 26 100 00 Praha 10 tel.: 02-7816727

Revizní komise

Jméno, email	Adresa domů	Adresa do práce
Ing. Jaroslav Mejzr předseda jarosla.mejzr@compexdata.cz	Pštrossova 4 110 00 Praha 1 tel.: 02-24910847	Compexdata Bohemia, s.r.o Boleslavova 38, Praha 4 tel.: 02-61216677
Ing. Hana Horynová hana_horynova@env.cz		MŽP, Vršovická 65, 101 00 Praha 10, 6712 1111
Ing. Jan Zeman, Csc. zeman@ceu.cz	Jánského 2421 155 00 Praha 5 tel.: 02-6511281	Český ekologický ústav Kodaňská ul, Praha 10 tel.: 02 - 67225.111

Ostatní

Jméno	Adresa domů
Ing. Eva Vavroušková tajemnice eva.vavrouskova@ecn.cz	Krkonošská 1 120 00 Praha tel./fax: 02 22726909 mobil: 0604-171921
Dana Kopanicová účetní kopanicova@systemix.cz	Herálecká 1/957 140 00 Praha 4 tel.: 02-41410138 mobil: 0777 696917

Pracovní skupiny

Název	Vedoucí - koordinátor	Kontakt
Pro pražské problémy	Jiřina Juláková	Ve Svahu 1, 147 00 Praha 4, tel.: 41431844
Pro styk s veřejností (PR)	RNDr. Jitka Spoustová,	Libocká 18/260, 162 00 Praha 6, tel. 367874, e-mail: jitka_spoustova@seznam.cz, Ing. H. Horynová, MŽP, e-mail: hana_horynova@env.cz ,

Pro energetiku	Ing. Milan Miessler	Na Stárce 8, 150 00 Praha 5 tel./fax: 02-524017
EIA sekce	Miroslav Martiš	člen předsednictva – viz. adresář
Pro ekologickou výchovu	Ivan Rynda, Jiří Kulich	členové předsednictva – viz. adresář
Pro ekozemědělství	Karel Jech	člen předsednictva – viz. adresář
Pro dopravu	Jan Zeman, Václav Hála	Jan Zeman - viz. adresář
Pro ochranu lesů	Igor Michal	člen předsednictva – viz. adresář
Pro odpady	Miroslav Punčochář	člen předsednictva – viz. adresář
Pro trvale udržitelná města	Miroslav Petr	Východočeská pobočka – viz. adresář
Pro IPPC	Pavel Šremer	člen předsednictva, předseda – viz. adresář

Zástupci regionálních poboček

Jméno	Adresa domů	Adresa do práce	e-mail
Bělokarpatská <i>Ing. arch. Jana Hajduchová</i> stuz@uh.cz	Prostřední 41 686 01 Uh. Hradiště tel.: 0632-40663	STUŽ, reg. pob. B.K. Palackého nám. 293 686 01 Uh. Hradiště tel.: 0632-551637	stuz@uh.cz
Brněnská Dr. Jitka Pellantová	Veveří 6 602 00 Brno	ČÚOP, VaMP tel.: 05-41321268 linka 476 fax: 05-41211230	
Chomutovská PaeDr Jiří Roth jiri.roth@worldonline.cz	Jiráskova 4211 430 03 Chomutov tel.: 0396-21243		jiri.roth@worldonline.cz
Českolipská <i>RNDr. Jaroslava Formanová</i> formanovaa@volny.cz michaela.komersova@up.mpsv.cz	Dolní Libchava 194 470 01 Česká Lípa		formanovaa@volny.cz Michaela Komersová michaela.komersova@up.mpsv.cz
Jizerskohorská Ing. Zdeněk Joukl joukl@iol.cz	č.p. 621, PS22 486 61 Desná II tel.: 0428-383339		joukl@iol.cz
Východočeská Miroslav Petr mirek.petr@email.cz	Jana Masaryka 1322 500 12 Hradec Králové tel.: 049-612136	VaK a.s. Hradec Králové Víta Nejedlého 893 tel.: 049-5410102	mirek.petr@email.cz
Broumovská RNDr. Jan Piňos jan.pinos@quick.cz	Nerudova 46 549 57 Teplice n.Met. tel.: 0447-581239	Správa CHKO Broumovsko, Ledhujská 59 Police n.Met. tel.: 0447-541084	jan.pinos@quick.cz

Karlovarská RNDr. Pavel Žlebek stuzkv@cmail.cz		Západní 22, 360 01 Karlovy Vary Tel.: 017 3226852-3; 0606 60 65 99	stuzkv@cmail.cz
Táborská Mgr. Miloš Tuháček tuhace@volny.cz stuz_jc@quick.cz			tuhace@volny.cz stuz_jc@quick.cz

7.2 Čestné předsednictvo

Blanka Bohdanová
Doc.MUDr. Martin Bojar
MUDr. Jan Cimický, CSc.
Táňa Fišerová
Doc.Ing. Fedor Gál, DrSc.
Prof. RNDr. Emil Hadač
RNDr. Mikuláš Huba CSc
Hazel Henderson
Jaroslav Hutka
Doc. RNDr. Čestmír Jech, CSc
Jiřina Juláková, prom. chem.

Jan Kačer
Prof. Dr. Erazim Kohák
Prof. Milan Machovec
RNDr. Ing. Eliška Nováková, DrSc
Pro. RNDr. Milena Rychnovská
Prof. Vladimír Srb
Ing. Jaroslav Stoklasa, CSc.
Jana Štroblová
Doc. Ing. Josef Vavroušek, CSc
Prof. RNDr. Zdeněk Veselovský, DrSc

7.3 Informace o STUŽ

Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) je dobrovolná nezisková nevládní organizace (občanské sdružení). Byla založena prvním ministrem životního prostředí Československa Josefem Vavrouškem v roce 1992. STUŽ je zaměřena na zkoumání a vytváření předpokladů trvale udržitelného života na místní, regionální, národní a globální úrovni.

Centrum Josefa Vavrouška –kancelář sídlí v Krátké ulici 26, 100 00 Praha 10

Je zde obsáhlá knihovna, místnost k prezenčnímu studiu literatury, přímé napojení na internet. Konají se zde aktivity STUŽ pro menší počet účastníků.

Úřední hodiny předsedy, tajemnice a případně dalších členů předsednictva:

Vždy v úterý (s výjimkou prvního v měsíci) od 17:00 – 19:00 v kanceláři v Krátké

Předsednictvo STUŽ zasedá 1. úterý v měsíci od 14,00 hod. v místnosti č 401 v Klubu techniků, Novotného lávka (před seminářem).

Schůze předsednictva jsou otevřené pro členy STUŽ, kteří zde mají hlas poradní(článek 7.4 stanov STUŽ)

Podmínky členství: Podmínky členství jsou upraveny stanovami STUŽ čl. 6. O členství podle těchto podmínek rozhoduje představenstvo (výjimečně valné shromáždění) na základě vyplněné přihlášky a případného vyjádření ostatních členů STUŽ. Přihlášky jsou k dispozici u tajemnice a v Centru Josefa Vavrouška. Zápisné činí jednorázově 100,- Kč, členský příspěvek 500,- Kč za rok. Osoby bez vlastního příjmu: zápisné 50,- Kč, členský příspěvek 100,- Kč. Příspěvek lze uhradit buď přímo v hotovosti tajemnici Evě Vavrouškové např. na úterních besedách, anebo složenkou C na adresu STUŽ nebo složenkou A-V na účet STUŽ, případně bankovním převodem na účet STUŽ. Lze si také napsat o složenku s předtištěným číslem účtu.

Číslo účtu STUŽ: 3944349/0800 u Čs. spořitelny, pobočka Praha 2.

Tento Zpravodaj vychází v rámci projektu financovaného Ministerstvem životního prostředí

Odesílatel
STUŽ – Společnost pro trvale udržitelný život
Krkonošská 1, 120 00 Praha 2
Tel./fax: 02/22 72 69 09
e-mail: eva.vavrouskova@ecn.cz
<http://www.czp.cuni.cz/stuz>

Kancelář:

Krátká 26, 100 00 Praha 10
tel.: 02/74 82 25 01

Zpravodaj STUŽ – vychází nepravidelně jako informační periodikum pro členy STUŽ

Adresa redakce a zaslání příspěvků:

Ing. Eva Vavroušková
Krkonošská 1, 120 00 Praha 2
tel./fax: 02/6274773, mobil: 0604 171921
e-mail: eva.vavrouskova@ecn.cz

Dáno do tisku: červen 2002

Titulní strana: akad. malíř Karel Čapek